

T.C.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

**UZAKTAN EĞİTİMLE İLGİLİ YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZ
ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ: 2000-2021**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ARZU EKİN

MALATYA- 2022

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

UZAKTAN EĞİTİMLE İLGİLİ YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZ
ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ: 2000-2021

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ARZU EKİN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ezlam SUSAM

Malatya-2022

ONUR SÖZÜ

Dr.Öğrt.Üyesi Ezlam SUSAM'ın danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım Uzaktan Eğitimle İlgili Yapılmış Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi: 2000-2021 başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Arzu EKİN

ÖZET

UZAKTAN EĞİTİMLE İLGİLİ YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ: 2000-2021

EKİN, Arzu

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ezlam SUSAM

Eylül-2021, X +106 sayfa

Geleneksel bir eğitim sistemine sahip olan günümüz eğitim ve öğretim sistemi teknolojinin hızla gelişmesi nedeniyle, yeni bir yöntem olan uzaktan eğitim sistemini de uygulamaya geçirmiş ve böylece eğitim sistemine yeni bir bakış eklemiştir. Bu kapsamda uzaktan eğitim sistemi; eğitim kurumlarında teknolojik gelişmelere cevap vermek, modern insanın kendini yenileme ihtiyacını karşılamak, fırsat eşitliği sağlamak ve mesafelerin eğitime engel olabileceği durumlarda bu engeli kaldırmak için etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Uzaktan eğitim yönteminin kullanımının artmasıyla birçok araştırmacının da çalışma konusu haline gelmiştir. Bu bağlamda 2000 ile 2021 yılları arasında uzaktan eğitimle ilgili yapılmış lisansüstü tez çalışmaları, bilimsel araştırmalarda bulunması gereken temel unsurlar, konu dağılımı ve yöntem özellikleri bağlamında incelenmiştir. Araştırmada kapsamındaki 155 lisansüstü tez çalışması; özet, yöntem, bulgular, yorum, sonuç ve tartışma ile öneriler başlıkları altında incelenmiş ve çalışma yürütülmüştür. Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından doküman analizi kullanılarak bulgular içerik analizi yöntemiyle yorumlanmıştır. Araştırma grubunu belirlemek için amaçlı örneklem yöntemi, veri toplamak için ise "Akademik Yayın İnceleme Formu" kullanılmıştır. Araştırma kapsamına giren lisansüstü çalışmaların genel olarak bilimsel araştırmanın temel özelliklerini taşıdıkları tespit edilmiştir. Araştırma sonucundan elde edilen diğer bulgulardan yola çıkarak ileride yapılacak olan araştırmalara öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Ve Öğretim, Uzaktan Eğitim, Lisansüstü Çalışmalar, İçerik Analiz

ABSTRACT

ANALYSIS OF GRADUATE THESIS STUDIES ON DISTANCE EDUCATION:
2000-2021

EKIN, Arzu

Degree, İnönü University Institute of Educational Sciences

Department of Educational Sciences

Thesis Advisor: Dr. Lecturer Member Ezlam SUSAM

September-2021,X +106 pages

Due to the rapid development of technology, today's education and training system, which has a traditional education system, has also implemented a new method, distance education system, and thus added a new modality to the education system. In this context, the distance education system; It is used effectively in educational institutions to respond to technological developments, to meet the need of modern people for self-renewal, to provide equal opportunities and to remove this obstacle in cases where distances may prevent education. It is aimed to evaluate the postgraduate studies published in Turkey between 2000-2021 in the field of distance education in the context of the basic elements that should be found in scientific research, subject distribution and method features. This study was examined and conducted under the titles of summaries, methods, findings, results and recommendations. Demographic characteristics were analyzed from the stated aspects. In this study, using document analysis, one of the qualitative research approaches, the findings were interpreted with the content analysis method. Purposeful sampling was used to determine the research group, and "Academic Publication Review Form" was used to collect data. It has been determined that the postgraduate studies included in the research have the basic features of scientific research. With this study, it has been understood that there is a need for more doctoral thesis in the field of distance education. Based on the other findings obtained as a result of the research, suggestions for future research are presented.

Keywords: Education and Training, Distance Education, Graduate Studies, Content Analysis

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI	i
ONUR SÖZÜ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TEŞEKKÜR	vii
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problemi ve Alt Problemleri	5
1.2. Araştırmanın Amacı	8
1.3. Araştırmanın Önemi	9
1.4. Sınırlılıklar	10
1.5. Tanımlar	10

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Uzaktan Eğitim.....	12
2.1.1. Uzaktan Eğitimin Tanımı	13
2.1.2. Uzaktan Eğitimin Tarihsel Süreci	15
2.2. Uzaktan Eğitim Modelleri.....	19
2.3. Uzaktan Eğitimin Avantajları, Dezavantajları ve Sınırlılıkları.....	22
2.4. Uzaktan Eğitimin Özellikleri	26
2.5. Uzaktan Eğitimin Unsurları	28
2.6. Uzaktan Eğitimde Kullanılan Teknoloji ve Materyaller ile Program ve Yazılımlar	31
2.7. Uzaktan Eğitimde Yaşanan Problemler	32
2.8. Uzaktan Eğitimin İlkeleri	34

2.9. Uzaktan Eğitim ile Örgün Eğitimin Karşılaştırması	35
--	----

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	37
3.2. Evren- Örneklem	37
3.3. Verilerin Toplama Aracı	40
3.4. Verilerin Toplanması	40
3.5. Verilerin Analizi.....	43
3.6. Geçerlilik ve Güvenirlik.....	45

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Türkiye’de 2000-2021 Yılları Arasında Uzaktan Eğitim Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Özelliklerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular.....	48
4.2. Türkiye’de 2000-2021 Yılları Arasında Uzaktan Eğitim Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Yöntemine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular.....	57
4.3. Türkiye’de 2000-2021 Yılları Arasında Uzaktan Eğitim Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Sonuç Bölümüne Göre Dağılımına İlişkin Bulgular.....	70

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma.....	72
5.2. Öneriler	79
5.2.1. Araştırma Sonuçlarından Elde Edilen Verilere Dayalı Öneriler	80
5.2.2. Gelecekte Çalışma Yapacak Olan Araştırmacılar İçin Öneriler.....	81
KAYNAKLAR	83
EKLER	90
EK-1: Akademik Yayın İnceleme Formu	90
EK-2: Akademik Yayın İnceleme Formu İzni	93
EK-3: İncelenen Tezlerin Listesi	94

TEŞEKKÜR

Bu alıŐma birçok kiŐinin destek, anlayıŐ, sabır ve yardımıyla gerçekleŐtirilmiŐtir. Bu araştırmada bilgileriyle beni yÖnlendiren, yazdıklarımı sabırla okuyarak dÜzelten, desteğini benden esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğrt. Üyesi Ezlam SUSAM'a, hep yanımda desteklerini hissettiğim, bana güç veren, çalışma sürecinde stresli zamanlarımda her zaman yanımda olan destekleyen değerli arkadaŐım, Seher BAğDAT' a, manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan, beni hep destekleyen değerli aileme ÇOK TEŞEKKÜR EDERİM.

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Uzaktan Eğitim Modellerinde Tesislerin, Eğitimcilerin ve Öğrencilerin Özellikleri	20
Tablo 2. Uzaktan Eğitim Alanında 2000-2021 Yılları Arasında Yapılmış Olan Tezlerin Türüne Göre Dağılımı	39
Tablo 3. 2000-2021 Yılları Arasında, Uzaktan Eğitim Alanında Yapılmış Olan Lisansüstü 155 Çalışmaya Ait Kodlama Çerçevesi.....	43
Tablo 4. Nitel Araştırmaların İnanırcılığı İçin Kullanılan Yöntemler.....	46
Tablo 5. Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı.....	48
Tablo 6. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	49
Tablo 7. Tezlerin Tamamlandığı Üniversitelere Göre Dağılımı.....	51
Tablo 8. Tezlerin Enstitülerine Göre Dağılımı	54
Tablo 9. Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı.....	55
Tablo 10. Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı.....	56
Tablo 11. Lisansüstü Çalışmaların Özet Bölümüne İlişkin Bulgular	57
Tablo 12. Lisansüstü Tezlerin Araştırma Yaklaşımına Göre Dağılımı	59
Tablo 13. Tez Çalışmalarında Araştırmanın Öneminin Belirtilmesine Göre Dağılımı ..	60
Tablo 14. Tez Çalışmalarında Araştırma Desenine Ait Bulgular	61
Tablo 15. Tez Çalışmalarında Kullanılan Örneklem Seçimine Ait Bulgular	62
Tablo 16. Tezlerde Araştırmalara Dâhil Edilen Çalışma Grubuna Göre Dağılım.....	63
Tablo 17. Tezlerde Kullanılan Örneklem Büyüklüğüne Göre Dağılım	64
Tablo 18. Tezlerde Kullanılan Veri Analiz Tekniklerine İlişkin Dağılım.....	65
Tablo 19. Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı	67
Tablo 20. Tezlerin Geçerlilik Çalışması Yapılmasına İlişkin Dağılımı	68
Tablo 21. Tezlerin Güvenilirlik Çalışması Yapılmasına İlişkin Dağılım.....	69
Tablo 22. Tezlerde Kullanılan Güvenilirlik Yöntemine İlişkin Dağılım	69
Tablo 23. Tezlerin Bulgular Kısmında Yapılan Başka Çalışmaların Bulgularıyla İlişkilendirilmesine Ait Dağılım.....	70
Tablo 24. Tezlerde Yabancı Kaynaklara Yer Verilmesine Ait Dağılım.....	71

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişiminde 4 Evre.....	16
Şekil 2. Uzaktan Eğitim Modelleri	19
Şekil 3. Veri toplama sürecinin özeti.....	42

KISALTMALAR

BİT	: Bilgi İşlem Teknolojisi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MÖM	: Okuryazarlık Merkezi
YAYKUR	: Yaygın Bir Yüksek Öğretim Kurumu
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Günümüzde meydana gelen teknolojik değişimler ve gelişmeler hayatın her alanında gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. Teknoloji alanındaki gelişmeler, sosyal yaşamın tüm alanlarını etkisi altına almaktadır. Yaşanılan gelişmelerden en çok etki altında kalan alanlardan birisi de hiç şüphesiz ki eğitimidir (Akpınar, 2003: 79). Günlük hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelen iletişim teknolojisinin eğitim alanıyla da bütünleşmesi için yoğun bir çaba gösterilmektedir. İletişim teknolojileri, eğitime tahsis edilen kaynakların etkin kullanımı sağlayan öğrenme ortamları ve çevresel ortamlar oluşturup öğrenmeye esneklik sağlamaktadır (Göktaş vd. 2012: 179). Teknoloji ve eğitim arasında teknik işgücünün artırılması, teknolojinin eğitimde sağladığı fırsatlardan yararlanılması ve bireylerin çevreye uyum sağlamalarının güçlendirilmesi olmak üzere üç yönlü bir ilişki vardır. Eğitim teknolojisinde teorik ilkeler, insan kaynakları, teknik yöntemler, çevre, hedefler, öğrenci nesnelere, öğrenme durumları ve değerlendirme gibi faktörler birbirinden bağımsız düşünülse bile eğitim teknolojisinin, eğitimin uygulamasında ne kadar önemli olduğu açıktır. Diğer bir deyişle eğitim teknolojisi, eğitim teorisinden, uygulamaya ve değerlendirmeye kadar kısacası eğitim faaliyetlerinin tüm öğelerini içine alan geniş bir alanı kapsamaktadır (Irmak ve Güler, 2018: 2474).

Eğitim kurumlarında teknolojiye erişimdeki artış, bilgiyi elde edebilme kolaylığını da beraberinde getirmiştir. Bu teknolojik gelişmeler eğitim öğretim sürecinin yeniden inşa edilme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Eğitim ortamında teknoloji, öğrenme ve öğretme sırasında müfredatta belirtilen amaç ve hedeflere ulaşmak için öğretmenler ve öğrenciler tarafından kullanılan araçlar olarak tanımlanmaktadır. Eğitim teknolojisi, öğrenme ortamının planlanmasını, yürütülen süreçlerin tasarımını, değerlendirilmesini ve kalem, kâğıt, akıllı tahta, bilgisayar, internet, ders yazılımı vb. unsurları içermektedir. Teknolojinin eğitimde aktif bir şekilde kullanımı, sınıfların teknoloji ile ilgili öğretim materyalleri ile donatılması, bu materyallerin müfredatta dâhil edilerek uygulanabilmesi ve kullanılabilmesi anlamına gelmektedir. Bu kapsamda teknoloji ile eğitimin entegrasyonu, bir öğretmenin öğretim programını teknoloji ile bütünleştirerek bir öğrenme ortamı oluşturması ve öğrencilerin bilgisayar ve teknoloji becerilerini uygulamalarına izin vermesi durumu olarak tanımlanabilir. Teknolojinin eğitimle bütünleştirilme-

si; teknolojik araç ve gereçlerin, bilgisayarların eğitim ve öğretim faaliyetlerinde sürekli olarak kullanılmasını yaygınlaştırmıştır. Eğitimin teknoloji ile entegrasyonu, eğitim ve öğretimde kullanılan uygulamaların, materyallerin, yöntem, strateji ve tekniklerin değişmesinin sebebinin oluşturan öğelerin başında yer aldığı söylenebilir (Özgen, Özbek ve Çelik, 2006:263-264).

İletişim teknolojilerinin, özellikle yükseköğretimle bütünleşmesiyle ortaya çıkan uygulamalardan ve araştırmalardan biri de uzaktan eğitimidir. Uzaktan eğitim, genel itibari ile tanımlandığı gibi, öğretmen ve öğrenci zaman ve mekân olarak birbirinden uzaktayken gerçekleşen eğitici bir faaliyettir. Uzaktan eğitim; eğitimde eşitliğin sağlanması, tüm bireylerin hayatı boyunca eğitim faaliyetlerinden yararlanması ile bireysel ve sosyal amaçların gerçekleştirilmesine katkıda bulunabilen eğitim teknolojilerini kullanan ve destekleyen bir uygulamadır. Araştırmacılar ve akademisyenler 19. yüzyıldan itibaren teknolojinin gelişmesi sayesinde uzaktan eğitimi, teori ve uygulamayı birleştiren bir yapı haline dönüştürmüşlerdir (Kaya, 2002:1-2).

Uzaktan eğitimde öğrencilerin herhangi bir ortamda veya zamanda öğrenimlerine devam etmelerini sağlama amacı güdülmektedir. Uzaktan eğitim, eğitimde iletişim araçlarının kullanıldığı, öğretmen ile öğrenci arasında karşılıklı etkileşim ve iletişimin sağlandığı, eğitim ve öğretimin teknolojik gelişmeler ile şekillenmiş ve bütünleşmiş halidir. Uzaktan eğitim, örgün eğitim ile kıyaslandığında öğretmen ve öğrenci fiziksel olarak aynı ortamı paylaşmazlar ve örgün eğitimdeki gibi yüz yüze iletişim halinde değildirler. Bunun yerine teknolojik araç-gereç kullanarak iletişim kurmaktadırlar. Öğretmen ve öğrenci arasındaki mesafe ilk bakışta sakıncalı görünse bile bu durum insanlara zaman ve mekânda konusunda esneklik sağlamaktadır. Zaman ve mekânın esnekliği, eğitim kaynaklarına erişimde kolaylık sağlayarak bilgi edinmek isteyen herkese eşit fırsatlar sunmaktadır. Günümüzde öğrenilecek bilginin fazlalığı ve eğitilecek bireye verilen önemin artmasıyla uzaktan eğitim faaliyetleri yaygınlaşmaktadır. Uzaktan eğitim toplumların eğitim ihtiyacını karşılama noktasında önemli bir hale gelmiştir (Moore ve Kearsley, 1996:1-2).

Moore 'nin (1990:3) de belirttiği gibi uzaktan eğitim uygulamalarının tarihine baktığımızda ilk uygulamanın posta yolu ile olduğu görülmektedir. Literatürde bu uygulamanın ne zaman yapıldığına dair farklı görüşler vardır. Bazı kaynaklar uzaktan eğitim için ilk başvurunun 1728'de Boston Gazetesince dağıtılan "Steno Dersleri" için bir reklam tanıtım olduğunu söylerken bazı kaynaklar mesafeye ilişkin ilk bulguların

1833'te bir İsveç gazetesinde yapılan mektupla yazılı anlatım dersinin uzaktan eğitimle ilgili ilk bulgular olduğunu belirtmektedir. "Uzaktan eğitim" kavramı öncelikle 1892'de Wisconsin Üniversitesi kataloğuna dâhil edildi ve üniversite rektörü William Lighty tarafından ilk kez 1906 senesinde çalışmalarda kullanılmaya başlanmıştır. O dönemin imkânları doğrultusunda 1930–1980 seneleri arasında radyo, televizyon ve videokasetleri gibi cihazlar kullanılarak posta yolu ile uzaktan eğitim yapılmaya çalışılmış, ardından 1980–1995 senelerinde bilgisayar destekli eğitim, yaygın olarak kullanılmaya devam edilmiştir. Özellikle 1995 senesinden sonra internet teknolojilerinin gelişmesi ile uzaktan eğitim yoğun olarak web üzerinden yapılmaya başlanmıştır. Bilgisayar ve internet erişiminin maliyetinin düşmesiyle uzaktan eğitimin benimsenmesi ve yaygınlaşması artmış, uzaktan eğitim daha çok web üzerinden sürdürülen bir eğitim faaliyetine dönüşmüştür (Avşar,2011:3).

Uzaktan eğitim alanında ilerlemek için bu alanda hangi seviyede bulunduğumuzu anlamak önemlidir. Uzaktan eğitim literatürü incelendiğinde, 1980'lerden itibaren uzaktan eğitim, eğitim ve öğretim faaliyetlerinde aktif olarak kullanılmaya başlanıldığı, değerlendirmelerin yapıldığı ve uygulamaya konulduğu görülmektedir. Yapılan değerlendirmelerin sonuçlarına göre uzaktan eğitimin temel sorunları olarak; eğitim tasarımı, öğretim teknolojisi, öğrencilere teknolojik desteğin sağlanmaması olarak görülmüştür (Babur vd. 2016:124-125).

Uzaktan eğitim, öğrencilerin akademik faaliyetlerine devam edebilmesi için gerek sınıfta gerekse başka ortamlarda zaman sınırlaması olmadan eğitim ve öğretimin devam edebilmesi için eğitim ortamlarını kullanan, öğretmen ile öğrenci arasında etkileşim ve iletişimi sağlayan bir öğretim şeklidir. Uzaktan eğitimde örgün eğitime göre öğretmen ve öğrenen fiziksel olarak ayrı ortamdadırlar ve yüz yüze iletişim yerine teknolojik araç gereçler kullanılmaktadır. Öğretmen ile öğrenci arasındaki mesafe ilk bakışta bir dezavantaj gibi görünse de bu durum insanlara hem zaman hem de mekân açısından esneklik kazandırmaktadır. Zaman ve mekândaki esneklik, okumak isteyen herkes için eğitim kaynaklarına eşit erişim olanağı sağlayarak bilgiye ulaşma imkânı sağlar ve bu sayede kendini geliştiren bireyler yetiştirilir. Uzaktan eğitimin önemi her geçen gün artmakta ve yaklaşık iki yüz yıldır var olan uzaktan eğitim, toplumun eğitim ihtiyaçlarına alternatif oluşturmaktadır (Karadeniz ve Akpınar, 2015: 218).

Üniversitelerin eğitim-öğretim işlevine bakıldığında ise; genel yapısına göre ön lisans ve lisans seviyesinde uzaktan eğitim sunulduğu görülmektedir. Üniversiteler eği-

timin yoğun olarak verildiği ve toplumumuzun yükseköğretim talebini karşılamak için çeşitli eğitim faaliyetlerinde bulunduğu önemli eğitim kurumlarıdır. Üniversitelerin en büyük ikinci rolü ise bilimsel araştırma yaparak toplumumuzun refahını yükseltmek ve var olan bilgi birikimine katkıda bulunmaktır. Üniversiteler; sosyal faaliyetler, bilimsel araştırma çalışmaları, bilgi üretme ve yeni icatlar ortaya çıkarma fonksiyonlarına sahiptir. Bu düşünceden hareketle üniversite eğitimlerinde lisansüstü çalışmaların bilimsel bilginin üretilmesine katkıda bulunurken uzaktan eğitimden faydalanması önem arz etmektedir (Karkın, 2011: 144-145).

Bilimsel araştırmalar genelde üniversitelerin lisansüstü eğitim seviyesinde yapılabilmektedir. Üniversiteler; akademik faaliyetlerin, iş dünyasına gerekli uzmanlar yetiştiren bunların yanı sıra, temel olarak bilimsel araştırmaların yapıldığı eğitim kurumlarıdır. Günümüzde, lisans eğitimi almaya yönelik artan talep, öğrenci sayılarında yaşanan artışa bağlı olarak lisansüstü eğitimde de bir artış meydana getirmiştir. Lisansüstü eğitim talebinin artmaya başlaması ile beraber uzaktan eğitim uygulamalarının kullanımında ve araştırmalarında artış meydana gelmiştir. Uzaktan eğitim araştırmaları belli bir seviyeye ulaşmış olsa da, genel olarak yükseköğretim özelinde çok sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Son senelerde lisansüstü çalışmalara yönelik yapılmış olan incelemelerde; araştırma eğilimleri ve lisansüstü çalışmaların içerik değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Fakat lisansüstü eğitim programlarının değerlendirilmesi, geliştirilmesi, güncellemelerinin yapılması ve başka ülkeler ile karşılaştırılmalı analize yönelik araştırmaların sayısının az olduğu bilinmektedir (Göktaş ve Erdem, 2006: 55).

Lisansüstü eğitim, lisans derecesinde mezun diploması almış öğrencinin, rağbet ettiği bir alanda yüksek lisans veya doktora öğrenimi yaparak uzmanlaşma olanağı sağlayan en üst eğitim programı düzeyidir. Lisansüstü araştırmaların yapılması, ülkelerin bilimsel alandaki ihtiyaçları kapsamında programların oluşturulması, geliştirilmesi, bu programların yürütülmesinde, bireylere gereken eğitimin verilmesi için öğretim elemanlarının yetiştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Lisansüstü eğitim, bilimsel bilginin üretilmesinde önemli bir yere sahip olan üniversitelerde, eğitim bilimsel açıdan desteklendiği için ileri seviyededir. Lisansüstü eğitiminin en önemli işlevlerinden biri de, geleceğin akademisyenlerinin yetiştirilmesine katkı sağlamaktır (Alkan, 2011: 43). Bundan dolayı uzaktan eğitimin lisansüstü eğitimde kullanması ile zaman ve mekan gibi faktörlerde esneklik sağlayacağı için araştırmacılara yarar sağlayacaktır.

Araştırmalar, nesneyi veya bir sorunu çözmek için belirli aşamalarla yapılan işlerden oluşmaktadır (Demirel, 2007: 208). Lisansüstü eğitim ise özellikle üniversitelerde bilimsel bilgi üretmesi açısından önemli bir yere sahip olmakta ve üniversitelerin önemli görevleri arasında yer almaktadır. Üniversitelerin akademik fonksiyonlardan biri olan lisansüstü eğitim sürecinde, yeni teknolojilerin ışığında araştırma faaliyetinin önemli bir bölümü gerçekleşmektedir. Lisansüstü tez çalışmalarında farklı alanlarda araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmalar, tez içeriğinin analizi, konuların içeriğinin ve dağılımlarının analizi, ulusal ve yabancı kaynakların kullanımı, araştırma yöntemleri ve verileri toplamanın yöntemleri üzerinde yoğunlaşmıştır (Al ve Tonta, 2004: 23-24).

Bu kapsamda ülkemizde 2000-2021 yılları arasında yayımlanan uzaktan eğitimle ilgili yazılmış lisansüstü çalışmalarını yöntembilimi açısından incelenerek kuramsal verilerin elde edilmesiyle uzaktan eğitimle ilgili yapılmış lisansüstü tez çalışmalarına genel bir bakış açısı oluşturularak incelenecektir.

1.1. Araştırmanın Problemi ve Alt Problemleri

Bilgi ve iletişim teknolojileri alanında yaşanan değişiklikler, beraberinde eğitim ve öğretimi de etkilemiş bunların daha da gelişmesine ve büyümesine katkı sağlamıştır. Eğitim alanında yapılan yeni uygulamalar, bilimsel ve toplumsal alanda sürekli olarak yapılan hızlı değişiklikler ile yeni gelişmeler gerçekleşmekte ve bu gelişmelere paralel olarak uzaktan eğitim de kendini yenilemekte ve varlığını sürdürmektedir. Özellikle, teknoloji alanında yaşanan gelişmeler ile uzaktan eğitim, yüz yüze eğitim kadar öğrenme fırsatı sağlamıştır. Bu fırsat uzaktan eğitimin öğrenme başarısı ve tecrübe edinme boyutunu çalışmalara konu haline getirmiştir. Bu gelişmeler sonucunda, uzaktan eğitim alanındaki çalışmaların temel çıkış noktasını karşılaştırmalı araştırmalar oluşturmaktadır (Gökmen ve ark. 2016: 33).

Uzaktan eğitim araştırmalarının sonuçlarına göre 1950'den bu yana, uzaktan eğitim ortamı ile yüz yüze eğitimin yapıldığı ortamlar değişik açılardan karşılaştırmalara tabi tutulduğu, yapılan araştırmalarda kendini göstermektedir. Karşılaştırmalı çalışmalarda yüz yüze eğitim verilen sınıf ortamı ve uzaktan eğitim ortamı çeşitli değişkenlerle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmaların temel amacı, yüz yüze eğitimin en az uzaktan eğitim kadar etkili olup olmadığı ile ilgilidir. Uzaktan eğitim sistemleriyle yüz yüze eğitimin karşılaştırıldığı analizlerde, uzaktan eğitimde öğrenme başarısı yüz yüze eğitime göre daha fazla olduğu metodolojik araştırmalarla ortaya konulmuştur. Uzaktan eği-

timin incelendiği araştırmalarda, bu alanda yapılan çalışmaların farklı boyutlarının da ortaya konulmasını sağlayacak araştırmalar yapılmaktadır (Saba,2000: 2-3).

Uzaktan eğitim, retmen ve öğrencilerin zaman ve mekân içinde farklı konumlarda bulunabilecekleri alternatif bir eğitim modelidir. Uzaktan eğitim, bu amaçla teknolojiyi kullanarak paydaşlarına zaman ve mekânda esneklik sağlar. Yapılan araştırmalar uzaktan eğitimin teknoloji odaklı olduğunu, kullanılan teknolojinin kalitesinin sürekli arttığını, ders materyallerinin kalitesinin ve işlevselliğinin daha iyi olduğunu ve bu ders materyallerinin hedef kitlesinin daha geniş olduğunu göstermiştir. Teknolojik gelişmeler videonun uzaktan eğitimde kullanımını teşvik etmiş ve bu nedenle video içerikleri günümüzde uzaktan eğitimde en çok kullanılan ders materyali haline gelmiştir (Timuçin, 2010: 98).

Uzaktan eğitimin varlık nedenlerinden biri, eğitime ulaşma konusunda imkânları kısıtlı olan ve herhangi bir eğitim kurumu bünyesinde eğitim hizmeti alma olanağına sahip olamayanların eğitime eşit erişimini sağlamaktır. Uzaktan eğitim, toplumun sosyal, kültürel, ekonomik ve daha birçok açıdan dezavantajlı bölgelerinde yaşayan vatandaşlara eğitim vermenin bir yoludur. Bu nedenle uzaktan eğitim ülkede yaşayan tüm bireylere ve bölgelere ulaşmayı amaçladığından, daha eşit yöntemler ve fırsatlar sunan demokratik bir eğitim sistemi olarak tanımlanmaktadır (Saykili, 2018: 3).

Derste kullanım kolaylığı, durdur, oynat, ileri geri gibi kontrollerin sağlanması ve kullanıcılar tarafından video yakalama cihazlarına kolay erişim gibi etkenler, video ders içeriğinin kullanımını yaygınlaştırmıştır. Öğretim, yntembiliminde ğretim hedeflerine ulaşmak için planlanan, uygulanan ve değerlendirilen bir dizi etkinliktir. İstenilen eğitim hedeflerine ulaşmak için uygun ğretim yöntemlerine öncelik verilmelidir. Uzaktan eğitim aynı zamanda bir eğitim faaliyeti olduğundan, uygun ğretim yöntemlerinin seçimi, istenen sonuçları elde etmek için öğrencilerin koşullarını, zamanını ve maliyetini dikkate alır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, öğretmenlerin belirli pedagojik yaklaşımları benimsemeleri ve ğretim yöntemlerini kullanmaları önem arz etmektedir. Ayrıca bu bilgilerin ve yöntemlerin içerik hazırlarken öğretimle ilgili araştırmalar yaparken öğrencilere uzaktan eğitim yoluyla ulaşılacağını unutmamalıdır. Yapılan son araştırmalar, öğrencilere yönelik bu video derslerin, en son teknolojiler kullanılsa bile eğitimsel bir temelden yoksun olduğunu göstermektedir (Taşpınar, 2015: 70).

Uzaktan eğitim çalışmalarının metodolojik olarak gözden geçirilmesi, her alana özgü teorik temellerin ve uygulamaların geliştirilmesine olanak sağlayarak uzaktan eğitim sistemlerinin kalitesi ve işlevselliği üzerinde olumlu yönde etki edecektir. Bu bağlamda son yıllarda uzaktan eğitim alanında yapılan çalışmaların neredeyse tamamının araştırma yöntemleri temelinde ele alındığı belirtilebilir. Bu araştırmaların bir kısmı doğrudan uzaktan eğitim araştırmalarıyla ilgili iken, bir kısmı eğitim ve diğer bir kısmı ise eğitim araştırmaları ile ilgili olmuştur. Uzaktan eğitim alanında yapılan lisansüstü çalışmalarda elde edilen neticeler göz önüne alındığında, yapılan araştırmaların çoğunluğunun betimlenebilecek kalitede olduğu görülmektedir. Bununla beraber literatürde uzaktan eğitimin dışında değişik alanlarla alakalı çalışmaların içerik incelemesiyle araştırıldığı görülmektedir. Bu kapsamda araştırma, uzaktan eğitim alanında yapılan araştırmalarda eğilimlerin, önceliklerin ve boşlukların ortaya konması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca uzaktan eğitimde kullanılan araştırma yöntemlerinin belirlenmesi, bireylerin bilgiye ulaşmasında, zaman ve mekân faktörlerine bağlı kalmaksızın yapılan- dırılan öğretim ortamları ve bilgiye hareket halinde bile ulaşabilme olanağı günümüzde önem kazanmıştır. Dolayısıyla birçok eğitim programında kullanılan uzaktan eğitim modelinin verimliliği ve yöntemleri açısından yapılan bilimsel çalışmalar ne kadar yeterlidir ve bulgular bizi uzaktan eğitimle ilgili hangi sonuçlara ulaştırmıştır sorularının cevapları aranmıştır. Araştırmanın bu probleminden yola çıkarak aşağıda belirtilen alt problemlere cevap aranmıştır.

Bu çalışmanın alt problemlerini şu şekilde ele almak mümkündür:

1. Tezler Özelliklerine Göre;

- a. Türüne,
- b. Yıllara,
- c. Üniversitelere,
- d. Enstitülere,
- e. Anabilim dallarına,
- f. Danışman unvanlarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

2. Tezler Yöntemine Göre;

- a. Özet bölümlerinde; amaç, yöntem ve sonuca yer vermesine,

- b. Araştırma yaklaşımlarına,
 - c. Araştırmanın önemini belirtmesine,
 - d. Araştırma desenine,
 - e. Örneklem seçme yöntemine,
 - f. Çalışma grubuna,
 - g. Örneklemin büyüklüğüne,
 - h. Veri analiz tekniklerine,
 - i. Veri toplama araçlarına,
 - j. Geçerlilik çalışması yapılmasına,
 - k. Güvenilirlik çalışması yapılmasına,
 - 1. Güvenilirlik yöntemine göre nasıl farklılık göstermektedir?
3. Tezler Sonuç Bölümlerine Göre;
- a. Bulguların yapılan başka çalışmaların bulgularıyla ilişkilendirilmesine,
 - b. Yabancı kaynaklara yer verilmesine göre nasıl farklılık göstermektedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bilgi ve iletişim araçlarının gelişmesiyle uzaktan eğitim de gelişmiştir. Teknolojinin gelişmesi ve erişilebilirliğinin artması ile uzaktan eğitimde kullanılan eğitim materyallerinin türleri değişmiş ve değişmeye devam etmektedir. Uzaktan eğitimin erken dönemlerinde öğrencilere yazılı içerik verilmiş olsa da, öğrenciler artık yüksek kaliteli eğitim videolarına, web tasarımlarına, internet tabanlı uygulamalara erişebilmektedir. Uzaktan eğitim internet ile bütünleştirdikten sonra, kişilere her an her yerde öğrenme olanağı sunmaktadır. Öğrenciler uzaktan eğitimde içeriğe kolayca erişebilir ve istedikleri gibi kullanabilmektedirler.

Uzaktan eğitimle ilgili yapılan araştırmalarda araştırmacılar, uzaktan eğitim için tek başına teknoloji kullanımının yeterli olmadığını ve pedagojik çalışmaların yapılması gerektiğini belirtmektedir. Bu araştırma ışığında, uzaktan eğitim uygulamalarında sürecin daha etkin hale gelmesi, eksikliklerin görülmesi ve giderilmesi, gelecek çalışmaların daha kusursuz planlanabilmesi, genel olarak uzaktan eğitim sisteminin faydaları ve ek-

sik kaldığı noktalar ile ilgili dönüt alınabilmesi amaçlanmıştır. Hem uzaktan eğitim sisteminin genel değerlendirilmesinin yapılması hem de sistemin paydaşları olan yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerinin görüşlerinin belirlenmesi bu süreçte bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu ihtiyaçtan yola çıkarak birçok nitel ve nicel araştırma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmaları tek bir çalışma etrafında toplamak ve daha genel bir görüşe ulaşmak ihtiyacı çalışmanın amacını belirlemiştir. Bu kapsamda araştırmanın temel amacı, ülkemizde uzaktan eğitim alanında 2000 ile 2021 yılları arasında yapılan lisansüstü tezlerinin yöntemsel eğiliminin ve özelliklerinin incelenmesidir.

Bu çerçevede, uzaktan eğitimin kalitesini çeşitli yönlerden yansıtan bir çalışma yapılmasına, yapılan çalışma sonucuna göre elde edilen bilgiler doğrultusunda uzaktan eğitim uygulamalarının kapsamının belirlenmesine ve değerlendirilmesine imkân vermek amaçlanmıştır. Ayrıca çalışmanın niteliklerini farklı boyutlara göre sayısallaştırılmasına ve karşılaştırılmasına olanak sağlayacak bir yapı oluşturma ihtiyacı, bununla birlikte içerik kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalara olanak sağlamak ihtiyacı çalışmanın amacını belirlemiştir. Bu genel amaç doğrultusunda çalışmalar alt problemler temel alınarak incelenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Uzaktan eğitim alanında yapılan lisansüstü tez çalışmaları yöntem bilimi kapsamında incelendiğinde yapılan araştırmaların giderek çoğaldığı görülmektedir. Lisansüstü eğitim, bilimsel kaliteyi tanımanın önemli bir parçasıdır. Türkiye'de giderek daha fazla uzaktan eğitim alanı olduğu göz önüne alındığında, bu alandaki lisansüstü çalışmaların prosedürel araştırması, uygulayıcılara ve araştırmacılara rehberlik edecektir. Bu konuda ülkemizde uzaktan eğitim alanında yapılmış olan ve yayımlanan lisansüstü çalışmaların incelenmesine dayalı olarak ortaya koyulabilecektir. Bu açıdan uzaktan eğitimle ilgili yapılan araştırmaların incelenmesi önemlidir.

Ülkemizin uzaktan eğitim araştırmalarındaki konumunun belirlenmesi teorik bir temel oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. Bu nedenle, bu araştırma gelecekte yapılacak araştırmalarda uzaktan eğitimi geliştirmek için en uygun yöntemlerin kullanılmasına ve ilkelerinin oluşturulmasına yardımcı olacaktır. Çalışmanın bir parçası olarak, uzaktan eğitim içeriğinin kalitesi hakkında daha geniş bir şekilde sunulacak bilgiler, özellikle sürecin önemi ve bütünü konusunda yapılan çalışmalarda farkındalık yaratma açısından uzaktan eğitim uygulamalarına farklı bir bakış açısı sunacaktır. Ayrıca uzaktan eğitimin

metodolojik eğiliminin belirlenmesi bu alandaki araştırmacılara ve uzaktan eğitimin planlanmasında kolaylık sağlayacaktır. Ayrıca uzaktan eğitim alanında çeşitli kurum ve fakültelerdeki derslerin tasarlanması ve yöntemsel değişikliklerin yapılmasına destek olacaktır. Bu gereksinimler göz önünde bulundurularak, bu araştırma Türkiye'de uzaktan eğitim çalışmalarına genel bir çerçeve oluşturup yön gösterecektir. Yapılmış olan çalışmaların genel ve özel çerçevesini hakkında bilgi edinmek sonraki çalışmalarda süreci belirlemek, araştırmalara rehberlik etmek açısından önemli olduğundan çalışmada elde edilen bulgular Türkiye'de yapılacak olan uzaktan eğitim çalışmalarına ışık tutacaktır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmaların sınırlılıkları aşağıdaki gibidir.

- Araştırma Türkiye'de 2000 ile 2021 yılları arasında yapılan lisansüstü tez çalışmaları ile,
- Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK)'nun ulusal veri tabanında bulunan ve erişime açılmış olan uzaktan eğitimle ilgili lisansüstü çalışmalarla sınırlandırılmıştır.

1.5. Tanımlar

Pedagoji: Çocuklara öğretme sanatı ve çocuk eğitim bilimi olarak tanımlanmaktadır (Ada ve Baysal, 2013). Bu araştırma da pedagoji var olan bu anlamı ile kullanılmıştır.

Öğretim Yöntemi: Hedefe ulaşmak için öğrencinin özelliklerini, ders donanımını ve tüm öğrenme deneyimlerini dikkate alarak tanımlanan ve takip edilen mantıksal bir yol anlamına gelir (TDK, 2020). Bu çalışmada öğretim yöntemi uzaktan eğitimde kullanılan öğretim yöntemleri olarak ele alınmıştır.

Uzaktan Eğitim: Eğitici ve öğrenenin aynı yerlerde olmadığı, kişilerin istedikleri zamanda öğrenme ve öğretme süreci içinde bilgi ve iletişim teknolojileri vasıtasıyla gerçekleştirildiği bir uygulama olarak nitelendirilir (Aşkar, 2003).

Lisans: Ortaöğretime dayanan, en az sekiz yarıyılık olmak üzere bir programı çerçeveleyen bir yükseköğretimdir (2547 Sayılı Kanun)

Lisans Üstü: Yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimini kapsar ve aşağıdaki kademelere ayrılır (2547 Sayılı Kanun). Bu araştırma var olan bu anlamı ile kullanılmıştır.

Doktora: En az dört yarıyılık programı içeren ve orijinal bir araştırmanın neticelerini ortaya koymayı hedefleyen yükseköğretim olan anlamıyla araştırmada kullanılmıştır.

Yüksek Lisans: En az iki yarıyılık dönemden oluşan ve lisans diploması ile doktora programları arasında yer alan akademik kademedir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Uzaktan Eğitim

Teknolojinin gelişmesi ve eğitim ortamlarına olan etkisiyle birçok eğitim kurumu ve kuruluşu teknolojiyi okul ortamına uyarlayarak eğitim modellerini değiştirmiştir. Lisans eğitim ve öğretimi, artan talep ve buna bağlı olarak öğrenci sayısındaki artış ile eğitim için ayrılmış olan kaynakların verimli kullanımını ve maliyet çözümlerini gerektiren süreçlerle karşı karşıyadır. Bu noktada uzaktan eğitim birçok disiplinde bireysel ve kurumsal bir seçenek haline gelmiştir. Uzaktan eğitim, öğrencilere rahat, kolay ve etkileşim içerisinde olan bir öğrenme alanı sağlayarak geleneksel eğitimden farklılaşarak kalıplarını kırma fırsatı verir. Uzaktan eğitim, eğitimde mimari, sınıflar, öğretmenler, öğretim materyalleri vb. unsurlar gibi önemli konulara ve kısıtlamalara bağlılığı azaltarak eğitime yapılan yatırımı azaltır. Bu faktörlerin önemine dair kapsamlı bir bakış, uzaktan eğitimin önemini vurgulamaktadır (Özbay, 2015: 377).

21.yüzyıl dünyasında hızla güncellenen, değişen ve gelişen bilgi karşısında insanların öğrenmeye olan ihtiyaçları giderek artmaya devam etmektedir. 21. yüzyılda teknolojik gelişmelerin sonucunda geliştirilen bilgisayar, internet, kitle iletişim araçları, telefon, tablet vb. gibi teknolojik araçlar vasıtasıyla bilgiye olan ihtiyacımız çok hızlı bir şekilde giderilmektedir. İşte bilgiye ulaşma yöntemleri arasında modern ve yenilikçi bir yaklaşım olan uzaktan eğitim kavramı da tam bu noktada işe koşulmaktadır. Bireylerin gelişiminde her dönemde uzaktan eğitimin önemli olduğu gerçeğinden yola çıkılarak teknolojinin var olan eğitim programlarının üzerinde verimli olacağı inancı gün geçtikçe artmaktadır. Günümüzde gelişen uydu, fiber optik, internet, tablet, akıllı telefon, bilgisayar ve diğer teknolojik gelişmeler eğitimin çehresini ve şeklini de değiştirmeye zorlamış ve bu değişim sonucunda da yeni öğretim modelleri, teknikleri ve yöntemleri ortaya çıkmıştır (İşman, 2011: 20).

2020 yılı itibariyle yaşanan pandemi süreci nedeniyle ülkemizde birçok üniversite uzaktan eğitim yolu ile öğrenme ve öğretme faaliyetlerine devam etmişlerdir. Türkiye’de uzaktan eğitimde yaşanan gelişmeler neticesinde; demografik, siyasi, teknolo-

jik, toplumsal ve psikolojik nedenlerden dolayı uzaktan eğitim günden güne daha yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır (Akgün, 2019: 2).

Yakın gelecekte, mevcut geleneksel eğitim modelleri nüfusun çoğunluğu için geçerli olmayacaktır. Eğitim yatırımlarında daha az kaynakla daha fazla ihtiyacı karşılayabilme arzusu, uzaktan eğitimi daha çok geliştirme imkânını yaratacaktır. Gelecekteki büyüme ve gelişme, günümüz eğitim kurumlarının tutum, davranış ve hedeflerini doğru tanımlayarak ve temel ilkelerini anlayarak gösterecekleri performansa bağlıdır (Ateş, 2014: 25-26).

2.1.1. Uzaktan Eğitimin Tanımı

Bilim ve teknolojinin hızlı değişimi ve gelişimi bilginin her alanda çeşitlenmesine ve çoğalmasına neden olurken eş zamanlı olarak gerekli bilgilerin elde edilmesini de kolaylaştırmaktadır. Tüm dünyada bilimsel, teknolojik ve sosyal sistemlerde yaşanan gelişmeler tüm kurumları devamlı değişime ve eğitime açık duruma getirmiştir. Yaşanan gelişmeler tüm kurumları değişime açık hale getirmekle beraber kurumlarından beklenen işlevleri farklılaştırmış ve çoğaltmıştır. Uzaktan eğitim alışılmış öğretim yaklaşımının dışındaki ortamlar ve bilgiye ulaşma kaynaklarıdır. Günümüzde bilgiye her zaman her yerde ulaşılabilme bir ihtiyaç haline almıştır. Uzaktan eğitim sayesinde fertlerin eğitim ihtiyaçlarına esnek ve özgürce ulaşma fırsatı ile bilgiye erişimde alışılmış öğretimin mevcut sınırlamaları ve kısıtlamaları ortadan kaldırmıştır. Ayrıca bilgiye erişimde kullanılacak araçlar ve gereçler ile öğretim metotları konusunda seçim özgürlüğü vermiştir (Şenel ve Gençoğlu, 2003: 46-48).

Uzaktan eğitim, özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve metodolojik kısıtlamalar nedeniyle sınıf içi etkinliklerin gerçekleştirilemediği farklı ortamlar aracılığıyla belirli bir merkezden öğretim, eğitim planlayıcıları ve öğrenciler arasındaki geleneksel öğrenme, iletişim ve etkileşimdir (Kaya, 2012: 3-4).

Atıcı (2010: 1), Uzaktan eğitimi, bir öğretme-öğrenme etkinliği değildir, ancak öğretmenler ve öğrenciler zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın kendi öğrenmesinden sorumlu olarak birçok yerdedir diye tanımlanmaktadır. İşman (2006: 10) ise uzaktan eğitimi; farklı ortamlarda bulunan öğrenci ve öğretmenlerin iletişim teknolojisi veya posta hizmetlerini kullanarak öğrenme ve öğretme faaliyetlerini yürüttüğü bir eğitim sistemi olduğunu ifade eder.

Uzaktan eğitim, öğrencileri teknolojik eğitim kaynaklarına bağlayarak ulaşılan bir eğitim sistemidir. Bu eğitim sistemindeki programlar herhangi bir eğitim kurumuna kayıtlı olmayanlara da eğitim imkânı sunmakta ve bu durum eğitimdeki başarıyı artırmaktadır. Bu nedenle son zamanlarda öğrencilere sunulan uzaktan eğitim imkânları giderek gelişmektedir. Uzaktan eğitimin bir başka yönü de, mevcut kaynaklardan tam olarak yararlanarak teknolojik gelişmelere ayak uydurmasıdır. Uydu, video, ses, grafik, bilgisayar ve multimedya teknolojileri gibi araçlar kullanılarak eğitim verilmektedir. Ayrıca sürece dâhil olan öğretmenler ve öğrencilerin coğrafi olarak birbirinden uzaktır. Uzaktan Eğitim; geleneksel olarak uygulanan öğrenme yöntemlerinin sınırlılıkları nedeniyle sınıf içi etkinliklerin gerçekleştirilememesi durumunda, planlayıcı ve etkinliği gerçekleştiren kişi arasında iletişim ve etkileşimin olduğu bir öğretim yöntemi olarak da tanımlanmaktadır. Ayrıca hazırlanmış öğretim üniteleri ve farklı ortamlar kişiden kişiye göre değişebilmektedir (Alkan, 2011: 15-18).

Uzaktan eğitim veren çoğu kurumda eğitim ve öğretim için, kaynaklar ve alıcılar birbirleriyle farklı ortamlarda bulunur ve alıcılar "yaş, hedef, zaman, yer ve öğretim yönetimi" hakkında bilgilendirilirler. Öğrenme-öğretme sürecindeki materyaller, araçlar, yazılı ve basılı materyaller gibi teknolojiler, telefon ve radyo, televizyon, video, yüz yüze öğretim gibi işitsel araçlar ve dinleme teknolojileridir. Esneklik ve bağımsızlık gibi konularda kaynak ve alıcı arasındaki iletişim ve etkileşimin, televizyon ve bilgisayar ve gelişmiş teknolojilerle sağlandığı, eğitim teknolojisinin planlı ve sistemli bir uygulamasıdır (Uşun, 2006: 15). Uzaktan öğrenme, eşit fırsatların tanındığı, öğrenme talebinin bir parçası olduğu, bir dizi sosyal ve bireysel hedefin gerçekleşmesi için öğrenenin öğrenme talebinde bulduktan sonra, eğitim teknolojilerinden de yararlanarak öğrenmeyi hedefleyen bir öğrenme disiplini (Kaya, 2002: 1-3).

Uzaktan eğitim, eğitim alan kişilerin birbirinden uzak olduğu ve öğrencilerin dersler ve kaynaklar arasındaki etkileşimli iletişim olanaklarını kullandığı örgün bir eğitim türüdür. Belirli eğitim materyalleri ve bazı öğretim yöntemleri kullanılarak eğitimin gerçekleştiği ve farklı ortamlarda etkileşimin sağlandığı bunların dışındaki davranışlar, bilgi ve beceriler elde edildiği ve bu becerilerin tüm öğrencilere iletildiği yöntemidir. Uzaktan eğitim, farklı yerlerde yaşayan çok sayıda bireyin standartlara uygun materyal ve metotlarla öğrenim görmesine, bilgi ve becerilerin iletişim kanalları sayesinde bu bireylere aktarılmasıyla yapılan bir öğretim yöntemidir (Gürol ve Sevinç, 2004:2).

Uzaktan eğitim, öğrencilerin kendiliğinden öğrenmelerini sağladığından geleneksel eğitime kıyasla daha rahat ve esnek uyarlamalı eğitim ve öğretim sistemidir. Uzaktan eğitim, öğretim faaliyetlerinde iletilmesi amaçlanan hedefi iletişim teknolojileri aracılığı ile alıcılara gönderen eğitim modelidir (İşman, 2011:35).

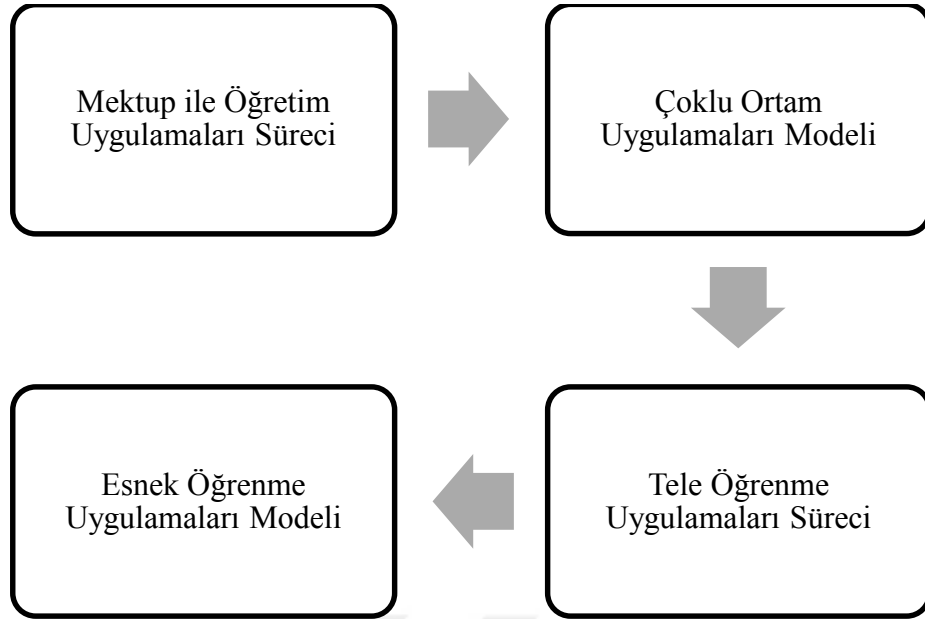
Yüz yüze eğitimde aynı bina ve sınıfta olan öğrencilerin öğrenme faaliyetlerinin kontrolü öğretmenler tarafından sağlanır. Uzaktan eğitim ise öğrencilere, uydu teknolojileri, videolar, grafikler, bilgisayarlar, ses ve multimedya gibi çoklu teknoloji ortamı ile öğrenme sağlandığından uzaktan eğitimde öğrenci kendi öğrenmesinden sorumlu hale gelmiştir (Ertürk, 2006: 3).

Uzaktan eğitim tanımının sentezi yapıldığında, temel fonksiyonlar; zaman ve bağımsızlık alanı, öğrenme, bağlılık, iki yönlü iletişimin ayrılması için eğitim, öğretim teknolojilerinin etkin kullanımı olduğu görülmektedir. Özellikle karşılıklı iletişimin verimli kullanımı ile zaman ve esneklik alanı sunmaktadır (Adıgüzel ve Berk, 2009: 222). Uzaktan eğitim sisteminin esas amacı, eğitim hizmetinin genişletilmesi ve uzaktan eğitimden yararlanan bireylere bilgiye ulaşma konusunda bağımsızlık sağlamaktır (Hızal, 1983: 20).

2.1.2. Uzaktan Eğitimin Tarihsel Süreci

Uzaktan eğitimin çoğu zaman yeni bir kavram olduğu düşünülmektedir. Ancak uzaktan eğitim uzun süredir var olan bir uygulamadır. Uzaktan eğitimin son yıllarda daha çok gelişmesiyle birlikte çok uzun bir geçmişe sahip olduğu da unutulmamalıdır. 1700'lü yıllara dayanan uzaktan eğitim kavramı, yaygınlaşan teknoloji ve bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle daha çok anlam ve önem kazanmıştır (Özbay, 2015: 378).

Uzaktan eğitimin tarihsel sürecine bakıldığında birçok araştırmacı uzaktan eğitimi çeşitli aşamalara ayırmaktadır. Bu aşamalar, tanımlanmış sınırlarla ayrılmamış, sadece iç içe geçmişlerdir (İşman, 2011: 36). McLendon (1999) uzaktan eğitimin tarihsel gelişimini 4 evreye ayırmıştır. Bu evreleri şu şekilde sıralamak mümkündür;

Şekil Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur).

Şekil 1. Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişiminde 4 Evre

- Mektup ile öğretim uygulamaları süreci: Yazışmaların uzaktan eğitime aktarıldığı ve öğretmenin ders materyallerini öğrencilere posta yoluyla gönderdiği dönemdir. Bu, öğretmenin ders materyallerini öğrenciye e-postayla gönderdiği, öğrencinin de e-posta kutusuna gelen ders materyalini aldığı, kendi kendine çalıştığı, test sorularının yanıtlarını eğitime e-postayla gönderdiği ve test sonuçlarını öğrendiği bir zaman dilimini içerir.
- Çoklu Ortam Uygulamaları Modeli: Uzaktan eğitim aracı olarak radyo ve televizyon kullanılarak derslerin uygun olan gün ve saatlerde yayınlandığı ve derslerin öğrenciler tarafından dinlendiği veya izlendiği dönemi kapsamaktadır.
- Tele Öğrenme Uygulamaları Modeli: Video konferans ve radyo-televizyon programları sırasında yapılır. Sesli ve görüntülü konferans uygulamaları da mevcut olup posta yoluyla talimat, radyo ve televizyon yayınları devam etmektedir. Telekonferans sırasında, öğretim elemanı ve öğrenciler ders saatinde yüz yüze öğretim elemanının sorduğu sorulara öğrenciler cevaplama fırsatına sahiptir. Video konferansta, eğitmen ve kursiyer eşzamanlı olarak farklı yerlerde bulunmalarına rağmen yüz yüze görüşmelerin yapılmasıdır.

- Esnek Öğrenme Uygulamaları Modeli: Bilgi İletişim Teknolojilerinin (BİT) gelişiminde öğrenenlerin okula gitmeden uydu, bilgisayar ve öteki teknolojilerle derslere ve öğretim materyallerine ulaşabilmesini içeren yayınlardır. BİT 'in gerek içinde bulunduğumuz zaman dilimi gerekse gelecekte daha da gelişmesiyle uzaktan eğitim daha fazla gelişecek, kaliteli eğitim veren üniversite ve mezun sayısı artacak bununla birlikte eğitim yeni boyutlara ulaşacaktır (İşman 2011:40-53).

Uzaktan eğitimin dünyadaki gelişimine bakıldığında 1728 yılında Boston gazetesi uzaktan eğitimin “kısa yol” şeklinde gerçekleşeceğini duyurmuştur. Birleşik Krallık 1840 yılında mektup temelli uzaktan eğitimi stenografi eğitimine uygulamaya başlamıştır. Daha sonra 1883 yılında Amerika Birleşik Devletleri Ithaca, New York'ta mektup eğitimi veren bir üniversite kurulmuş ve uzaktan eğitim vermeye başlamıştır. Alman okulları olan "Tele Colleg", "Schul fernsehen", "Fern Universitat" ve "Deutsch Institut Fur Fern Studien" 1856 yılında uzaktan eğitim sistemini kullanmaya başlamıştır. 1907 yılında Fransa'da çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Uzaktan Eğitim Merkezi resmi olarak 1939 yılında kurulmuştur (Başaran ve ark, 2020: 369-371).

1920'de Amerika Birleşik Devletleri radyo programlarını eğitimde kullanmaya başladı ve üniversitelerde radyo istasyonları kurularak bu radyo programlarını sürdürdü. Radyo programları popüler hale geldikçe genel halkı bilim ve teknoloji, tarım ve ulaşım gibi konularda eğitmek için radyo programları oluşturuldu. Bu tür programların teknolojik alt yapısı pahalı ve ulaşılmaz olduğu için istenilen düzeyde, insanlara ulaşamadı. Ancak 1945'ten itibaren arzu edilir bir düzeye gelerek eğitim için aktif araştırmaların konusu oldu. Japonya'da uzaktan eğitim, okula gidemeyen kişilere ve askerlere eğitim sağlamak amacıyla 1948'de başlamıştır. Bu gelişme, Japonya'daki ilk uzaktan eğitim hareketi olarak herkes tarafından kabul edilmiştir. Daha sonra orta, orta ve yükseköğretime kadar yayılarak genişletilmiştir (Çoban, 2013: 2).

Türkiye'de uzaktan eğitimin gelişimi, 1923 Cumhuriyet Bildirgesi ve çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma vizyonuna dayalı eğitimde yenilik hareketi ile başlamıştır. Uzaktan eğitim araştırması gündeme ilk kez 1924 yılında Dewey tarafından sunulan bir “Öğretmen Yetiştirme Raporu’nda değinilmiş ve bu kavram 1927 yılında formüle edilmiştir.” Okuryazarlık oranlarının çok düşük olduğu bu dönemde özellikle okur-yazar birey sayısının arttırmak için seferberlik ilan edilmiştir. 1928'de çıkarılan 1353 sayılı Kanunla oluşturulan yeni Türk alfabesi ülke çapında insanlara öğretilmeye başlanmıştır.

1933-1934 yılları arasında kurulan bir komisyon aracılığıyla eğitim ile ilgili problemler araştırılmış, ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde yazışma yoluyla eğitim verilmesi teklif edilmiştir. Bu gelişmeyle birlikte, ilk kez 1939 yılında kurulan Milli Maarif Şurası'nın gündeminde yaygın eğitim kurumları tartışılmıştır. Milli Maarif Vekâleti, insanların özellikle demokrasi konusunda eğitilmesi gerektiğini vurgulamıştır (İşman, 2011: 54).

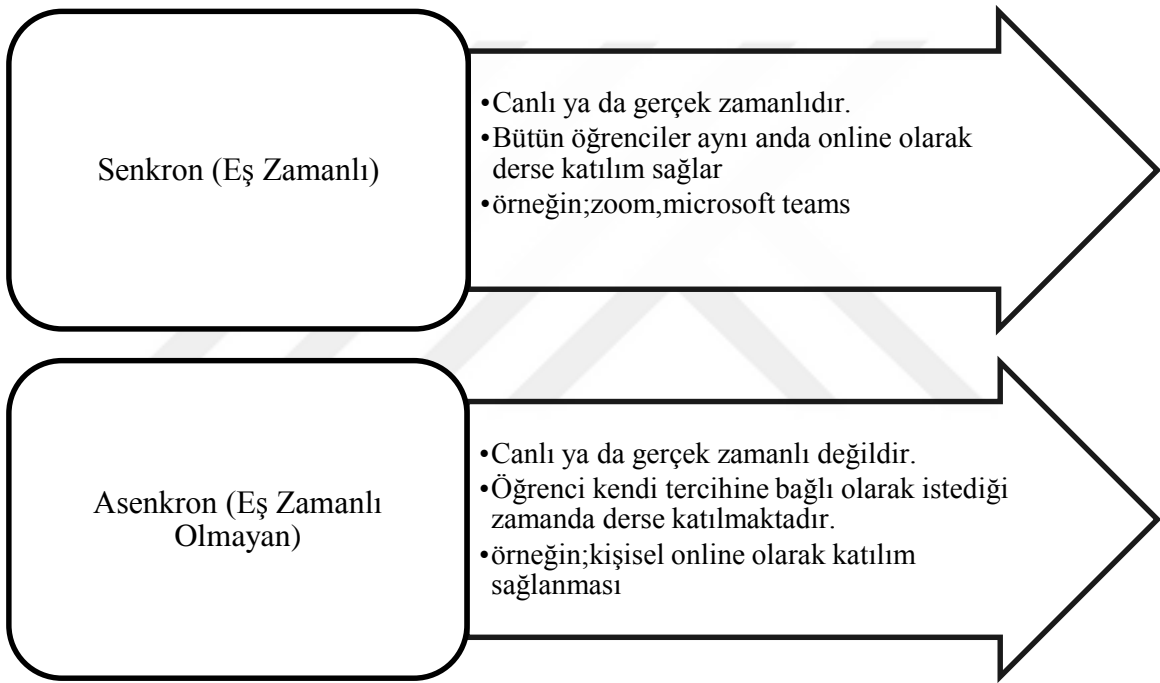
1950'li yıllardan itibaren eğitim ile ilgili gelişmeler hızlanmış ve uygulamaya dayalı araştırmalar yapılmış ancak yapılan bu araştırmaların sonuçlarının birçoğu hayata geçirilememiştir. 1950'de Hukuk Fakültesi Enstitüsü'nün sunduğu bir öneriye dayanarak 1958'den 1959'a kadar ilk alfabetik öğretim yöntemi toplumun büyük bir kesiminde uygulandı. Bu yöntemle Ankara dışındaki illerde bulunan bankaların çalışanları sürekli bir şekilde e-posta ile öğrenime başlamıştır. 1960 yılında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Teknik Mesleki Eğitim Bakan Yardımcısı, Mesleki Bakalorya diplomasının önünü açmak için İstatistik Yayınları Genel Müdürlüğü'nde Okuryazarlık Merkezi'ni (MÖM) açmıştır. 1970'lerin başında, yükseköğretim kurumları uzaktan eğitimin gelişimini desteklemeye başladı. 1974 ile 1975 yılları arasında yaşanan önemli gelişmelerden biri Mesleki ve Öğretim Mektupla Öğretim Okulu, diğeri ise yaygın bir Yükseköğretim Kurumunun (YAYKUR) kurulması ile olmuştur. Daha sonra uygulama koşullarının yeterli olmaması nedeniyle Mesleki ve Öğretim Mektupla Öğretim Okulu kapatılmış ve orada okumakta olan öğrenciler YAYKUR' a nakledilmiştir. MEB'in bağımsız hareket edememesi, YAYKUR' un gelişmesine ve yaygınlaşmasına engel olmuş, bu yüzden YAYKUR 1979 yılında kapatılmıştır. Daha sonra Türkiye'de yükseköğretim kurumlarına olan talepte artış yaşanması ile üniversitelerin yeterli kapasiteye ve sayıya sahip olmasından dolayı bu durumla ilgili bir kanunun yapılmasına gerek duyulmuştur. Bundan dolayı 2547 sayılı Kanun çıkarılmış ve yükseköğretimin direktörlüğü ile üniversiteler kapsamında Açık Öğretim Fakültesi açmıştır. Açık Öğretim Fakülteleri halen eğitim vermekte olup bazı üniversitelerin bünyesinde alansal çeşitlenmeyi sağlamaktadır (Antalyalı, 2004: 13-15).

Türkiye'de uzaktan eğitimin gelişimi bununla kalmamaktadır. Birçok üniversite uzaktan eğitim alanında eğitim hizmetleri sunmaya devam etmektedir. Üniversitelerde uygulanan uzaktan eğitimin avantaj ve dezavantajlarından önce şunu belirtmek gerekir ki günümüzde uzaktan eğitim yüz yüze eğitimin bir alternatifi haline geldiğini söyleyebiliriz. Yükseköğretimin yetersiz olduğu yerlerde uzaktan eğitim yoluyla birçok kişi

eđitim fırsatları elde edebilmektedir. Ayrıca uzak eđitimin, eđitime harcanan maliyeti dūřurerek maddi anlamda da bir rahatlama olanađı sađladıđı dūřünölmektedir (Özer, 1989: 9).

2.2. Uzaktan Eğitim Modelleri

Uzaktan eğitimin uygulanabilmesi için öncelikle hedeflere göre bir eğitim modelinin tanımlanması ve oluşturulması gerekmektedir. Bu modelin de teknoloji altyapısı ile desteklenmesi önemlidir. Uzaktan eğitimde kullanılan modeller genel olarak senkron (Eş Zamanlı) ve asenkron (Eş Zamanlı Olmayan) olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır (Demir, 2014:205).

Kaynak: (Demir, 2014: 205).

şekil 2. Uzaktan Eğitim Modelleri

Her model için gereken farklı bilişim teknolojileri olması nedeniyle farklı öğretim modelleri de gerekmektedir. Eşzamanlı uzaktan eğitim, uzaktan iletiyi alıcıya sağlamak için geleneksel sınıfları teknolojiyle bütünleştirip zenginleştirme eğilimindedir. Bununla birlikte, asenkron uzaktan eğitim de ise fiziksel bir sınıf olmadığı için senkron eğitimden önemli ölçüde farklılık arz etmektedir. Bunların dışında uzaktan eğitim programları, genel olarak geleneksel olmayan, derslere odaklanan, odaklanma eğiliminde olan ve motivasyonu yüksek öğrencileri hedeflemektedir. Uzaktan eğitimi alan öğrenci-

lerde kendi kendine seçim önemlidir. Çünkü uzaktan eğitimde öğrenci kendi yaptığı seçimler sayesinde başarıyı elde edecektir. Bunun için de öğrencinin odaklanma becerisine ve motivasyona sahip olması gerekmektedir. Eş zamansız uzaktan eğitimde kendi kendine öğrenen birey için başarı aynı zamanda yüksek derecede bağımsızlık ve beceri gerektirir. Öğrencilerin bu nitelikler için de kendi bilişsel süreçlerinin farkında olup olmadıklarının bilinemediği için uzaktan eğitim açısından zorluk teşkil etmektedir. Öğretim yapan personelin bileşimi de farklı öğretim modelleri için farklılık göstermektedir. Senkron öğretim için öğretimi yapan personelin, uzaktan eğitimi tipik olarak her sahada en azından idari ve teknik yardımı içerir. Asenkron öğretim içinse bir uzaktan eğitim sınıfı için personel sadece eğitmenden ve muhtemelen not verenlerden oluşabilir (Midkiffand Da Silva, 2011: 2-3).

Tablo 1.
Uzaktan Eğitim Modellerinde Tesislerin, Eğitimcilerin ve Öğrencilerin Özellikleri

	Senkron	Asenkron
Tesisler	<ul style="list-style-type: none"> • Sınıflar • Elektronik beyaz tahta • Sıkıştırılmış video • Bilgisayar ekran görüntüsü alma • İnternet • Kitaplar 	<ul style="list-style-type: none"> • Bilgisayar başında öğrenci • Akış ortamı • Kurs yönetimi yazılımı • İnternet • Kitaplar
Öğrenci	<ul style="list-style-type: none"> • Yarı zamanlı, geleneksel olmayan • Odaklanmış ve motive olmuş 	<ul style="list-style-type: none"> • Yarı zamanlı, geleneksel olmayan • Odaklanmış ve motive olmuş • Bağımsız kendi kendine öğrenen
Eğitimciler	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretim Görevlisi • Uzak personel • Sınıflandırıcılar 	<ul style="list-style-type: none"> • İçerik uzmanı • Kurs tasarımcısı • Kolaylaştırıcı • Sınıflandırıcılar

Kaynak: (Midkiffand Da Silva, 2011: 2).

Uzaktan eğitimde kullanılmakta olan modellerinin bazı avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Bunları şu şekilde ele almak mümkün olacaktır (Midkiffand Da Silva, 2011: 2):

Senkron modelin avantajları (Midkiffand Da Silva, 2011: 3):

- Gerçek zamanlı olduğu için tartışma, sorgulama ve beyin fırtınası yapma imkânı sağlar.
- Geri bildirim anında alınır ve muhtemel sorunlara müdahale edilmesi mümkün olabilmektedir.
- Öğrenciler aynı zamanda katılım sağladığı için izole olması daha az olur.
- Mekânsal engelleri ortadan kaldırmaktadır.

Senkron modelin dezavantajları (Midkiffand Da Silva, 2011: 3):

- Ders zamanın ayarlanmasında öğrenci açısından problemler ortaya çıkabilir.
- Öğrencilerin değerlendirilmesi gözetmenlik aracılığıyla olur.
- Grup çalışmalarında teknolojik sorunlar ortaya çıkabilir
- Öğrenciler tartışmalara katılım sağlayamayabilir ve sadece dinleyen öğrenci konumunda kalabilmektedir.
- Teknolojiden yoksun öğrenciler pasif olabilmektedir.

Asenkron Modelin Avantajları (Midkiffand Da Silva, 2011: 4):

- Mekânsal ve zamansal olan engeller ortadan kalkmaktadır.
- Öğrencilerin tamamı eğitime katılabilmektedir.
- Öğrenme uluslararası bir kimliğe bürünmektedir.
- Derse ve tartışmalara katılım her zaman, her mekânda gerçekleşmektedir.
- Öğrencilerin derse katılımı artmaktadır.

Asenkron Modelin Dezavantajları (Midkiffand Da Silva, 2011: 4):

- Sanal öğrenme oluşturmakta ve öğrencilerde dikkat dağınıklığına sebebiyet verdiği düşünülmektedir.

- Uygulamaya dayalı olması gereken dersler için uygun görülmemektedir.
- Sınavlarda gözetmeler dışarıya bağımlı olmaktadır.
- Öğrenciler izole bir hale gelebilmektedir.
- Geri bildirim anında alınmaz.

Uzaktan eğitimde kullanılan senkron eğitim, öğrencilerin ve öğretmenlerin aynı anda farklı mekanlarda iki yönlü etkileşimde buldukları ve iletişim kurdukları aktif bir ortam iken asenkron eğitim ise öğrenci ve öğretmen arasında yer ve zaman iletişiminin olmadığı bir ortamdır. Asenkron eğitimde ders için olması gereken materyaller internet ortamında paylaşılmaktadır (Karatepe vd., 2020: 1263).

Uzaktan eğitim programı tasarlanırken belirli adımlar veya süreçler vardır. Bu adımlar ve süreçler şunlardır: Program tasarım süreçlerinde ilki hedef kitlenin ihtiyaçlarını belirleyen, maliyetleri hesaplayan ve programa olan ihtiyacı belirleyen planlama sürecidir. İkincisi öğrenen analizinin yapıldığı, hedeflerin belirlendiği, yöntem seçiminin belirlendiği, içerik türü ve sunumunun, değerlendirme ölçütlerinin, destek hizmetlerinin belirlendiği ve kurulduğu program geliştirme sürecidir. Tasarım, karar vermenin temelidir. Programın planlama ve geliştirme aşamalarından sonra üçüncüsü olan programın uygulanmasına geçinilir. Bu süreçte programın uygulanması için teknik destek ve altyapı hazırlanır, program için pilot uygulamalar yapılır, programın yönetim yapısı tanımlanır ve uygulama başlamaktadır. Uzaktan eğitim programları tasarlanırken teknolojiye yapılan son gelişmeler ve yenilikler takip edilir. Teknolojideki gelişmelerin bir sonucu olarak, öğrenen ve öğreten insanlarda değişiklikler meydana getirmiştir. Bu değişiklikler sonucunda çeşitli nedenlerle eğitime devam edemeyen veya ders alamayanlar için en ideal model uzaktan eğitimidir (Aydemir, 2018: 30). Nitekim uzaktan eğitimi geleneksel örgün eğitim sisteminden ayıran; öğrenme hedefleri, yöntemler, içerik, ölçme ve değerlendirme süreci, eğitim yeri ve uzaklığı, uygulama zamanı gibi bazı temel özelliklere sahip olmasıdır (Eygü ve Karaman, 2013: 40).

2.3. Uzaktan Eğitimin Avantajları, Dezavantajları ve Sınırlılıkları

Uzaktan eğitim ilk başta okullar olmak üzere tüm kurumlarda gelişmeye ve yaygınlaşmaya devam etmektedir. Uzaktan eğitim, öğrenci sayısından etkilenmeyen gruplara eğitim ve öğretim olanağı sağlamakta, eğitim sisteminin yüksek maliyetini azaltmakta ve daha iyi eğitim sağlamak için sanal kurslar oluşturarak kaliteli eğitim ile daha yük-

sek bir öğretim verimliliği sağlanmaktadır. Uzaktan eğitim, öğrencilere iyi bir temel teknoloji sunarak öğretmenler ile öğrenciler arasında iletişim sağlayıp başarısızlık korkusunu ortadan kaldırmayı hedeflemektedir (İzmirli ve Akyüz, 2017: 790).

Teknolojinin hızla değişmesi ve gelişmesi nedeniyle bilgi iletme olanağı sağlayan birçok farklı kanal ortaya çıkmıştır. Bunlardan en önemlisi internet ve web alt yapıli uygulamalardır. Kişisel bilgisayarların düşen fiyatları ve küresel bir bilgi kaynağına hızla artan erişim, internetin eğitim amaçlı kullanımı da popüler hale getirmiştir. İnternet üzerinden verilen çevrim içi öğrenme, çevrim içi öğretim, internet üzerinden öğrenme, e-öğrenme ve uzaktan eğitim artık eğitimin her kademesinde yaygın olarak kullanılan bir yapı haline gelmiştir (Akdemir, 2011: 70).

Eğitimciler ve araştırmacılar, uzaktan öğrenim gören bireylerin yüz yüze öğrenim görenler kadar iyi öğrenip öğrenmediğini araştırmışlardır. Yapılan araştırmaları, doğru yöntem ve teknoloji kullanıldığı, öğrenenler arasında iyi bir iletişim olduğu ve öğretmenden öğrenene bilgilerin yönlendirildiği ayrıca öğrenenin etkin olduğu süreçte uzaktan eğitimin yüz yüze öğretim kadar etkili olduğunu göstermiştir.

Uzaktan eğitimin faydaları şu şekilde sıralanabilir (MEB, 2021a):

- Standardizasyon; kadronun kararlı hale geldiğinden emin olunduğu, uzaktan eğitimle birlikte öğretmenden öğretmene geçiş eğitimi norm haline gelmiştir. Aynı eğitim, herkese, her yerde aynı kalitede eğitim sunarak bir standart oluşturmuştur(MEB, 2021a).
- Zaman; eğitim birimlerine harcanan zamanı azaltın. Uzaktan eğitim, çalışmak zorunda kalan ve bu nedenle öğrenmeye devam edemeyen ve gelişmek isteyen bireylere, istedikleri yerde, ve zamanda fırsatlar sunarak boşa harcanan zamanı azaltır (MEB, 2021a).
- Giderler; örgün eğitimdeki aynı yerde olma şartı uzaktan eğitim olmadığı için maliyetler düşmektedir (MEB, 2021a).
- Kolaylık; eğitimin ihtiyaç duyulduğu zaman ve yerde yapılabilmesini sağlar. Öğrencilerin ne kadar zamana ihtiyaçları olduğunu ve dinlemeye hazır olduklarını zamanı bilmek, bilginin kalıcı olmasını sağlamaktadır (MEB, 2021a).

- Esneklik; uzaktan eğitim kişilere gerektiği gibi uyarlanabilir ve kişiye özel sağlanabilir, böylece bireyler rastgele bir zamanda sürekli eğitim alabilir (MEB, 2021a).
- Sonsuzluk; yaşamdaki uygulamalar içindeki zaman farkını azaltır. Örgün eğitimde sınıf içinde bulunma zaman kaybı uzaktan eğitim ile azaltılmaktadır (MEB, 2021a).
- Esneklik; öngörülemeyen durumlarda, gerektiği gibi eğitim verir(MEB, 2021a).
- İletişim bilgileri; öğrencilere geri bildirimde bulunulur. Yorumlar bir forumda veya bir sohbet çevresinde daha rahat hale getirilebilir. Sınıfta disiplin ve öğrencilerin kendilerini ifade etme konusundaki çekingenlikleri forumlarda en aza indirilir. Sonuç olarak öğrenciler kendilerini çok rahat şekilde ifade edebilirler(MEB, 2021a).
- Etkileşim; metinsel ve grafik ilişkilendirme gibi çeşitli öğretim teknikleri ile öğrenci ve öğretmen arasındaki etkileşim sağlanır. Örgün eğitimde kullanılan öğretim yöntemlerinden daha fazla öğretim tekniği kullanıldığı için bilgi kalıcı hale gelir (MEB, 2021a).
- Eşitlik; bireyler arasında eşitlik güvence altına alınmıştır, çünkü tüm engelli ve sağlık durumu kötü olan bireyler de eğitim görebilir. Kırsal kesimdeki okullar bu imkânlardan yararlanma imkânına sahiptir. Okuldan uzakta yaşayanlar için uzaktan eğitim kişilere eşit fırsatlar sunar (MEB, 2021a).

Uzaktan Eğitimin Dezavantajları: Uzaktan eğitimin verimliliğini, uygulanmasını engelleyen ve azaltan unsurlar mevcuttur. Bu unsurların tespiti, uzaktan eğitim uygulamaları geliştirirken sonuç elde etmemizi sağlamaktadır. Yeni teknolojilerin çıkması ile de uzaktan eğitimde kısıtlanan yönlerin giderileceği düşünülmektedir.

Uzaktan eğitimin dezavantajları şu şekilde sıralamak mümkündür (MEB,2021b):

- Atölye benzeri uygulama derslerde öğrenme ortamlarında önemli olan yüz yüze etkileşim ortam ve imkânlarının kısıtlı olmasından dolayı beceri gerektiren mesleki derslerde iş ve işlemlerin öğretmen kontrolünde yapılması daha etkilidir. Bu anlamda uzaktan eğitim atölye ve uygulama derslerinde sınırlılık ve dezavantaj oluşturabilir.

- Öğrenme döneminde karşılaşılan öğrenme kuvvetlilerinin anında çözülmemesi ve bu durumun ardından gelişebilecek sıkıntılar oluşabilmektedir. Öğrenme sürecinde öğrenende konu hakkında oluşacak sorulara hızlı cevap verilmemesi, devam etmekte olan eğitimde sıkıntılar yaşamasına sebep olabilir.
- Öğrenenin sosyalleşmesinin engellenmesi: Okul ortamında akranlarıyla sosyalleşen öğrenci, uzaktan eğitim ile yalnız kalacağından sosyal yönü zayıf kalabilmektedir.
- Öğrencinin ihtiyaç duyduğu zamanda yardım görememesi ve problemlerinin çözülmemesi davranışlarına olumsuz olarak yansiyabilmektedir. Bunun nedeni ise anında geri bildirim alınmamasından kaynaklanan davranışların gelişimi ve sorunun giderilememesidir.
- Motivasyon eksikliği, kendiliğinden bilgi edinme alışkanlığı olmayan ve bu yeteneğini geliştirmemiş kişiler için çalışma zorluğu yaratmaktadır. Öğrenmeye motive olamayan, kendiliğinden çalışma alışkanlığı olmayan veya bu alışkanlığını geliştirememiş kişilerde uzaktan eğitim dezavantaj oluşturabilmektedir.
- Çalışan fertlerin kendisine ayıracakları zamanda ders çalışma mecburiyetinin olmasıdır. Örgün eğitimden ayrılarak çalışma mecburiyeti olan kişiler istedikleri zamanda değil de işten kalan zamanlarda ders çalışma mecburiyeti oluşur.
- Öğrenci sayısındaki fazlalık sebebi ile iletişimdeki sınırlılıkların olmasıdır. Ayrıca internet alt yapısının kuvvetli olmadığı yer ve zamanda iletişimde sıkıntılar yaşanabilir.
- Teknolojiye yabancı fertlerin problem yaşamaları ile bazı sorular ortaya çıkabilmektedir. Bilgisayar okur-yazarı olmayan kişiler internet destekli uzaktan eğitimde problem yaşayabilirler.
- Planlama, koordinasyon zorluğunun var olması uzaktan eğitimin bir diğer dezavantajıdır. Uzaktan eğitimin planlanması ve eş zamanlı verilmesi zordur.

- Uzaktan eğitimde maliyeti yüksek teknolojinin kullanılması, uzaktan eğitim için gerekli olan teknolojiden yararlanmaya engel teşkil edebilmektedir. Eş zamanlı görüntülü iletişim ile verilen uzaktan eğitim donanım bakımından yüksek maliyet gerektirir.

Uzaktan eğitimin, hayatımıza bilgisayar ve internetin girmesi ile birlikte daha çok yaygınlaşmıştır. Bu teknolojik materyallerin ulaşılabilirliğinin giderek artması ile de uzaktan eğitimin sorun olmaktan çıkıp fertlerin hayatlarını kolaylaştıran bir unsur haline geldiği düşünülmektedir. Bu kapsamda uzaktan eğitimin teknoloji üzerine kurulması ile bilgisayar, tablet, telefon gibi teknoloji tabanlı aletler ile internet kullanımı kaçınılmaz bir durum haline gelmiştir.

Uzaktan eğitimin öğretime etkisi açısından bakıldığında ise öğrencilere dersleri kendi kendilerine çalışma imkânı vermesinin yanı sıra dersleri senkron ve asenkron olarak izleme ve takip etme imkânı da vermektedir.

Uzaktan eğitimin sınırlılıklarını ise şu biçimde ele almak mümkündür (Akyürek, 2020: 3).

- Yüz yüze eğitim ilişkisi sağlamak kolay olmamakla beraber çeşitli zorlukları bulunmaktadır.
- Öğrencilerin sosyalleşmesini engellemenin yanında sadece teorik eğitim alınmasını sağlamaktadır.
- Kendi kendine çalışma alışkanlığı olmayan öğrencilere katkı sağlamaz bu yüzden başarı sağlanamaz.
- Etkisiz olabilir, beceri ve tutum gerektiren davranışların gelişmesini engelleyebilir.
- Öğrencilerin teknoloji bağımlısı olmalarını ve orda fazlaca vakit harcamalarına sebebiyet verebilir.

2.4. Uzaktan Eğitimin Özellikleri

Uzaktan eğitimin temelleri; Kurumların etkili olması, genel olarak dijital teknolojinin kullanılması, öğretmen-öğrenci işbirliğinin sağlanması, verilen eğitim içeriğinin iletilmesi için yardımcı olması, öğrencilerin diyalog kurması ve başlatması için çok yönlü iletişim, sosyalleşme karşılaşmaları olasılığı, sanayileşme eğitimine bir eğitim

şeklinde katılım olmaktadır. Uzaktan Eğitim; Doğrusal bir yapıyı takip etmeyen, karmaşık, istikrarlı ve hiyerarşik bir eğitim sistemi olarak görülebilir (Özbay, 2015: 378). Uzaktan eğitimi, yüz yüze eğitimden ayıran en temel nokta ise öğrencilerin ve öğretmenlerin mekânsal olarak farklı ortamlarda bulunmasıdır.

Eğitim-öğretim usullerine göre yenilikçi bir yaklaşım olan uzaktan eğitimin bazı özellikleri şu şekildedir:

- Uzaktan eğitim için zaman sınırı yoktur. Öğrenciler en uygun zamanda eğitimlerine devam edebilirler. Çalışmalarını tamamlamak için zamanını nasıl kullanacağına öğrenciler karar verir (Kaya, 2002: 8; İşman, 2011: 405).
- Yaşadıkları yerde eğitim imkânları kısıtlı olan insanlar istedikleri kalitede eğitim alırlar. Böylece eğitimin en büyük noktalardan biri olan eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına yardımcı olmaktadır (İşman, 2011: 406).
- Uzaktan eğitimdeki dersler öğrenciler için ayrı ayrı yapılabilmektedir. Bu, bireylerin daha fazla ders almasını sağlamaktadır. Öğrenci, derslerini kendi kişisel gelişimiyle aldığı farkındadır (Kaya, 2002: 13).
- Uzaktan eğitimde öğrenciler ve öğretmenler arasındaki bilgi teknolojisi olanaklarının kullanımı (e-posta, sohbet, forum, vb.) iletişimin sağlanması ve ortak projelerde çalışma fırsatı vardır (İşman, 2011: 407).
- Uzaktan eğitim yöntemleri sayesinde, eğitim faaliyetlerinin maliyetleri azalabilmektedir (Kaya, 2011: 184).
- Uzaktan eğitim, değişen koşullarına eşlik edebilen esnek bir yapıya sahiptir (Demir, 2014: 206).
- Uzaktan eğitim yöntemlerinde kullanılan medya, zamanla kitle iletişim araçları tarafından dışlanabilir (İşman, 2011: 25).
- Uzaktan öğrenme seçenekleri bireylerin ömür boyu öğrenmeyi öğrenmelerini sağlar.
- Uzaktan eğitim yöntemlerine sahip büyük kitleler kaliteli bir eğitim hizmeti alabilir.
- Uzaktan eğitim, sistemli ve sürekli gelişen bir süreçtir.
- Öğretmen ve öğrenci arasında etkili iletişim fırsatı sunar.

- Öğrencilere aktif öğrenme olanağı sağlamaktadır.
- Uzaktan eğitim her birey için özelleştirilebilir.
- Ekonomik bakımdan avantaj sağlar.
- Öğrencilerin görsel hayal gücünü artırır.

Uzaktan eğitimi açıklayan dört önemli bileşen vardır. Birincisi, onu kendi kendine öğrenmeden ayıran en önemli özellik olan bir uzaktan öğrenme kuruluş yapısı olmasıdır. İkincisi, öğretmen ve öğrencinin farklı yerlerde olduğudur. Uzaktan eğitimde, öğretmenler ve öğrenciler coğrafi olarak farklı alanlarda olabilmektedir. Etkileşimli iletişim, uzaktan eğitimin üçüncü özelliğidir. Etkileşim, asenkron olarak senkronize edilebilir yada senkron olabilir. Uzaktan öğrenmenin son önemli bileşeni, veri, ses ve görüntünün paylaşılmasıdır. Öğrenme materyalleri uzaktan eğitimde kitle iletişim araçları kullanılarak gönderilir. Uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrencilerin dağınık olduğu, kurumsal bir yapı içerisinde gerçekleştiği, teknoloji kullanılarak çift yönlü etkileşim ve bire bir öğrenmenin mümkün olduğu bir öğrenme süreci dört bileşenin bir araya gelmesiyle ortaya çıkmaktadır (İşman, 2011: 26).

2.5. Uzaktan Eğitimin Unsurları

Uzaktan eğitimde birçok unsur vardır ve bu unsurlar eğitim faaliyetlerinde etkileşim halindedir. Uzaktan eğitimde bu unsurların farklı araştırmacılar tarafından farklı yorumları olsa da literatürde ortak olan unsurlar öğrenenler, öğretmenler ve içeriktir. Ancak uygulanan uzaktan eğitim modeline bağlı olarak öğrenci destek hizmetleri ve eğitim materyalleri hazırlayan kuruluşlarda bu unsurlara dâhil edilebilir. Teknolojinin ilerlemesi ile birlikte günümüz uzaktan eğitim organizasyonları ağırlıklı olarak internete dayalı olduğundan, büyük uzaktan eğitim organizasyonları da yazılım geliştirme ve sunucu bakımı gibi unsurlara ihtiyaç duymaktadır. Uzaktan eğitimin unsurları arasındaki ilişkiyi incelediğimizde alan yazın öğretmen-öğrenen, öğrenen-öğrenen ve öğrenen-içerik olmak üzere 3 öğenin arasındaki etkileşimden bahsetmektedir (Özbay, 2015: 382). Uzaktan eğitimde bahsedilen unsurlar şu şekildedir:

➤ Öğrenci

Araştırmalar, uzaktan eğitim isteyen çoğu öğrencinin yetişkin olduğunu gösteriyor. Uzaktan eğitim için kullanılacak teknolojiler arttıkça uzaktan eğitim alan öğrenen sayısı da artmaktadır. Bu artışa bağlı olarak uzaktan eğitim ve teknolojinin her ge-

çen gün daha da ayrılmaz bir şekilde birbirine bağlı hale geldiği söylenebilir. Dolayısıyla uzaktan eğitim almak isteyenlerin asgari düzeyde teknolojik bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Nitekim, teknoloji seviyesi arttıkça eğitim kalitesi de artmaktadır (Ekici, 2003: 3).

Uzaktan eğitim öğreneninde olması gereken özellikler şunlardır (İşman ve ark., 2004: 1-2):

- Bilgi ve becerilerinin artması için merakla hareket eder,
- Tek başına öğrenme eğilimindedir,
- Eğitim koşullarına esnek bir bakış açısında hareket eder,
- Kendi kendine öğrenmeyi gerçekleştirmek için gerekli sorumlulukları üstlenir,
- Tenkit etme yetisi kuvvetlidir,
- Kendi kendinin performansının değerlendirmesini yapar,
- İletişim karşısına çıkan engelleri aşar,
- İşbirliği içerisinde uyum sağlama becerisi yüksektir,
- İletişimde etkin ve verimlidir,
- Kendini en iyi şekilde ifade etmektedir.

➤ Öğretmen

Yüz yüze eğitimde öğretmenler, öğrenme ortamının kontrolünü elinde tutarken, uzaktan eğitim, teknolojinin sağladığı yararlar sayesinde öğretmenler, öğrenen kitlenin kontrolünü eline alır. Bu nedenle uzaktan eğitim veren öğretmenlerin hem sınıfa hâkim olmak hem de içerik sunmak için teknoloji konusunda tamamen bilgili olmaları ve uzaktan öğrenme yöntemleri konusunda etkili bir şekilde eğitilmiş olmaları gerekmektedir. Çünkü uzaktan eğitimde öğretmenler hem eğitim içeriği sunmak hem de öğretimi sağlamak zorundadırlar. Örgün eğitim öğretim ile uzaktan eğitim öğretim farklı yapılara sahiptir. Ancak örgün eğitim ile uzaktan eğitimin ortak paydada buluştukları nokta öğrencilerin öğrenme stillerinin heterojen yapıda olmasıdır. Uzaktan eğitim de öğrencilerinin öğrenme yollarının ve stillerinin heterojen yapıda olması, öğretmenler için başka bir zorluk teşkil etmektedir. Fakat teknolojinin gelişmesi sayesinde öğretmenler bireysel

farklılıklara sahip öğrenenlere yönelik değişik yöntemler kullanabilmektedir. Bu teknolojiler sayesinde iletişim maliyetleri düşmekte ve bunun sonucunda da bazı geleneksel öğretime bağlanmış öğretmenler de uzaktan eğitime başlamıştır. Araştırmalar, örgün eğitimden uzaktan eğitime geçiş yapan daha deneyimli öğretmenlerin, uzaktan eğitim başarılarının daha yüksek olduğunu göstermiştir (İşman, 2011: 27).

Uzaktan eğitim ile eğitimin verilmesini sağlayacak olan öğretmenlerde olması gereken en temel özellikler şu biçimde ifade edilmiştir (İşman ve vd., 2004):

- Tenkit edebilme yetisine sahip olmalı,
 - Bilgi alışverişi, danışma ve diyalog yapılabilmesi için işbirliği içerisinde olabilecek yapıda bulunabilmeli,
 - Öğretmen öğretme sorumluluğunu üstlenerek öğrenciler için öğrenmeyi kolay bir hale getirebilmeli,
 - İletişim ortamlarında etkili olmalıdır,
 - İletişimde engel teşkil edecek her türlü etmeni ortadan kaldırabilmeli,
 - Organizasyon ve planlama yeteneğine sahip olmalı ve zaman konusunda öğrencilere kılavuzluk yapabilmeli,
 - Dersin içeriğine uygun olan yazılım ve donanıma sahip teknolojik aletleri seçebilmeli,
 - Öğrencileri tanımak ve haklarında bilgi sahibi olmayı istemelidir.
- İçerik

Uzaktan eğitimde ders materyalleri belirli standartlara göre hazırlanır ve ders içeriği olarak hazırlanan materyal iletişim teknolojileri kullanılarak öğrencilere ulaştırılır. Ders içeriği önce uzaktan eğitim için yazılmış metinlerden oluşurken, bunlara görsel-işitsel araçlar, uygulamalar eklenerek teknolojik gelişmelere paralel etkinliklere dönüştürülmüştür. Ders içeriğinin her zaman her yerde öğrenciler tarafından erişilebilir olması, öğrencilere dersi anlama ve tekrar etme konusunda avantaj sağlamaktadır. Ders içeriğinin kalitesi, öğrenmenin kalitesini doğrudan etkileyen bir faktördür. Verilen eğitimin niteliğine bağlı olarak öğretim materyallerinin miktarı, türü ve kalitesi de öğretici veya kurucu tarafından belirlenmektedir (Özaslan, 2008: 56).

2.6. Uzaktan Eğitimde Kullanılan Teknoloji ve Materyaller ile Program ve Yazılımlar

Uzaktan eğitim programlarının sürdürülebilirliğinin sağlanması için en önemli unsurlar, kaliteli ve kapsamlı olmalarıdır. Bu amaçla uzaktan eğitime yönelik olarak, öğrencinin aktif katılımını destekleyen, öğretmen yetiştirme, öğretimde BİT kullanımı, öğretmen nitelikleri, etkili ve verimli yönetim ile yönetim sistemlerine kapsayan bir müfredat sağlanmalıdır (Kırmacı ve Sami, 2018: 277).

Uzaktan eğitim sistemlerinde gelişen teknolojiler ve internetin yaygın bir şekilde kullanılması nedeniyle teknolojik araç ve materyallerde çeşitlenmeler yaşanmıştır. Bu çeşitlenmeler kapsamında uzaktan eğitimde kullanılan teknolojiler ve materyalleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Uşun, 2006: 123):

- Radyo
- Radyo
- Akıllı telefon
- Tablet bilgisayar
- Bilgisayar
- İnternet
- Telekonferans
- Videobantları
- Televizyon
- VCD, CD – DVD ROM
- Network
- İnternet
- Ekstra Net
- LAN
- Notebook
- E-mail

- Web 1.0, Web 2.0 ve Web 3.0

Uzaktan eğitimde sıkça kullanılan program ve yazılımlar şu şekilde sıralamak mümkündür. Bunlar (Uşun, 2006: 125):

- Moodle
- Blackboard
- Adobe Connect
- Skype
- Zoom
- ALMS
- Perculus
- Sakai
- Youtube
- Sheetzoom
- Scorn
- Open meetings
- Adobe Presenter
- Breeze
- Macromedia

Uzaktan eğitim, yeni iletişim teknolojileri ile desteklenen bir eğitim sürecidir. Aslında uzaktan eğitim, farklı yerlerde bulunan öğretmen ve öğrencilerin teknolojik cihazlar aracılığıyla birbirleriyle görsel ve işitsel iletişim kurabilmeleridir. Uzaktan eğitim hem ülkemizde hem de dünya çapında toplumsal kalkınma açısından çok önemlidir (Kırık, 2014: 75).

2.7. Uzaktan Eğitimde Yaşanan Problemler

Uzaktan eğitimde sık görülen sorunlar; yüz yüze etkileşim ve iletişim eksikliği, öğretmen-öğrenci etkileşiminin olmaması, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sürecinde yeterli ders ve ders içeriği hazırlama tecrübesine sahip olmaması, yüksek teknolo-

yüksek maliyetler ve altyapı hizmetleri yetersizliği, uzaktan eğitimin teknik sorunları olarak eğitim sürecinde öne çıkmıştır (Bilgiç ve Tüzün, 2015: 30).

Uzaktan eğitimde görülen belli başlı sorunları çeşitli başlıklarda kategorize etmek mümkündür (Kırmacı ve Sami, 2018: 280):

- Alt yapıdan kaynaklanan sorunlar: Bilgisayar veya tablet olmaması, bilgisayar arızası, internet bağlantısının kesilmesi ve İnternet'e bağlanamama gibi erişim sorunlarını içermektedir.
- Bireysel tutum ve davranışlardan kaynaklanan sorunlar: Öğrenciler için oluşturulan sanal sınıfları gereksiz ve sıkıcı aynı zamanda verimsiz olduğu kanısında olmalarıdır.
- Zamansal kaynaklı sorunlar: eğitimin alınması sırasında derslerin sürelerinde ve zamanlamalarından kaynaklanan sorunlardır.
- Mekânsal kaynaklı problemler: öğrenenlerin uzaktan eğitimde aldıkları derslere katıldıkları ortamların etkilerinden (ses, ışık ve gürültü vs.) dolayı yaşanan aksaklıklardır.

Öğretim yönetimi kapsamında ortaya çıkan sorunlar ise: öğrencilerle gereken iletişimin kurulamaması sebebiyle süreç içerisinde ortaya çıkan eğitimsel ve sistemsel uzaktan eğitim problemlerinden oluşmaktadır.

Uzaktan eğitimde ortaya çıkan sorunları; öğrenenler, öğretenler ve aracılık sağlayan kurumlar kapsamında incelenmiştir. Bu sorunlar (Aktay ve Keskin, 2016: 30-31):

- Öğrenci Açısından Yaşanan Problemler: Öğrenenlerin ekonomik durumlarının yetersiz olması nedeniyle uzaktan eğitim için gereken teknolojik araçlara sahip olamamaları, aile ve iş yaşamları, geri bildirim alırken yetersiz kalınması, öğrenenler ile öğretenler arasındaki iletişim eksikliği, öğrencilerin sosyal hayattan uzak kalmaları, teknik ve uygulamalı dersleri yeteri kadar alamamaları gibi engeller ortaya çıkmaktadır.
- Öğretmen Açısından Yaşanan Problemler: Öğreticilerin uzaktan eğitimde ders geliştirmeye yönelik teknolojik açıdan yetersiz olmaları ve kurumsal olarak destek sağlanamaması, bilgisayar kullanım yeteneklerinin olmaması, uzaktan eğitim derslerine güvensizlik yaşamaları ve uzaktan eğitim dersleri için gönüllü olmamalarından kaynaklanan sorunlardır.

- Kurumlar Açısından Yaşanan Problemler: Kurumlar, alt yapısal ve teknik açıdan eksiklerin karşılanamaması, iktisadi açıdan yaşanan problemler, iletişim konusunda donanımsal ve yazılımsal açıdan teknoloji kaynaklı problemler kurumsal olarak yaşanan sorunlardan bazılarıdır.

2.8. Uzaktan Eğitimin İlkeleri

Uzaktan eğitimin verimli bir biçimde gerçekleştirilmesi için belirli ilkelerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Bu ilkeler doğrultusunda gerçekleştirilecek olan uzaktan eğitim faaliyetlerinin kalitesinin, niteliğinin ve veriminin olumlu olarak etkilendiği görülebilir. Uzaktan eğitim geleneksel eğitimin başka bir seçeneği olarak değil aksine tamamlayıcı, yenilikçi eğitim teknolojisi olarak değerlendirilmelidir. Uzaktan eğitim ders donanımlarının hazırlanması komisyonlarca yapılmalı ve belirli standartlar göz önüne alınarak üst kurullarca denetlenmelidir. Yazılı ve basılı materyaller, materyal geliştirme ilkelerine uygun olarak geliştirilerek öğrencilere düzenli kanallar yardımıyla iletilmelidir (Uşun, 2006: 148).

Radyo ve televizyon yayınları görsel ve işitsel materyal geliştirme ilkelerine göre geliştirilerek en uygun gün ve saatte yayınlanmalıdır. Yazılı ve basılı, işitsel ve görsel materyaller birbirleri ile desteklenerek öğrenci başarısının artırılması sağlanmalıdır. Kaynak ile alıcı etkileşimi ve işbirlikçi öğrenim için çift yönlü etkileşim teknolojileri kullanılmalıdır. Sosyal, politik, kültürel ve ekonomik faktörler göz önüne alınarak uzaktan eğitim programları tasarlanmalıdır. Yayın kuşaklarından faydalanamayan öğrencilerin ulaşımı için video kayıt yöntemiyle kayıtlar yapılmalı ve bireylerin ulaşımına imkân tanınmalıdır (Bozkurt, 2017: 88).

Etkili bir uzaktan eğitim için öncelikli olarak uzaktan eğitim geleneksel eğitimle çatıştırılmamalı, aksine geleneksel eğitimi tamamlayıcı bir unsur olarak görülmelidir. Oluşturulacak uzman komisyonlar ve kurulların desteği alınıp, ilgili materyal geliştirme ilkelerine bağlı kalınarak materyaller hazırlanmalı ve öğrencilere düzenli olarak iletilmelidir. Bireyin bütün duyularına hitap edecek materyaller ile uzaktan eğitimin verimliliği artırılmalıdır. Uzaktan eğitim programlarında da sosyal, kültürel, ekonomik ve politik faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca her bireyin eşit yaşam şartlarına sahip olmadığından dolayı derslerin video ders kaydı alınarak daha sonra ulaşımına imkân sunulacak şekilde düzenlenmelidir (Akyürek, 2020: 1-2).

2.9. Uzaktan Eğitim ile Örgün Eğitimin Karşılaştırması

Örgün eğitim en geniş tanımıyla aynı yerde ve aynı zamanda yapılan örgün eğitimidir. Uzaktan eğitimin ortaya çıkmasının nedeni, talebin örgün eğitim yoluyla karşılanamamasıdır. Bu ihtiyaçlar, resmi sınıf ortamına alternatif olarak başlayan daha fazla çalışma ve uzaktan eğitim uygulamalarına yol açmıştır. Uzaktan eğitim uygulamasının ilk yıllarına dikkat çekildiğinde, eğitim ve öğretim araçlarındaki eksiklikler, yüksek eğitim ihtiyaçları, adaletsizlikler ve eşitsizlikler dikkat çekmiştir (Alkan, 1987: 15). Tüm bunların bir parçası olarak geleneksel eğitim yapılarının ötesine geçip daha fazla kişiye daha ucuz eğitim sağlamak için araştırmalar yapılmış ve böylece uzaktan eğitim başlamıştır. Uzaktan eğitime örgün eğitim açısından baktığımızda en çarpıcı fark, eğitimin sınıf ortamının ötesine geçmesi yani öğrenen ve öğretmenin farklı konumlarda olmasıdır. Araştırmacıların uzaktan eğitim tanımlarında öğretmen ve öğrencinin hem zaman hem de mekân olarak farklı konumlarda olabileceğidir. Öğrenenler ve öğretmenler açısından bakıldığında, tek fark zaman ve mekân farkı değildir. Bu iki eğitim sistemi arasında bilgi edinme sırasında da farklılıklar vardır. Uzaktan eğitimin ilk aşamalarında öğrenenler örgün eğitime kıyasla yalnızdı, ancak teknolojinin ve iletişim araçlarının gelişmesiyle bu durum değişmiştir (İşman, 2011: 32).

Bugün farklı dil, din ve ırktan insanlar, dünyanın her yerinde eğitim veren kitle- sel eğitim platformlarında bir araya gelerek fikir üretmek, problem çözmek, konu ve beyin fırtınası yapmak için bir araya gelmektedir. Örgün eğitimde öğretmen sınıfta öğrencilerle baş başadır. Öğrenme sürecinde çok fazla insan yoktur ve öğretmen ve öğrenci herhangi bir araç olmadan etkileşime girebilir. Uzaktan eğitimde öğrenme materyali, öğretmenin ve diğer paydaşların öğrenme ortamı tarafından görülebilir. Bu nedenle, uzaktan eğitimde hazırlanan öğrenme materyalleri yüksek kaliteli ve eleştiriye açık olma eğilimindedir. Uzaktan eğitim ortamı, araştırma ruhunu besleyen güçlü medya ile tasarlanmıştır. Bu ruh, geleneksel eğitimde çok daha zordur. Tüm bu hususlar dikkate alındığında, uzaktan eğitimin öğrenen ve öğretmenler için örgün eğitime göre daha fazla zaman ve enerji gerektirdiği, dolayısıyla öğretim tasarımı doğru ve uygun şekilde yapıldığında uzaktan eğitimin daha fazla zaman gerektirdiği söylenebilir (Uşun, 2006: 165).

Uzaktan eğitimle ilgili çalışmalarda, uzaktan eğitimin örgün eğitime benzemediği ve örgün eğitim niteliklerine ulaşamayacağı yönünde bir görüş olduğu gibi, eğitimin doğru teknoloji ve yöntemlerin kullanılması durumunda uzaktan eğitimin örgün eğitim kadar etkili olabileceği görüşü de bulunmaktadır. Bu tanımlara baktığımız zaman, uzak-

tan eğitimin örgün eğitimin yerini tutmayacağını öne süren araştırmacıların bu yorumu teknolojik imkânların görece olarak az olduğu dönemde yaptıkları görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında teknolojinin gelişmesiyle birlikte uzaktan eğitim olanaklarının arttığı ve bu nedenle örgün eğitime alternatif olarak görülmeye başlandığı söylenebilir. Uzaktan eğitimin çıktığı ilk yıllarda örgün eğitime oranla zayıf bir konumda olduğu ancak teknolojinin ve yöntemlerin gelişmesi sayesinde uzaktan eğitim yükseköğretimin destekleyicisi ve ikamesi haline gelmiştir. Uzaktan eğitim de yaşam boyu öğrenme faaliyetlerine de güçlü bir alternatiftir. Geçmişte eğitime ulaşamayanların tek alternatifi olan uzaktan eğitim, günümüzde ise herkes için bir alternatif halini almıştır. Böylece eğitim ve öğretim daha tasarruflu ve ulaşılabilir bir hale gelerek bireylere yaşam boyu öğrenme imkânı sunmaktadır. Bu durum uzak eğitimin yaygınlığını artırarak gelişmesini ve değişmesini sağlamıştır (Işık ve ark. 2010: 10-11).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi ele alınmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

2000 ile 2021 yılları arasında uzaktan eğitim alanında yayınlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Uzaktan eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü çalışmalarda mevcut durumun çeşitli değişkenler kapsamında araştırıldığı bu çalışmada, nitel araştırma yönteminden içerik analiz çeşitlerinden betimsel içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel içerik analizi, belirlenen bir alan ile ilgili yapılmış olan çalışmaların sonuçlarının ya da eğilimlerinin ne yönde olduğunun sınıflandırılmış bir biçimde ortaya konulduğu analiz tekniğidir (Çalık ve Sözbilir, 2014: 146). Betimsel içerik analizi, önceden tanımlanmış bir yapının araştırılması olduğu için bu çalışmaya uygun görülmüş ve kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular üzerinde yapılan analizde bulgular betimsel açıdan belirli işlemlere tabi tutularak tablolar şeklinde kategorize edilip sunulur (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 260). Yapılmış araştırmalarda belirli kriterlerle ulaşılan bulgular, frekans ve yüzde dağılımları araştırılarak, belli bir araştırma alanındaki yığılmalar ve boşluklar tanımlanır. Betimsel içerik analizinin kullanılarak yapılmış olan içerik analizlerinde temel hedef, eğilimlerin tanımlanmasıdır (Dinçer, 2018:178). Bu kapsamda araştırmada incelenen lisansüstü çalışmalarda, nitel veri toplama tekniklerinden doküman inceleme analiz yönteminin kullanılmasıyla bulgular elde edilmiş olup çalışmalar dikkatli ve detaylı bir biçimde betimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir.

Özetle, bu çalışmada, Türkiye’de uzaktan eğitim alanında yapılan lisansüstü çalışmaların analiz edilmesinde tanımlayıcı ve betimsel bir biçimde eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla içerik analizi yapılmıştır.

3.2. Evren- Örneklem

“Bu araştırmanın evreninin 2000-2021 yılları arasındaki uzaktan eğitim konulu Ulusal Tez Merkezi olan YÖK’te sınıflandırılmış lisansüstü çalışmalar oluşmaktadır.

Elde edilen verilere göre, 2000 yılından bu yana YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde "uzaktan eğitim" kavramının aranması sürecinde toplam 369 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Nitekim bu çalışmada temel ölçüt; 2000-2021 yıllarında yapılmış olması ve Yükseköğretim Kurulu Tez Dokümantasyon Merkezi'nde kayıtlı olup erişime açık bir şekilde yayınlanmış olmasıdır. Ancak bazı çalışmalar, tez yayın izin formunun olmaması veya araştırmacıların belirli bir süre içinde tezlere erişimi kısıtlaması nedeniyle yayımlanmamıştır. Ulaşılamayan lisansüstü çalışmalar dikkate alınmamış bu nedenle çalışmada tam metin erişimi açık olan 330 lisansüstü çalışma değerlendirilmeye alınmıştır. Araştırmada yansız örneklem yöntemi uygulanarak 155 tez örneklem olarak seçilmiştir. Evrende yer alan tüm birimlerin örnekleme girebilme şansları eşit ve birbirinden bağımsızdır. Yansız örneklemede, örneğe dâhil olacak birimlerin tam bir tesadüfi süreç yardımıyla seçilmeleri önemlidir.

N: evren büyüklüğü (369)

t: ∞ serbestlik derecesinde teorik t tablo değeri (1,65)

p: incelenen olayın gerçekleşme olasılığı (0,5)

q: incelenen olayın gerçekleşmeme olasılığı (0,5)

p*q: varyans (0,25)

d: kabul edilen örnekleme hatası (0,05)

Örneklemin evreni yansıtma gücü Örneklem hacmi (n) = $\frac{N * t^2 * p * q}{((N - 1) * d^2) + (t^2 * p * q)}$ formülüne göre hesaplanmış olup çıkan rakam 154,426'dır. Seçmiş olduğumuz 155 adet tez çalışması evreni yansıtma gücüne sahiptir.

2000-2021 yılları arasında Türkiye' de uzaktan eğitim ile ilgili yapılmış 369 adet yüksek lisans ve doktora çalışmaları içerisinde evren ve örneklem açısından bütünü temsil edeceği düşüncesiyle 155 adet çalışma seçilmiştir. Araştırmanın evrenini Türkiye'de uzaktan eğitim alanında yapılan toplam 369 adet yüksek lisans (299) ve doktora (70) tezi oluşturmaktadır. Bu yapılan çalışmalardan konunun güncelliği itibari ile 2000-2021 yılları arasında yapılmış olan ve YÖK Ulusal Tez Merkezinde erişime açık toplam 155 adet lisansüstü çalışma örneklem olarak seçilmiştir. Bunların 111 tanesi yüksek lisans ve 44 tanesi de doktora tez çalışmasıdır. Çalışmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların dağılımları tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2.
Uzaktan Eğitim Alanında 2000-2021 Yılları Arasında Yapılmış Olan Tezlerin Türüne Göre Dağılımı

Tez Türü	n	%
Doktora	44	28,38
Yüksek Lisans	111	71,62
Toplam	155	100

Araştırmanın örneklem grubunda bulunan lisansüstü çalışmaların dağılımının verildiği Tablo 2’deki veriler Türkiye’de uzaktan eğitim alanında 2000 ile 2021 yılları arasında yapılmış olan tezlerden seçilen örneklem ile 155 tane lisansüstü çalışma incelenmiştir. İncelenen bu tezlerin %28,38’ni (n=44) doktora tezi oluştururken, %71,62’sini (n=111) ise yüksek lisans tezinden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada, dokümanların incelenmesi sonucu elde edilen veriler içerik analiz teknikleri kullanılarak kategorize edilip incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışmalarında; örnek olay incelemeleri, içerik analizi, kategorilendirme ve belge incelemesi gibi sınıflandırma yöntemleri kullanılmaktadır (Büyüköztürk ve diğ., 2012: 243). Bu doğrultuda araştırmada doküman inceleme yöntemini uygulamak için, Demirci, Arıkan ve Onuk tarafından geliştirilen (2018) "Akademik Yayın İnceleme Formu" çalışma kapsamına alınan tezlerin incelemesinde kullanılmıştır. On farklı başlıktan oluşan bu inceleme formu, 52 farklı açının incelenmesini ve çalışmaların bilimsel bir araştırmada olması gereken temel özelliklere sahipliliği ile analizini yapmayı kolaylaştırmıştır.

Formda yer alan sorular aşağıda belirtilen 10 temel başlık esas alınarak oluşturulmuştur.

1. Yazarın Ad/Soyadı, Yıl, Üniversite, Enstitü ve Bölüm Ve Tezin türüne ait bilgiler
2. Çalışmanın özeti
3. Çalışmanın okuyucu için hazırladığı bölüm “giriş”
4. Çalışmanın Yöntemi

5. Veri toplama araçları
6. Verilerin analizi
7. Bulgular
8. Sonuç
9. Öneriler
10. Kaynakçadır.

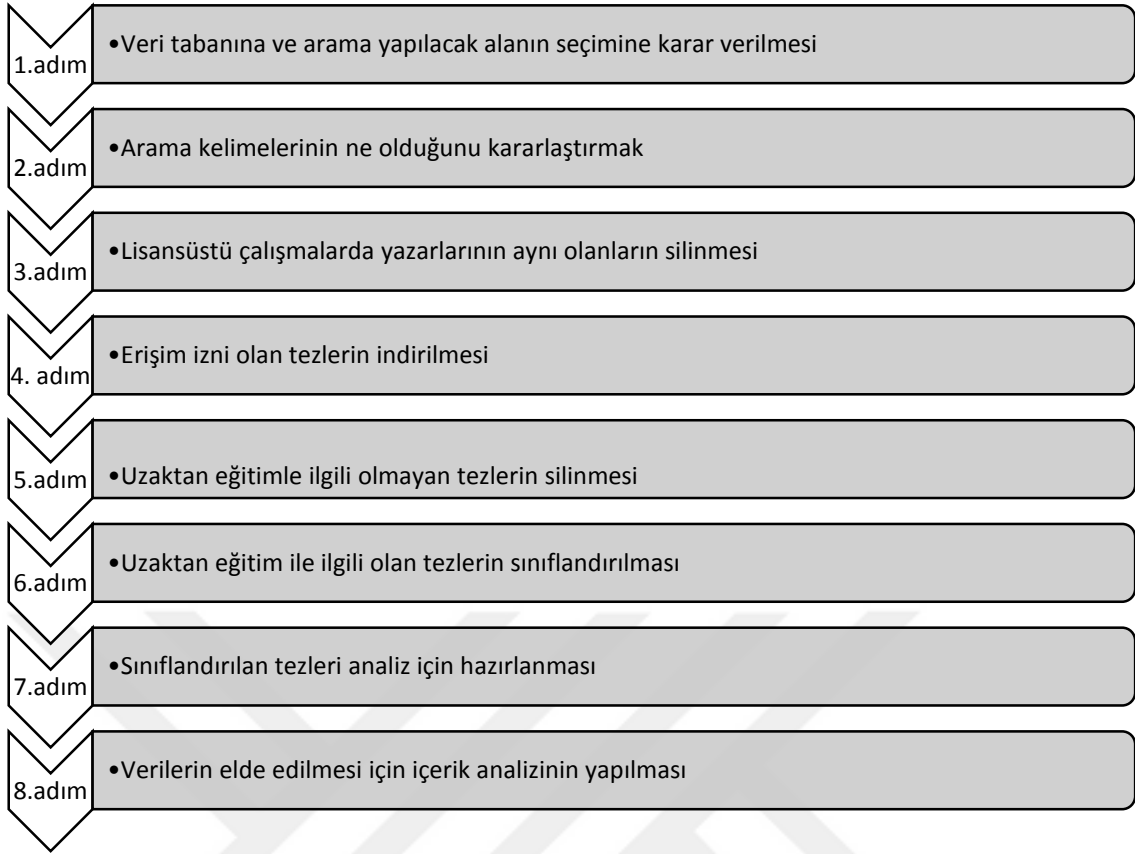
Akademik Yayın Formu başlığı altındaki maddeler 3 başlık altında kategorize edilerek incelenmiştir. Tezlerin özellikleri açısından; türüne, yıllara, üniversitelere, enstitülere, anabilim dallarına, danışman unvanlarına göre gösterdikleri farklılaşmaya ait veriler incelenmiştir. Daha sonra tezlerin yöntemi açısından; özet bölümünde amaç, kapsam ve sonuca detaylı bir şekilde yer verilip verilmediğine, araştırma yaklaşımına, araştırmanın öneminin belirtilmesine, araştırma desenine, örneklem seçimine, çalışma grubuna, örneklemin büyüklüğüne, veri analiz tekniklerine, veri toplama araçlarına, geçerlilik çalışması yapılmasına, güvenilirlik çalışması yapılmasına, güvenilirlik yöntemi-ne göre gösterdikleri farklılaşmaya ilişkin veriler analiz edilmiştir. Son olarak tezler sonuç bölümüne göre; bulguların yapılan başka çalışmaların bulgularıyla ilişkilendirilmesi ve yabancı kaynaklara yer verilmesine ait bulgulara göre elde edilen veriler analiz edilerek sunulmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Doküman inceleme yöntemi, çalışmada veri toplama yöntemi olarak kullanılmıştır. Bu bakımdan, Ulusal Tez Merkezi'ndeki uzaktan eğitim hakkındaki bu veriler PDF biçiminde indirilerek kaydedilmiştir. Bu adımdan sonra, kategorilere ayrılarak incelenen tezlerden elde edilen veriler Microsoft Excel programına kaydedilmiş ve analiz edilmiştir. Erişime kapalı olan ve tez yazım dili Türkçe olmayan lisansüstü araştırmalar çalışmaya dâhil edilmemiştir. Çalışmanın örneklemini oluşturan araştırmalar, Demirci, Arıkan ve Onuk tarafından geliştirilen (2018) “Akademik Yayın İnceleme Formu” kullanılarak incelenmiştir. Bu formda, yıl, tez, üniversite türü, çalışma grubu, çalışma türü, veri toplama işlemi sırasında kullanılan veri toplama, veri analizinde kullanılan bilgiler, ayrıntılı bir özetin kullanımı, öncelikli olarak incelenmiştir. Çalışmada kapsamında incelenen lisansüstü tezlere ait veriler tablolarla gösterilmektedir.

Verilerin toplanması aşamasında şu adımlar izlenmiştir:

1. YÖK Ulusal Tez Merkezi tarafından yayımlanan yüksek lisans ve doktora tezleri, başlığında "uzaktan eğitim" kelimesi aratılmış ve uzaktan eğitim ifadesi bulunan araştırmalar taranmıştır. 2000 yılından itibaren olan çalışmalara ulaşılmıştır.
2. Ulaşılamayan lisansüstü çalışmanın, YÖK tez veri tabanında araması tekrardan yapılmıştır. Fakat bulunamadığı için çalışmaya dâhil edilmemiştir.
3. YÖK tez veri tabanında yer alan bazı çalışmaların erişim izni açık olmadığı için araştırmaya dâhil edilmemiştir.
4. İncelemeler sonucunda uzaktan eğitim alanı kapsamında olan toplamda 330 tane tez kapsama dâhil edilmiştir.
5. 330 tane lisansüstü çalışmalardan örneklem hesaplama yöntemine gidilerek örneklem sayısı belirlenmiştir. 155 olarak belirlenen örneklem sayısını uzaktan eğitim konulu tezleri rastgele seçilerek incelenmiştir.
6. Tezler “ akademik yayın inceleme formu” ile içerik analizi tabi tutulmuştur. İçerik analizinde ise özet, amaç, yöntem sonuç, verilerin analizi, anket, ölçek görüşme formu gibi araçların kullanılıp kullanılmadığına dair çeşitli incelemelere tabi tutulmuştur.
7. Betimsel içerik analizi yöntemiyle incelenen tezler Microsoft Excel programı kullanılarak betimsel istatistik verileri tablolar şeklinde kullanıma hazır getirilmiştir.

Kaynak: (Gökmen, vd. 2017: 7).

Şekil 3. Veri toplama sürecinin özeti

Yukarda belirtilen aşamalar doğrultusunda araştırma için; Türkiye'de uzaktan eğitim alanında yapılan lisansüstü çalışmaların YÖK Ulusal Tez Merkezi tarafından yayımlanan yüksek lisans ve doktora tezleri, başlığında "uzaktan eğitim" kelimesi ile aratılmış ve uzaktan eğitim ifadesi bulunan araştırmalar taranmıştır. 2000-2021 yılları arasındaki zaman aralığı belirlendikten sonra bu zaman diliminde kaç tez yayınlandığını bulmak için önce izinli sonra izinsiz seçeneği ile taranarak evreni oluşturan sayı elde edilmiştir. Durum bölümünde "Onaylandı", "Hazırlanıyor" ve "Tümü" seçenekleri tek tek seçilerek üç farklı tarama yapıp belirlenen süre içerisinde kaç araştırmanın tamamlandığı ve hiçbir tezin göz ardı edilmemesi sağlanmıştır. Tezlerin indirilme süreci 01.07.2021- 01.09.2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş, ardından 01.09.2021 tarihinde son tarama yapılarak çalışmaların kapsama alınması sağlanmıştır. Tüm bu kontrollü taramaların ardından 1 Temmuz 2021 ile 1 Eylül 2021 tarihleri arasında uzaktan eğitim alanında ve başlığında "uzaktan eğitim" ibaresi bulunan toplam 369 lisansüstü çalışmaya ulaşılmıştır. Daha sonra gerekli hesaplamalar ve yöntemler kullanılarak ör-

neklem grubuna ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında incelenecek olan lisansüstü tezle Demirci, Arıkan ve Onuk tarafından geliştirilen (2018) “Akademik Yayın İnceleme Formu” kullanarak inceleneme işlemi yapılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde nitel veri analiz yöntemlerinden biri olan betimsel içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bu analiz tekniği, çeşitli bilgi toplama desenleri kullanılarak toplanmış olan bulguların belirlenmiş olan konulara göre tasnif edilmesinden sonra özet bilgilerin temel alınması ile yorum yapılmasına imkân veren nitel veri yöntemidir (Özdemir, 2010: 336). Ölçüt olarak Demirci, Arıkan ve Onuk tarafından geliştirilen (2018) "Akademik Yayınlar İnceleme Formu" kullanılmış ve incelenen tezlerden elde edilen sonuçlar Microsoft Office Professional Excel 2016 programına kaydedilerek betimsel analiz tekniği kullanılıp analiz edilmiştir. Frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Belirlenen tüm lisansüstü çalışmaların analiz sonuçlarından elde edilen her bir alt kategorinin sınıflandırması ve sıklığı hesaplanmıştır. Hesaplanan veriler alt problemlere uygun olarak hazırlanan tablolar, alt kategoriler ve ana kategoriler bazında bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3.

2000-2021 Yılları Arasında, Uzaktan Eğitim Alanında Yapılmış Olan Lisansüstü 155 Çalışmaya Ait Kodlama Çerçevesi

Kategoriler	Kodlar	Açıklamalar
Uzaktan Eğitim Konusunda İçerik Alanları	Uzaktan eğitimde teknoloji kullanımının etkisi (başarı, algı, tutum, öğrenme, materyal, uygulama ve bilgi düzeyi)	Uzaktan eğitim kapsamında teknolojinin başarı, algı, tutum ve ders materyalleri etkinliklerine ve etkinlikler sonucunda katılımcıların uzaktan eğitime ilişkin bilgi düzeylerine yönelik çalışmalar.
	Bilgisayar destekli öğretim (tanım, animasyon, benzetim ve yeterlilik)	Katılımcıların Bilgisayar Destekli Öğretim hakkındaki tanımlamaları ile animasyon ve benzetim çalışmalarına ilişkin başarı ve başarısızlık durumlarını inceleyen çalışmalar.

Tablo 3.
2000-2021 Yılları Arasında, Uzaktan Eğitim Alanında Yapılmış Olan Lisansüstü 155 Çalışmaya Ait Kodlama Çerçevesi (devamı)

Kategoriler	Kodlar	Açıklamalar
Araştırma Desenleri	Nicel paradigma	Nicel desenin kullanıldığı çalışmalar.
	Nitel paradigma	Nitel desenin kullanıldığı çalışmalar.
	Karma desen	Nicel ve nitel desenin birlikte kullanıldığı çalışmalardır.
Araştırma Yöntem ve Teknikleri	Deneysel	Uygulama öncesi ve sonrası hedeflenen kazanımların test edildiği çalışmalar ya da kontrol ve deney gruplarına yer verilen çalışmalar.
	Betimsel tarama	Araştırma bulgularının betimlenmesine yönelik çalışmalar.
	İçerik analizi	Verilerin içerik analizi ile yorumlandığı çalışmalar
	Ölçek geliştirme	Ölçme aracı geliştirilen çalışmalar
	Olgu bilim (fenomenoloji)	Olgu ile ilgili bilgiler elde etmek için bireylerin deneyimlerinden yararlanan çalışmalardır.
	Kuramsal/ model geliştirme	Bir sistemi veya kuruluşu ayrıntılı bir şekilde inceleyen çalışmalardır
	Deneysel desen	Deneysel araştırmalarda nedensel ilişkiyi anlamak için kontrol edilmiş değişken kullanılan çalışmalardır.
	Doküman analizi	Var olan dokümanların incelendiği çalışmalardır.

Tablo 3.
2000-2021 Yılları Arasında, Uzaktan Eğitim Alanında Yapılmış Olan Lisansüstü 155 Çalışmaya Ait Kodlama Çerçevesi (devamı)

Kategoriler	Kodlar	Açıklamalar	
Veri Toplama Araçları	Başarı testi	Verilerin başarı testleri ile toplandığı çalışmalar.	
	Ölçekler	Verilerin ölçme araçları ile toplandığı çalışmalar	
	Görüşme formu	Verilerin görüşme formları ile toplandığı çalışmalar	
	Dokümanlar	Veri olarak dokümanların kullanıldığı araştırmalar	
	Gözlem formu	Verilerin gözlem formları ile toplandığı çalışmalar	
	Anket	Verilerin öğrenci ürünleri ile toplandığı çalışmalar	
	Katılımcılar	Öğrenciler	Örneklem olarak öğrencilerin yer aldığı çalışmalar
		Öğretmenler	Örneklem olarak öğretmenlerin yer aldığı çalışmalar
		Öğretim üyeleri	Örneklem olarak öğretim üyelerinin yer aldığı çalışmalar
		Uzmanlar	Örneklem olarak uzmanların yer aldığı çalışmalar.
Yöneticiler	Örneklem olarak yöneticilerin yer aldığı çalışmalar		
Diğer			

3.6. Geçerlilik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda araştırmanın iç geçerliliğinin sağlanması verilerin elde edilmesinde izlenen yolun geçerli ve doğru bir şekilde yapılması ile ilgilidir. Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırmacının çalıştığı konuyu, olduğu gibi ve olabildiğince tarafsız gözlemesi anlamına gelmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2005). Bu anlamda araştırmada izlenen adımların detaylı bir şekilde anlatılması ve verilerin elde edilmesinde Akademik Yayın İnceleme formunun kullanılması kişisel yorumlar dışında var olan bilgiye ulaşma amacı güttüğü için çalışmayı geçerli kıldığını söyleyebiliriz. Geçerlilik kanıtının kay-

nakları, test içeriği üzerine temellenmiş kanıt, yanıt süreçleri üzerine temellenmiş kanıt, içyapı üzerine temellenmiş kanıt, diğer değişkenlerle ilişkiler üzerine temellenmiş kanıt ve test etmenin sonuçları üzerine temellenmiş kanıt şeklinde belirtilmektedir. Bununla birlikte, geçerlik, bütüncül bir kavramdır (Bademci, 2017: 66-67). Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için Başkale (2016: 24) tarafından hazırlanan tablonun ölçütleri dikkate alınmıştır.

Tablo 4.
Nitel Araştırmaların İnanırcılığı İçin Kullanılan Yöntemler

Faktör	Nitel Versiyon	Yöntemler
İç geçerlik	İnanılabilirlik: Bulgular inanılır mı?	Uzun süre etkileşimden doğan araştırmacı önyargılarını azaltılması ve katılımcı teyidinin yapılması Üçgenleme tekniği
Dış geçerlik	Aktarılabirlik: Bulgular diğer kişi ve kurumlarla paylaşılabilir mi?	Amaçlı örneklem Dâhil etme/dışlama kriterleri Ortamın ayrıntılı tanıtımın yapılması ve katılımcıların ayrıntılı tanıtımın sağlanması
Güvenirlik	Güvenilebilirlik: Çalışma benzerlik gösterenler içinde aynı mı?	Denetleme yolunun kullanılması Literatür Araştırma yöntemlerinin ayrıntılı tanıtılması Üçgenleme tekniği Başka bir araştırmacının süreç ve sonuçları incelemesi
Objektiflik	Onaylanabilirlik: Objektif mi?	Araştırmacı önyargılarını azaltılması

Kaynak: (Baskale, 2016: 24).

Nitel araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak için kullanılan yöntemleri gösteren tablo 4 incelendiğinde, nitel araştırmanın içsel geçerliğini sağlamak için dört farklı yöntem olduğu görülmektedir: Uzun süreli etkileşim uzunluğu, araştırmacı yanlılığını azaltma, katılımcı doğrulama ve üçgenleme şeklindedir. Bu bilgilerden hareketle çalışmada çeşitli veri kaynakları kullanılmış ve elde edilen sonuçlar yansız bir şekilde karşılaştırılmıştır. Bu durum çalışmanın iç geçerliliğe sahip olduğunun göstergesidir. Nitel araştırmanın dışsal geçerlilik değeri, aktarılabirlik özelliği ile paralel şekilde sorgulanır ve onaylanır. Aktarılabir bir bağlamda, çalışmadan elde edilen sonuçların, diğer benzer çalışmaların sonuçlarına aktarılabir olmasıdır (Baskale, 2016: 25-26). Bu bağlamda araştırmanın sonuçlarının diğer benzer araştırmaların (Delen 2021; Gökmen

vd., 2017; Bozkurt vd., 2015) sonuçlarıyla örtüşmesi dış geçerliliğinin olduğunu göstergesidir.

Çalışmaların geçerliliği ve güvenilirliği, araştırmanın sistematik bir şekilde birbirleriyle ilgili tüm çalışmaların sonuçlarını karşılayan ve her birini farklılaştıran sonuçlar ile ilişkilendirilir. İlişkilendirmenin amacı, mevcut araştırmanın eşit, yansız ve dengeli bir şekilde gözden geçirilmesi ve çalışmanın sonundaki tüm çalışmalarla ilgili bir sonuç elde edebilmesidir. Nitel çalışmalarda niteliğin artırılması araştırma parametrelerinin etkisiyle şekillenmektedir. Bu bağlamda elde edilen sonuçların çoğunun literatürdeki diğer çalışmalar (Delen 2021; Gökmen vd., 2017; Bozkurt vd., 2015) bağlamında elde edilen sonuçlarla büyük benzerlik gösterdiği ve dolayısıyla aktarılabilir olduğu söylenebilir. Verilerin toplanmasında ve toplanan verilerin betimsel analiz ile incelenmesinde kullanılan bilimsel nitelikteki yayın inceleme formu, sonuçlar hakkında kişisel bir yorum yapılmadığını ve dolayısıyla objektif kriterlerin karşılandığını göstermektedir. Bu kapsamda çalışmada incelenen lisansüstü araştırmalardan elde edilen verilerin istatistiksel analizinin objektiflik kriterini karşıladığı için çalışma güvenilir kabul edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde 2000-2021 yılları arasında yayınlanmış 44 adet doktora tezi ve 111 yüksek lisans tezinin alt problemlere göre dağılımı verilmiştir. İncelenen lisansüstü çalışmalar araştırma kapsamında "Akademik Yayın İnceleme Formu" kullanılarak analiz edilmiş ve bilimsel araştırmalarda yer alması gereken temel unsurlarla ilişkilendirilerek elde edilen bulgular tablolar yardımıyla ortaya konulmuştur.

4.1. Türkiye’de 2000-2021 Yılları Arasında Uzaktan Eğitim Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Özelliklerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Bu bölümde, 2000-2021 yılları arasında yürütülen ve YÖK TEZ veri tabanında erişime açık olan 155 adet teze ilişkin araştırma sorularına cevap oluşturacak betimsel istatistikler sunulmaktadır. Lisansüstü tez çalışmalarının özellikleri açısından; türlerine, yıllara, üniversitelere, enstitülere, anabilim dallarına, danışman unvanlarına ilişkin dağılımlara yer verilecektir.

4.1.a. Uzaktan Eğitim Alanında 2000-2021 Yılları Arasında Yapılmış Olan Tezlerin Türüne Göre Dağılımı

Tezlerin türlerine göre dağılımı tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5.
Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Tez Türü	n	%
Doktora	44	28,38
Yüksek Lisans	111	71,62
Toplam	155	100

Araştırmanın örneklem grubunda bulunan lisansüstü çalışmaların dağılımının verildiği Tablo 5’teki verilerde Türkiye’de uzaktan eğitim alanında 2000 ile 2021 yılları arasında yapılmış olan tezlerden seçilen örneklem ile 155 tane lisansüstü çalışma incelenmiştir. İncelenen tezlerin %28,38’ni (n=44) doktora tezi oluştururken, %71,62’sini

(n=111) ise yüksek lisans tezinden oluşmaktadır. Elde edilen bulgular sonucunda uzaktan eğitimle ilgili yapılan yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerine göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durumun oluşmasının doktora sürecinin daha uzun ve zorlu bir süreç olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir (Gökmen vd., 2017, s. 1-25).

4.1.b. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımına Ait Bulgular

Tezlerin yayınlandıkları yıllara göre dağılımı tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6.
Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Doktora	Yüksek Lisans
2021	2	6
2020	5	4
2019	3	6
2018	3	6
2017	6	3
2016	2	7
2015	3	6
2014	3	6
2013	4	5
2012	3	6
2011	2	7
2010	0	9
2009	1	8
2008	2	7
2007	4	5
2006	0	9
2005	1	5
2004	0	1
2003	0	2
2002	0	2
2001	0	1

Araştırmada 2000 yılı başlangıç kabul edilerek 2021 Eylül ayının sonu ile sınırlandırılarak incelenen 155 lisansüstü çalışmanın 44 tanesi doktora, 111 tanesi ise yüksek lisans tezinden oluşmaktadır. Uzaktan eğitim alanında 2000 yılında sadece 4 tane lisansüstü çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların 3 tanesi yüksek lisans, 1 tanesi ise doktora tezidir. Ancak YÖK tez veri tabanında yayımlanma izni olmadığı için çalışmaya dâhil edilmemiştir.

Tablo 6 incelendiğinde 2001 yılında ise 7 adet lisansüstü çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların, 6 tanesi yüksek lisans iken, 1 tanesi doktora tezidir. Çalışmaya sadece 2 tane çalışmanın erişim izni olduğu fakat bunlardan bir tanesinin dili İngilizce olduğu için sadece bir yüksek lisans tezi dâhil edilmiştir. 2002 yılında ise 11 tane uzaktan eğitim alanında lisansüstü çalışma yayınlanmıştır. Bu çalışmaların, 9 tanesi yüksek lisans, bir tanesi doktora ve sanatta yeterlilik tezlerinden oluşmaktadır. Yayınlanmış olan bu çalışmaların 9 tanesinin erişime izni olmadığı için sadece 2 yüksek lisans tezi dâhil edilmiştir. 2004 yılında 8 tane yapılan lisansüstü çalışmaların hepsi yüksek lisans tezi olmakla beraber sadece erişim izni olan 2 adet tez çalışmaya dâhil edilmiştir. 2005 ve 2006 yıllarında ise yapılan lisansüstü çalışmalarda yayınlanmış olan tezlerin sadece 1 tanesini doktora tezi oluşturmaktadır. 2006 yılından sonraki yıllarda doktora tezlerinde belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Bu artışta 2006 yılında Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı'nda Türkiye'nin ilk 'Uzaktan Eğitim Doktora Programı'nın açılmasının ve yaşanan teknolojik gelişmelerle eğitimin daha fazla bütünleşmesinin katkısı olduğu düşünülebilir. Bu yılları, 2009 yılı 8 yüksek lisans tezi 1 doktora tezi ile izlemektedir. 2010 yılı öncesinde tez çalışmaları kısmen artış gösterse de 2010 yılından sonra giderek artmıştır. 2010 ve sonraki yıllarda tez sayılarındaki artışın birçok nedeni olabileceği gibi, o yıl hayata geçirilen İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Açıköğretim Programları, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi (ATAAOF) kurulması ayrıca eğitimde asrın projesi olarak tanımlanan FATİH projesinin hayata geçirilmesi ile dikkatlerin uzaktan eğitime çevrilmesinin etkisinin olabileceği düşünülebilir. 2011 yılında 2 tane doktora tezi 7 tane yüksek lisans tezi olduğu görülmektedir. Bu yılda Yükseköğretimde 25.02.2011 tarihli torba yasadaki 44. ve 46. Maddeler ile uzaktan eğitimin yasal olarak meşrulaşması uzaktan eğitime araştırmacıların ilgisini daha çok çekmiştir. Daha sonra 2012 yılında ve sonrasındaki yıllarda tez çalışmalarındaki artışın üzerinde 2012 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde kurulan ve yaygınlaşan EBA sisteminin ayrıca 10 Mayıs 2012

tarihinde İstanbul Üniversitesi Baltalimanı sosyal tesislerinde Uzaktan Eğitim Ulusal Sorunlar Çalıştayı düzenlenmesinin etkisi olduğu düşünülebilir. 2017 yılında ise bu alanda 6 tane doktora tezi 3 tane yüksek lisans tezi bulunmaktadır. Uzaktan eğitim alanında lisansüstü çalışmaların en çok 2012 ve 2018 yılları arasında yapıldığı görülmektedir. Doktora tezinin en fazla olduğu yıl ise 2017'dir. Tezlerin yıllara göre dağılımında, uzaktan eğitim temasıyla yapılan lisansüstü çalışmaların özellikle 2020 yılı ve sonrasında artış göstererek son zamanlarda en geniş hacmine ulaşmıştır. 2020 yılında bütün Dünyayı etkileyen Covid-19 salgını sebebiyle yaşanan can kayıpları, bulaş riskinin insanlar üzerinde yarattığı endişe gibi nedenlerden dolayı ülkeler çeşitli kısıtlamalar uygulamak zorunda kalmıştır. Bu kısıtlamalar bulaş riskini azaltmak, sosyal yalıtımı sağlamak ayrıca eğitimin kesintiye uğramaması için uzaktan eğitime geçilmesini zorunlu kılmıştır. Uygulanan uzaktan eğitim uygulamaları araştırmacıların dikkatini uzaktan eğitime çekmiştir (Ertuğ, 2020). Uzaktan eğitimin kavramsal ve program olarak çağın bir getirisi olduğu konusunda daha çok farkındalık oluştuğunu buna bağlı olarak yıllara göre yapılan araştırma sayılarında artış olduğunu söyleyebiliriz.

4.1.c. Tezlerin Tamamlandığı Üniversitelere Göre Dağılımına Ait Bulgular

Lisansüstü tezlerin tamamlandığı üniversitelere ait bulgular tablo 7' de gösterilmiştir.

Tablo 7.

Tezlerin Tamamlandığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Tezlerin Yayınlandığı Üniversiteler	Sayıları
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	3
Afyon Kocatepe Üniversitesi	3
Ankara Üniversitesi	6
Atatürk Üniversitesi	5
Balıkesir Üniversitesi	1
Beykent Üniversitesi	4
Çukurova Üniversitesi	4
Dicle Üniversitesi	2
Dokuz Eylül Üniversitesi	2
Düzce Üniversitesi	2
Ege Üniversitesi	1

Tablo 7.
Tezlerin Tamamlandığı Üniversitelere Göre Dağılımı (devamı)

Eskişehir Anadolu Üniversitesi	14
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	3
Fırat Üniversitesi	5
Gazi Üniversitesi	25
Hacettepe Üniversitesi	5
İnönü Üniversitesi	5
İstanbul Arel Üniversitesi	1
İstanbul Aydın Üniversitesi	1
İstanbul Kültür Üniversitesi	2
İstanbul Teknik Üniversitesi	1
İstanbul Üniversitesi	7
İstanbul Yeditepe Üniversitesi	2
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	1
Karadeniz Teknik Üniversitesi	5
Kastamonu Üniversitesi	1
Kırıkkale Üniversitesi	3
Konya Selçuk Üniversitesi	5
Maltepe Üniversitesi	1
Mardin Artuklu Üniversitesi	1
Marmara Üniversitesi	9
Mersin Üniversitesi	1
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	1
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1
Okan Üniversitesi	1
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	3
Sakarya Üniversitesi	8
Süleyman Demirel Üniversitesi	2
TOBB Ekonomi Ve Teknoloji Üniversitesi	1
Uludağ Üniversitesi	1
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	4
Yıldız Teknik Üniversitesi	1
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	1

Uzaktan eğitim alanıyla ilgili yapılmış tez çalışmalarının yayımlandığı üniversiteler incelendiğinde Gazi Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi en çok lisansüstü teze sahip üniversiteler olmuştur. Bu üniversitelerin yayınlandığı tezleri yüzdesel olarak ifade edecek olursak; uzaktan eğitim alanında %16 yüzdesiyle en fazla lisansüstü çalışmaların Gazi Üniversitesinde (f=25) yapıldığı, bunu %9 ile Anadolu Üniversitesi (f=14) ve %5 ile Marmara Üniversitesininin (f=9) izlediği görülmektedir. Gazi üniversitesinde tez sayılarının fazla olması , Gökmen vd., (2017, s. 1-25) tarafından da vurgulandığı gibi, doktora ve yüksek lisans çalışması yapılabilecek program seçeneklerinin çok olması neden olarak gösterilebilir. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi'nin açılmasıyla beraber ise Türkiye'de uzaktan eğitim hızlı bir gelişim aşaması içerisine girmiştir. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi uzaktan eğitimin ilk olarak başladığı yükseköğretimdir. 1982 yılında İktisat ve İş İdaresi Programları ile birlikte Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi resmi olarak uzaktan eğitim hizmeti vermiştir. Türkiye'ye eğitim sunan Anadolu Üniversitesi, Batı Avrupa'da ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ikamet eden Türk vatandaşlarına da uzaktan eğitimle diploma imkânı sunmuştur (Çukadar ve Çelik, 2003: 33). Bu durumda Anadolu Üniversitesinde yayımlanan tezlerin sayısının diğer üniversitelere fazla oluşunun nedenlerinde biri olarak görülebilir. Uzaktan eğitim temasıyla ilgili yapılmış tezlerin yayınlandığı üniversiteler incelendiğinde lisansüstü tezlerde en az çalışma yapılan üniversiteler: Balıkesir Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, TOBB Ekonomi Ve Teknoloji Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Ege Üniversitesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi olmuştur.

4.1.d. Tezlerin Enstitülerine Göre Dağılımına Ait Bulgular

Lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımına ait bulgular tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8.
Tezlerin Enstitülerine Göre Dağılımı

Tezlerin Yayınladıkları Enstitüler	Sayıları
Bilişim Enstitüsü	10
Eğitim Bilimleri	51
Fen Bilimleri	38
Lisansüstü Eğitim	5
Sağlık Bilimleri	3
Sosyal Bilimler	48

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin enstitülerine göre dağılımı tablo 8’de gösterilmektedir. İncelenen lisansüstü çalışmaların enstitülerine göre en çok %35 (f=51) ile eğitim bilimleri enstitüsü ve %31 (f=48) oranıyla sosyal bilimler enstitüsü, %22 (f=38) oranıyla fen bilimleri enstitüsü takip etmektedir. Enstitüler kapsamında yapılan analize göre Eğitim Bilimleri Enstitülerinin en çok tez yayınlayan birim oluşunu eğitim bilimlerini enstitüsünün eğitim ile en iç içe olan enstitü olduğundan kaynaklandığını söyleyebiliriz. Ayrıca uzaktan eğitim araştırmalarının yapıldığı bilim ve anabilim dallarının özellikle 2010 yılından sonra yeni açılan Eğitim bilimleri enstitüleri bünyesine girmesinin (Yükseköğretim kurulu, 2016), eğitim bilimleri enstitüsünde yapılan lisansüstü tezlerin sayısındaki artışa neden olduğu düşünülebilir. Sağlık Bilimleri Enstitüsü uzaktan eğitim konusu ile alakalı üç adet yüksek lisans tezi yayınlayarak en az tez yayınlayan birim olmasının nedenlerinden birini daha çok uygulamaya dayalı dersleri kapsadığı için uzaktan eğitime uyarlanmasının zor oluşu olarak belirtebiliriz. Uzaktan eğitimle ilgili çeşitli enstitülerde araştırmaların yapılması alanının disiplinler arası bir alan olmasının sonucu olmuştur.

4.1.e. Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımına Ait Bulgular

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin anabilim dallarının temel alınarak hazırlandığı tablo 9’da gösterilmektedir.

Tablo 9.
Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Tezlerin Anabilim Dalları	Sayıları
Bankacılık	1
Basın Yayın	1
Bilgi ve Belge Yönetimi	1
Bilgisayar Eğitimi	5
Bilgisayar Mühendisliği	8
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri	32
Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri	1
Eğitim Bilimleri	26
Eğitim Denetim ve Yönetimi	2
Eğitim Programları ve Öğretim	2
Ekonometri	1
Elektrik-Elektronik	3
Elektronik Ve Bilgisayar	10
Enformatik	3
Felsefe ve Din Bilimleri	1
Fen ve Matematik Eğitimi	1
Gazetecilik	1
Güzel Sanatlar	2
Halkla İlişkiler ve Tanıtım	1
Hemşirelik Esasları	1
Hemşirelik Öğretim	1
İktisat	1
İletişim Sanatları	1
İstatistik	1
İşletme	13
Makine Eğitimi	2
Matematik- Bilgisayar	3
Mimarlık	1
Ortaöğretim Fen ve Matematik	1
Ölçme ve Değerlendirme	1
Radyo, Televizyon ve Sinema	3
Sağlık Eğitimi	1
Sınıf Eğitimi	1
Sinema ve Televizyon	1
Tarih	1
Teknoloji Eğitim	1
Türkçe ve Sosyal Bilimler	1
Uzaktan Eğitim	9
Yazılım Mühendisliği	1
Yönetim Bilişim	7
Zihinsel Engelliler Öğretmenliği	1

İncelenen lisansüstü çalışmaların anabilim dallarına göre dağılımda en çok %19 ile bilgisayar ve öğretim teknolojileri anabilim dalı ve %17 ile eğitim bilimleri anabilim dalı oluştururken, % 9 ile de işletme anabilim dalı takip etmektedir. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri anabilim dalında 32 araştırma yapılarak en fazla sayıya ulaşmasının sebebi olarak uzaktan eğitimin teknoloji ve bilişim alt yapıyı uygulamalardan oluşmuş olmasını gösterebiliriz. Sürekli gelişen bilgisayar ve internet teknolojilerinin ve donanımlarının eğitim-öğretim ortamlarına uyarlanması Bilgisayar ve Öğretim teknolojileri ile eğitim bütünleşmesini sağlamaktadır (Aktaş, 2007). Bu bağlam da araştırmanın bu bulgusu beklenen bir sonuç olarak görülmektedir. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojilerini, 26 araştırma ile Eğitim Bilimleri bölümü takip etmektedir. Eğitim Bilimleri anabilim dalında araştırma sayılarının fazla oluşunu eğitimin birincil paydaşları olan öğretmen ve öğrencilerin bu anabilim dalında yer almasını bir neden olarak düşünebiliriz. En az yayın çıkaran bölümler ise Sağlık Eğitimi, Zihinsel Engelliler Öğretmenliği, Mimarlık, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Felsefe ve Din Bilimleri, Bankacılık, Basın Yayın, Bilgi ve Belge Yönetimi, Fen ve Matematik Eğitimi, Gazetecilik, Hemşirelik Esasları, Hemşirelik Öğretim, İktisat, İletişim Sanatları, İstatistik, Ortaöğretim Fen Ve Matematik, Ölçme ve Değerlendirme, Sınıf Eğitimi, Sinema ve Televizyon, Tarih, Teknoloji Eğitim ve Türkçe ve Sosyal Bilimler bölümleri olmuştur. Uzaktan eğitim çağın bir gereği olarak hayatımızda yer aldığı için anabilimlerinin dallarının çoğunun araştırma konuları arasında yer almıştır.

4.1.f. Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımına Ait Bulgular

Lisansüstü tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı Tablo 10' da sunulmuştur.

Tablo 10.
Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Danışman Unvanı	n	%
Prof. Dr.	58	38
Doç. Dr.	47	30
Yrd. Doç.Dr.	40	26
Dr. Öğrt. Üyesi	9	6
Toplam	155	100

Tablo 10 incelendiğinde %38 Prof. Dr. (f=58) olduğu görülmektedir. Bu danışman unvanını %30 yüzdesiyle Doç. Dr. (f=47) ve %26 'sinin Yrd. Doç. Dr. (f=40) izlemektedir. Tezlerin danışmanlarının unvanlarına göre elde edilen bulgularda, Profesör Doktor unvanına sahip olanlar hem doktora hem de yüksek lisans tezlerinde en çok danışmanlık yapan öğretim elemanları arasındadır. Dr. Öğrt. Üyesi unvanına sahip olanlar hem doktora hem de yüksek lisans tezlerinde en az danışmanlık yapan öğretim elemanları olmaları elde edilen bulgular arasındadır. Bu bulguya ulaşılmasında başka birçok neden olabileceği gibi araştırmacıların ilgi alanının etkili olması bir neden olarak gösterilebilir.

4.2. Türkiye’de 2000-2021 Yılları Arasında Uzaktan Eğitim Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Yöntemine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, 2000-2021 yılları arasında yürütülen ve YÖK TEZ veri tabanında erişime açık olan 155 adet teze ilişkin araştırma sorularına cevap oluşturacak betimsel istatistikler sunulmaktadır. Tezlerin özet bölümlerinde; amaç, yöntem ve sonuca yer vermesine, araştırma yaklaşımlarına, araştırmanın öneminin belirtilmesine, araştırma desenine, örneklem seçme yöntemine, çalışma grubuna, örneklem büyüklüğüne, veri analiz tekniklerine, veri toplama araçlarına, geçerlilik çalışması yapılmasına, güvenilirlik çalışması yapılmasına, güvenilirlik yöntemine göre nasıl farklılaştığına ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.2.a. Lisansüstü Çalışmaların Özet bölümüne Ait Bulgular

Lisansüstü çalışmalarının incelenen özet bölümlerinde; amaç, yöntem ve sonuca detaylı bir şekilde yer verilmesine göre incelenip sonuçlara ilişkin bulgular Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11.
Lisansüstü Çalışmaların Özet Bölümüne İlişkin Bulgular

Tezin türü	Özette detaylı bir şekilde amaç, yöntem ve sonuca yer verilmesi	n	%
Doktora	Evet	42	85
	Hayır	2	
Yüksek Lisans	Evet	89	15
	Hayır	22	
	Toplam	155	100

Uzaktan eğitim lisansüstü çalışmalarının özet kısmında olması gereken ana unsurlar; araştırma amaçları, evren/örneklem/katılımcılar, veri toplama aracı, araştırma yöntemi ve bulguların kısmının sonuçta yer alıp almaması açısından incelenmiştir. Tablo 11'deki bulgulara göre çalışma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmalarda 89 yüksek lisans tezinde özet bölümünde çalışmanın amacı açıkça ifade edilmiş ve yöntem ile elde ettiği bulgulara değinilirken, doktora tezlerinde ise 42 tanesinde özet bölümünde çalışmanın amacı açıkça ifade edilmiş ve yöntem ile elde ettiği bulguları detaylı bir şekilde ele almışlardır. Lisansüstü çalışmaların 2 tane doktora tezi ve 22 tane yüksek lisans tez özetlerinde detaylı bir şekilde amaç, yöntem ve sonuca dair bulgularından bahsedilmemiştir. Araştırmalarda hazırlanan özet bölümünde ana hatları eksiksiz bir şekilde verilmesi çalışmanın çerçevesinin oluşması adına önem arz etmektedir. Bu açıdan bakıldığında tezlerin önemli bir kısmında (n=131) özet kısmında olması gereken ana unsurlara yer verilmiş olması önemli bir bulgudur. Ayrıca lisansüstü çalışmaların %100'ünde (n=155) özet kısmının İngilizcesi abstract/summary şeklinde yer verilmiştir. Lisansüstü çalışmaların birçoğunda tez aşamasından sonra makaleye dönüştürülerek daha geniş bir kitleye hitap etmeye çalışılmıştır.

Tezde kullanılmış olan araştırma desenleri, araştırmayı bir bütün şeklinde incelememiz ve anlamamız için önem arz ettiğinden dolayı, tezde kullanılmış olan araştırma yöntemlerinin detaylı olarak incelenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda çalışmada araştırma yaklaşımına göre dağılım farklılaşmasına ait bulgular başlıklar halinde kategorize edilerek tablo 12'de sunulmuştur.

4.2.b. Tezlerin Araştırma Yaklaşımına Göre Dağılım Farklılaşmalarına Ait Bulgular

Lisansüstü tezlerde araştırma yaklaşımına göre farklılaşmasına ait bulgular tablo 12'de gösterilmektedir.

Tablo 12.
Lisansüstü Tezlerin Araştırma Yaklaşımına Göre Dağılımı

Tezin Türü	Araştırma Yaklaşımı	n	%
Doktora	Nicel	21	14
	Nitel	7	4
	Karma	14	9
	Belirtilmemiş	2	1
Yüksek Lisans	Nicel	78	50
	Nitel	15	10
	Karma	17	11
	Belirtilmemiş	1	1

Tablo 12 incelendiğinde araştırma kapsamında incelenen 155 tezdten 22'si nitel, 89'u nicel ve 31 tanesi ise karma (nitel ve nicel) çalışma modeline uygun yapılmıştır. Fakat incelenen 3 çalışmanın araştırma yaklaşımına yönelik bir bilgi belirtilmemiştir. Uzaktan eğitim alanında yayınlanmış lisansüstü çalışmaların %50'si (n=78) yüksek lisans, doktora tezlerinde ise %14'ünde (n=21) nicel araştırma yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Bu sıralamayı toplam sırasıyla karma %20 (n=31) ve nitel %15 (n=22) yüzdeleriyle araştırma yöntemleri izlemektedir. Araştırma modeli üzerinde yapılan analize göre nitel, nicel ve karma yöntemlerin çok yakın yüzdelerle tercih edildiği sonucuna varılmıştır. Araştırmalarda seçilen araştırma yaklaşımı çalışma konusuna göre belirlenmiştir. Çalışmanın konusu, yapılış amacı kullanılacak araştırma yaklaşımının seçimine karar vermede en önemli esaslardandır. Nitekim nicel analitik modellerin diğer model türlerinden daha iyi performans gösterdiği, nitel araştırma yaklaşımlarına göre daha kısa sürede uygulanabilmesi çalışmalarda daha çok nicel araştırma yaklaşımının kullanılmasını sağlamıştır. Gökmen vd., (2017, s. 18) tarafından da vurgulandığı gibi ülkemizdeki bilimsel çalışmalarda en fazla kullanılan araştırma yaklaşımı nicel araştırma yaklaşımıdır. Nitel araştırma deseninde ise vaka çalışmaları, nicel analitik modellemede alan deneyimi, teori/modelleme ve keşfedici sıralı desen en çok tercih edilen araştırma desenleri haline gelmiştir.

4.2.c. Tez Çalışmalarında Araştırmanın Öneminin Belirtilmesine Ait Bulgular

Lisansüstü çalışmalarda araştırmanın öneminin belirtilmesine göre dağılımı tablo 13’de gösterilmiştir.

Tablo 13.
Tez Çalışmalarında Araştırmanın Öneminin Belirtilmesine Göre Dağılımı

Araştırmanın Önemi	n	%
Belirtilmemiş	48	31
Belirtilmiş	107	69
Toplam	155	100

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmalarda araştırmanın öneminin belirtilmesine yönelik bulgular Tablo 12’de verilmiştir. Tablo 13 incelendiğinde lisansüstü çalışmaların %31’inde (n=48) araştırmanın öneme çalışmalarda yer verilmezken, %69’unda (n=107) araştırmanın önemi kısmına yer verilmiştir. Yapılan araştırmaların en önemli kısımlarından biri de araştırmanın önemidir. Araştırmaların öneminin belirtilmesi bilimsel çalışmanın vurgusunun öne çıkması açısından önem arz etmektedir. Bu açıdan bakıldığında lisansüstü tez çalışmalarının %69’unda araştırmanın öneminin belirtilmiş olması dikkat çekici bir bulgudur.

4.2.d. Tez Çalışmalarında Araştırma Desenine Ait Bulgular

Lisansüstü çalışmaların araştırma desenlerine yönelik bulgular tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14.
Tez Çalışmalarında Araştırma Desenine Ait Bulgular

Tezlerde Kullanılan Araştırma Desenleri	Sayıları
Betimsel	17
Betimsel, Tarama	1
Betimsel Analiz	1
Betimsel-İlişkisel	1
Deneysel Desen	22
Deneysel Desen/ Gözlem	1
Durum Analizi	10
Gözlem	1
İçerik Analizi	12
İlişkisel	29
Keşfedici Desen	1
Kuram/Model Oluşturma	31
Tarama	27
Tarama/İlişkisel	1

İncelenen lisansüstü çalışmalarda en çok tercih edilen desen kuram/model oluşturma olmuştur. Nitel araştırma modelleri arasında içerik analizi %8 (n=12) bir orana sahipken, tercih edilen diğer nitel araştırma desenleri ise durum analizi deseni %6'lık (n=10) ve gözlem %1 (n=1) şeklindedir. Nicel araştırmalarda ise %31'i (n=50) betimsel- tarama modelinde tasarlanmışken, ilişkisel tarama modelleri ise %19'luk (n=31) bir tercih oranına sahiptir. Deneysel desen çalışması nicel araştırmaların %15'ini (n=24) oluştururken, keşfedici desen çalışması %1'lik oranla tercih edilmiştir. Analizlerinde kuram/model oluşturma yaklaşımı kullanılmış olan araştırmalar, nicel araştırmalar içinde %19'luk (n=31) bir oranla en çok çalışılan alan olma özelliği taşımaktadır. Çalışma kapsamında incelenen tezlerin bazıları karma modelli araştırma özelliği göstermektedir. Doktora ve yüksek lisans tezlerinde tarama yöntemini tercih etmiş araştırmalarda tezlerin veri toplama araçları açısından iyi bir dağılım gösterdiğini görülmüştür. Ayrıca Betimsel- Tarama, Betimsel Analiz, Betimsel-İlişkisel Gözlem, Tarama/İlişkisel araştırma modellerinin en az çalışılan oran olduğu görülmektedir. Araştırma deseni araştırma konusuna, araştırma yaklaşıma değiştiğinden dolayı araştırma desenleri farklılık göstermektedir. Uzaktan eğitimle ilgili yapılan çoğu araştırmada araştırmacılar uzaktan eği-

timle ilgili var olan kavramlara ya da anlayışa özgün bir katkı sunmak istediği için daha çok kuram/model oluşturma deseni kullanılmıştır diyebiliriz. Ayrıca uzaktan eğitim ve örgün eğitimin çeşitli yönlerden karşılaştırılması, uzaktan eğitimde paydaşların memnuniyeti yönünden karşılaştırılmaların yapılması araştırmaları daha çok ilişkisel deseni kullanmaya yönlendirmiştir.

4.2.e. Tez Çalışmalarında Kullanılan Örneklem Seçme yöntemine Ait Bulgular

Lisansüstü çalışmaların örneklem seçimine yönelik bulgular tablo 15’da yer verilmiştir.

Tablo 15.
Tez Çalışmalarında Kullanılan Örneklem Seçimine Ait Bulgular

Örneklem Çeşitlerinin Seçimi	Sayısı
Amaçlı Örnekleme	31
Basit Tesadüfi Örnekleme	9
Belirtilmemiş	1
Diğer	2
Kartopu Örnekleme	2
Kolay Örnekleme	2
Küme Örnekleme	6
Maksimum Çeşitlilik	1
Orantısız Örneklem	1
Örneklem Yok	36
Seçkisiz Örnekleme	1
Tabakalı Örnekleme	1
Uygun Örneklem	61

Lisansüstü çalışmalarda kullanılan örneklem seçim tekniğine bakıldığında, uygun örneklem çalışmaların %39’unda (n=61) iken, amaçlı örneklem kullanılmış olan araştırmaların %20’lik (n=31) bir oranla ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Çalışmaların %23’ü (n=36) örneklem=evren, yani evrenin tamamına ulaşılarak incelenmeye çalışılmış, basit tesadüfi %20 (n=9) ve küme örneklem %5 (n=6) oran ile kullanılmış-

tır. Çalışma kapsamında incelenen tezler, Seçkisiz Örneklem, Tabakalı Örneklem, Maksimum Çeşitlilik, Orantısız Örneklem en az kullanılan örneklem yöntemi olarak tercih edilirken, bir çalışmada da belirtilmemiştir. Çalışma kapsamında dâhil edilen doktora tezlerinde ise en çok seçilen örneklem yöntemi ise uygun örneklem yöntemi elde edilen bulgular arasındadır. Uygun örneklem araştırmacılara zaman, maliyet, iş, gücü açısından yarar sağladığı için en çok tercih edilen örneklem türü olarak karşımıza çıkmaktadır diyebiliriz. Ayrıca örneklem seçme olmayan çalışmalarının sayısının fazla oluşunu araştırmının konusu gereği örneklem ihtiyacı duyulmayan araştırmaların sayısının fazla oluşundan kaynaklandığını söyleyebiliriz.

4.2.f. Tezlerde Araştırmalara Dâhil Edilen Çalışma Grubuna Ait Bulgular

Uzaktan eğitim alanında yapılmış lisansüstü çalışmalarda en fazla kullanılan örneklem türlerini gruplandırıldığında Tablo 16’de görülen dağılım ortaya çıkmıştır.

Tablo 16.
Tezlerde Araştırmalara Dâhil Edilen Çalışma Grubuna Göre Dağılım

Çalışma Grubu	n	%
Diğer	55	36
Doküman	9	6
Öğrenci	57	37
Öğrenci, Öğretim Elemanları	4	3
Öğrenci/Öğretmen	2	1
Öğretim Elemanları	12	8
Öğretmenler	10	7
Yönetici	3	2
Toplam	155	100

Tablo 16’e göre incelenen tezlerde en çok tercih edilen örneklem çeşidi %37 ile (n=57) öğrenci olduğu görülmektedir. Öğrenci grubunda ise çoğunlukla uzaktan eğitim alan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrenci grubunu ise %36 ile (n=55) diğer grubunun takip ettiği görülmektedir. Diğer ile kastedilen; Uzman, Kurum ve Kuruluşlarda çalışan personellerden oluşmaktadır. Lisansüstü çalışmaların genelinde çalışma grupları üzerinde uzaktan eğitimin etkisi ya da uzaktan eğitime yönelik geliştirilen modellerin denemesi yapılmıştır. İncelenen tezlerde en az dahil edilen çalışma grubu ise

yönetici %2 ile (n=3) ve öğrenci ile öğretmenin bir arada kullanıldığı %1 (n=2) olduğu görülmektedir. Uzaktan eğitimle ilgili yapılan araştırmalarda, uzaktan eğitimle ilgili görüşlerin, beklentilerin, eksiklerin ortaya konulması amacı güdüldüğü için çalışma grubu olarak genellikle uzaktan eğitimi alan öğrencilerin seçilmiştir. İncelenen araştırmalara bakıldığında öğrenci grubu olarak çoğunlukla lisans öğrencileri seçilmiştir. Araştırmalarda örneklem olarak genellikle yetişkin öğrenci grubunun tercih edilmesinde öz-yönelimli ve öz-denetimli öğrenme alışkanlıklarına sahip oldukları düşüncesi yatmaktadır (Uysal, 2015). Ayrıca bu bulguda, araştırmacıların çalışma amaçlarını büyük bir oranda hedef gruba göre belirlemesinin etkili olması düşünülmektedir (Baydaş vd. 2015)

Uzaktan eğitim alanında yapılmış lisansüstü çalışmalarda en fazla kullanılan örneklem büyüklüğüne grupladığımızda tablo 17’de belirtilen dağılım ortaya çıkmaktadır.

4.2.g. Tezlerde Kullanılan Örneklemin Büyüklüğüne Ait Bulgular

Lisansüstü tezlerde araştırmaya dâhil edilen örneklemin büyüklüklerine ait bulgular tablo 17’de gösterilmektedir.

Tablo 17.
Tezlerde Kullanılan Örneklemin Büyüklüğüne Göre Dağılım

Örneklem Büyüklüğü	Sayıları
0-50 Arasında	16
51-100 Arasında	19
101-200 Arasında	18
201 Ve Üzeri	51
Diğer	43
Belirtilmemiş	6
Doküman İnceleme	3

Tablo 17 incelendiğinde en çok n=51 ile örneklem büyüklüğü 201’in üzerindedir. Lisansüstü çalışmalarda n=43 ile diğer örneklem büyüklüğü oluşturmaktadır. Daha sonra n=19 ile 51-100 arasındaki örneklem büyüklüğü gelmektedir. 101-200 arasında ise n=18, 0-50 arasında örnekleme sahip n=16 çalışma bulunmuştur. Örneklem büyüklüğü belirtilmeyen n=6 çalışma, doküman inceleme yoluyla analiz yapan ise n=3 çalış-

ma bulunmaktadır. Araştırmalarda örneklem büyüklüğü arttıkça evreni temsil etme gücü artacağı için incelenen lisansüstü çalışmalarda en çok $n=51$ ile örneklem büyüklüğü 201'in üzerindedir diyebiliriz.

4.2.h. Tezlerde Kullanılan Veri Analiz Tekniklerine Ait Bulgular

Tablo 18'de Tezlerde kullanılan veri analiz yöntemine ilişkin elde edilen bulgular frekans ve yüzde değerleri olarak sunulmuştur.

Tablo 18.
Tezlerde Kullanılan Veri Analiz Tekniklerine İlişkin Dağılım

Verilerin Analiz Teknikleri	n	%
ANOVA	32	15
TUKEY	3	1
Betimsel İstatistik	27	12
Faktör Analizi	3	1
T-Testi	34	16
Ki-Kare Testi	3	1
LSD	1	.60
Varyans Analizi	3	1
İçerik Analizi	61	28
Delphi Tekniği	2	1.2
Diğer	1	.60
Doküman Analizi	3	1
KMO	1	.60
Regresyon Analizi	2	1.2
K-Means Testi	1	.60
Mann Whitney U Testi	10	6
Kruskal Wallis	8	5
Wilcoxon	2	1.2
H-Testi	1	.60
Normal Dağılım Testleri	1	.60
Korelesyon Analizi	3	1
Kodlamalar	1	.60
Dunnett	1	.60
Yapısal Eşitlik Modeli	9	6
Yol Analizi	1	.60
Türev Başarı Testi	1	.60
F-Testi	1	.60
Kolmogrov- Simirnov Testi	1	.60
Toplam	155	100

Tablo 18 incelendiğinde veri analiz yöntemleri içerisinde içerik analizinin %28 yüzüyle (n=61) önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Çalışmaların çoğunda içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İkinci sırada ise t-testi %16 yüzüyle (n=34) ve ANOVA %12 yüzüyle (n=32) izlemiştir. Bu veri analiz yöntemlerinin kullanılmasının sebebi olarak değişkenler arasındaki ilişkilerin daha kolay bir şekilde açıklanıp yorumlanmasını gösterebiliriz (Selçuk vd. 2014). Ayrıca araştırmada tarama ve deneysel araştırmaların sayısının fazla oluşu dikkate alındığında Anova ve ilişkisiz örneklem için t testi gibi karşılaştırmalı analizlerin daha fazla tercih edilmesinin olağan bir sonuç olarak görülmektedir (Göktaş vd., 2012). Bunları sırasıyla betimsel istatistikler %12 (n=27) ve normal dağılım göstermeyen analizlerde uygulanan Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis ile yapısal eşitlik modeli veri analiz yöntemleri izlemektedir. İncelenen lisansüstü çalışmalarda birden fazla veri analiz tekniğinin uygulandığı elde edilen bulgular arasında yer almaktadır. Araştırmaya dâhil edilen tezlerde kullanılan analitik yöntemler sorgulandığında elde edilen sonuçlara göre, doktora ve yüksek lisans tezlerinde veri analiz yöntemi olarak betimsel ve ilişkisel yöntemlerin ağırlıklı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Araştırma için en çok tercih edilen ANOVA testi nicel veri analiz yöntemlerinden parametrik yöntem uygunluk testi, parametrik olmayan istatistiksel yöntem ile ilişkisiz iki ilişkinin ortalamasını karşılaştırmak için kullanılan parametrik olmayan yöntemlerden biridir. Normal dağılım göstermeyen bir dağılımdaki gruplar ve ilişkisiz bir faktör üzerinde Mann Whitney U testi yapılmıştır. Veri analiz yöntemlerinden en az kullanılanlar ise, Yol Analizi, Türev Başarı Testi, F-Testi, Kolmogrov- Simirnov Testi, H-Testi, Normal Dağılım Testleri, Kodlamalar, Dunnett, K-Means Testi, KMO, LSD şeklinde sıralamak mümkündür.

Uzaktan eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama araçları nitel araştırmalarda görüşme, odak grup görüşmesi, gözlem ve evrak analiziyken nicel araştırmalarda ölçek, gözlem formu, görüşme formu, doküman inceleme ve başarı testleridir.

4.2.i. Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımına Ait Bulgular

Tezlerde kullanılan bilgi toplama araçlarına yönelik veriler tablo 19'da sunulmuştur.

Tablo 19.
Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Veri Toplama Araçları	Sayıları
Açık Uçlu Sorular	1
Alternatif Test	2
Anket	62
Anket - Görüşme Formu	8
Anket/ Gözlem Formu	3
Anket/Açık Uçlu Soru	1
Anket/Grup Görüşmesi	1
Anket/Ölçek	3
Başarı Testi	7
Belirtilmemiş	1
Diğer	30
Doküman	8
Görüşme Formu	12
Gözlem Formu	1
Gözlem Formu/ Alternatif Test	1
Gözlem Rubiği	1
Log Kayıtları	1
Ölçek	11
Ölçek/Açık Uçlu Soru	1

Tablo 19 incelendiğinde veri toplama aracı olarak en fazla anket kullanıldığı (n=62), sonrasında diğer (sesli düşünme protokolü vb.)ölçek, gözlem formu, görüşme formu, doküman inceleme ve başarı testlerinin kullanıldığı görülmüştür. En az kullanılan veri toplama aracı ise Gözlem Formu, Gözlem Formu/ Alternatif Test, Gözlem Rubriği, Log Kayıtları, Ölçek/Açık Uçlu Soru, Anket/Açık Uçlu Soru, Anket/Grup Görüşmesinin kullanıldığı görülmüştür. Bu veri toplama araçları ile bilgi toplamak diğer veri toplama araçlarına göre daha zaman alıcı ve yorumlama açısından zor olduğu için daha az kullanılmıştır (Gökmen vd., 2017). Tezlerdeki bilgilerin analizinde çeşitli yöntemler bulunmakla beraber bu yöntemler esasta nitel veri analizi yöntemleri ve nicel veri analizi yöntemleri olarak birbirinden ayrılmaktadır. İncelenen lisansüstü araştırmalarda, araştırmacılar veri toplama yöntemine uygun veri toplama aracı seçmişlerdir. Uzaktan eği-

timle ilgili incelenen araştırmalar kapsamın da birçok çalışmada paydaşlardan bilgi toplama yoluyla araştırma yürütüldüğü için veri toplama yöntemi olarak en çok anket kullanılmıştır. Ayrıca anket kullanımının fazla oluşunda ölçek ve görüşmelerin daha kolay ve hızlı bir biçimde uygulanmasının etkisi olabilir (Baş, 2005).

4.2.j. Tezlerin Geçerlilik alışması Yapılmasına Ait Bulgular

Lisansüstü tez çalışmalarının geçerliliğe ilişkin elde edilen verilere ait bulgular Tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 20.

Tezlerin Geçerlilik alışması Yapılmasına İlişkin Dağılımı

Geçerlilik alışması	n	%
Evet	71	46
Hayır	84	54
Toplam	155	100

İncelenen lisansüstü çalışmaların %46’sında geçerlilik çalışması yapılırken %54’nde geçerlilik çalışması yapılmamıştır. Yani her 5 tezdten 2 sinde geçerlilik çalışması yapılmamıştır. Çalışmalarda geçerlilik yapılmamasının nedeni ise kendisinden önce yapılmış olan çalışmalarının geçerliliğini kabul etmiş olmaları diyebiliriz. Araştırmalarda sunulan geçerlik ve güvenirliğe ait elde edilen bulguların sağlamlık, inandırıcılık derecesini belirlediğinden araştırmalarda geçerlik ve güvenirliğe ait bulguları dâhil etmek gereklilik arz eden bir konu haline gelmiştir. Bir başka ifadeyle geçerlik, bir çalışmanın ölçmeyi amaçladığı özelliği, başka bir özellikle karıştırmadan, doğru ölçebilme derecesidir (Ergin, 1995). Bu önemden yola çıkarak incelenen araştırmaların %54’nde geçerlilik çalışması yapılmamış olması araştırmanın dikkat çeken bulguları arasında yer almıştır.

4.2.k. Tezlerin Güvenilirlik alışmasına Yapılmasına Ait Bulgular

Lisansüstü tezlerin güvenirliğine ilişkin bulgular Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21.
Tezlerin Güvenilirlik Çalışması Yapılmasına İlişkin Dağılım

Güvenilirlik çalışması	n	%
Evet	69	45
Hayır	86	55
Toplam	155	100

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmaların %45'inde (n=69) güvenilirlik çalışması yapılmış ancak %55'inde güvenilirlik çalışması yapılmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Fakat incelenen çalışmaların 2 tanesinde sadece geçerlilik çalışması yapılırken güvenilirlik çalışması yapılmamıştır. Araştırmalarda olması gereken özelliklerden olan güvenilirlik, sadece ölçme aracına ait bir özellik değildir, aracın uygulandıktan sonra elde edilen bulgulara da ilişkin bir özelliktir. (Öncü, 1994). Araştırmalarda ulaşılan sonuçların güvenilir olması için güvenilirlik çalışması yapılması gerekmektedir. Bu anlamda incelenen lisansüstü çalışmaların yarısından fazlasında (%55) güvenilirlik çalışması yapılmamış olması araştırmanın önemli bulgularındandır.

4.2.1. Tezlerde Kullanılan Güvenilirlik Yöntemine Ait Bulgular

Güvenilirlik yöntemine dair elde edilen bulgulara ilişkin veriler tablo 22'de sunulmuştur.

Tablo 22.
Tezlerde Kullanılan Güvenilirlik Yöntemine İlişkin Dağılım

Güvenilirlik Yöntemi	Sayıları
Belirtilmemiş	105
Cronbach's Alpha	47
Kr-20	2
Tekrar-Test-Tekrar	1

Tablo 22 incelendiğinde tezlerde güvenilirlik kanıtı olarak kullanılan yöntemlere bakıldığında Uzaktan eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerinin 105 tanesinde ise herhangi bir güvenilirlik kanıtı belirtilmemiştir. Lisansüstü çalışma sırasında toplanan nicel verilerin geçerliliğini belirtmek için verilerin ne kadar yakın veya uzak olduğunu gösteren Cronbach's Alpha analizinin yapıldığı görülmüştür. Güvenilirlik analizi yapılmış olan çalışmaların 47 tanesinde Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı, 2 tanesinde KR-

20, bir tanesinde ise tekrar-test-tekrar hesaplamalarıyla güvenilirlik kanıtı olarak ortaya konduğu tespit edilmiştir.

4.3. Türkiye’de 2000-2021 Yılları Arasında Uzaktan Eğitim Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Sonuç Bölümüne Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, uzaktan eğitim konusunda yapılan lisansüstü tezlerin sonuç bölümünde; bulguların yapılan başka çalışmaların bulgularıyla ilişkilendirilmesine, yabancı kaynaklara yer verilmesine göre nasıl farklılaştığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.3.a. Tezlerin Bulgular Kısmında Yapılan Başka Çalışmaların Bulgularıyla İlişkilendirilmesine Ait Bulgular

Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların bulgular kısmındaki ilgili çalışmalarla ilişkilendirilmesine ilişkin bulgular tablo 23’te verilmiştir.

Tablo 23.

Tezlerin Bulgular Kısmında Yapılan Başka Çalışmaların Bulgularıyla İlişkilendirilmesine Ait Dağılım

Bulgular Kısmında İlgili Çalışmalarla İlişkilendirilmesine Dair	Sayılar
Veriler	
Evet	145
Hayır	10

Çalışma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmaların bulgular bölümüne ait verilerin sunulduğu tablo 24’e göre, lisansüstü çalışmaların kapsamında belirlenmiş olan araştırmaların 145’inde bulguların ilgili çalışmalarla ilişkilendirildiği görülmektedir. İncelenen 10 tane lisansüstü çalışmada bulgular kısmında ilgili çalışmalarla ilişkilendirme yapılmamıştır. Bilimsel araştırmalarda yapılan çalışma sonucunda elde edilen verilerin bulgularıyla yapılmış başka çalışmaların ilişkilendirilmesi literatüre katkı sağlama ve yapılan çalışmaların ne yönde olduğunu anlamak açısından önemlidir. Bu bağlamda ilişkilendirme yapılmayan 10 çalışma olması araştırmanın dikkat çeken bir bulgusudur.

4.3.b. Tezlerde Yabancı Kaynaklara Yer Verilmesine Ait Bulgular

Çalışmada daha önceden yapılmış olan yabancı çalışmalara yer verilmesine ilişkin veriler tablo 24’te yer verilmiştir.

Tablo 24.
Tezlerde Yabancı Kaynaklara Yer Verilmesine Ait Dağılım

Yabancı Çalışmaların Yer Verilmesi	Sayıları
Hayır	148
Evet	7
Toplam	155

Çalışma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmalarda daha önce yapılan yabancı çalışmalara yer verilmesine ait verilerin sunulduğu tablo 24’e göre, incelenen lisansüstü tez araştırmaların 148’inde daha önce yapılan yabancı çalışmalara verilirken 7 çalışmada daha önce yapılan yabancı çalışmalara yer verilmediği bulgusuna varılmıştır. Bilimsel çalışmalara dünya çapında yapılan çalışmalardan katkı sağlamak için çalışmada yabancı kaynaklardan yararlanmak önemlidir. Araştırmanın evrensellik boyutunu arttıracığı için yapılan çalışmalarda genel olarak (n=148) yabancı çalışmalardan alıntılara yer verilmiştir. Araştırmada tezleri bu yönlerden ele alan alt problemin sonuçlarından, araştırmada incelenen tezlerin tüm ilmi incelemelerin kaynaklar kısmında bulunması lüzumlu olan temel özellikleri eksiksiz taşıması gereklidir. Araştırmaya dair verilerin alan yazınında sonuçlarla paralellik göstermiştir.

Çalışma kapsamına giren lisansüstü çalışmaların araştırmada olması gereken esaslara göre sonuçların literatürle desteklendiği, yorumların sonuçlarla uyumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Bilimsel çalışmaların, ilgili araştırma rehberliğinin ana kaynaklarını listelemeleri ve metinde atıfları kimin yaptığını belirtmeleri açısından önemlidir. Bu açıdan araştırmaların hem yerli hem de yabancı kaynaklar kullanılarak yapılmakta olup, intihal gibi istenmeyen durumların önüne geçmek için, metinde yer alan tüm çalışmalara bunun yanı sıra kaynakçada yer alan tüm kaynaklara metin içinde atıfta bulunulmalıdır. Bu nedenle incelenen çalışmalarda yer alan kaynakların, kaynakçada belirtildiği görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde 2000-2021 yılları arasında uzaktan eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü çalışmaların özelliklerine, yöntemlerine ve sonuç bölümüne göre dağılımları bilimsel bir çalışmada olması gereken esaslar kapsamında incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda elde edilen bulgular alt problemlere göre kategorize edilip sunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırma kapsamında 2000 ile 2021 yılları arasında uzaktan eğitimle ilgili yapılmış olan 44 adet doktora tezi ile 111 adet yüksek lisans tezi incelenmiş, incelenen tezlerin bazı istisnalar dışında genel anlamda bilimsel araştırmaların esas kriterlerini içerdiği görülmüştür. Lisansüstü çalışmaların tematik kapsamda dağılımlarına bakıldığında yaygın olarak işlenen iki konu olduğu kanısına varılmıştır. Bu durumun, eğitim bilimleri alanı da dâhil olmak üzere dünyanın hemen her yerinde uygulanmakta olan ve hızla değişen teknoloji ve dijitalleşmeyle başlayan dönüşüm çalışması ile doğru orantılı olduğu söylenebilir. Başka bir önemli konunun uzaktan eğitim öğrencileriyle ilgili olduğu sonucuna varılmıştır. Uzaktan eğitim uygulamasının hedef kitlesi öğrenciler olduğundan, araştırmaların uzaktan eğitiminin en önemli paydaşlarından olan öğrencilere yönelik olması öngörülebilirdir. Araştırma kapsamında, “Akademik Yayın Değerlendirme Formu” kullanılarak çalışmalarda yer alması gereken temel bilimsel faktörler gözden geçirilmiştir. Lisansüstü eğitimdeki farklılıklardan bağımsız olarak çalışmaların genel olarak bilimsel araştırmanın temel unsurlarını kapsadığı tespit edilmiştir.

Uzaktan eğitim alanında 2000-2021 yılları arasında yürütülen ve YÖK tez veri tabanında yayımlanan 155 adet teze ilişkin araştırma sorularına cevap oluşturacak betimsel istatistikler sonuçları ve sonuçlara bağlı tartışma kısmı bu bölümde yer almaktadır. Tanımlayıcı istatistikler lisansüstü çalışmaların yıllara, üniversitelere, danışman unvanlarına, konularına, türlerine, araştırma yaklaşımına, çalışmaya yürüten öğretim görevlilerinin unvanına, çalışmaya dâhil edilen gruba, sunulan güvenilirlik yöntemlerine, veri toplama araçlarına, tezlerde kullanılan veri analiz yöntemlerine ve veri analizinde kullanılan programlara ilişkin alt problemlerin kategorilendirmesine uygun olarak dağılımlara yer verilmiştir.

1.a. Araştırmanın örneklem grubunda bulunan lisansüstü çalışmaların dağılımına göre Türkiye’de uzaktan eğitim alanında 2000 ile 2021 yılları arasında yapılmış olan tezlerden seçilen örneklem ile 155 tane lisansüstü çalışma incelenmiştir. İncelenen bu tezlerin %28,38’ni (n=44) doktora tezi oluştururken, %71,62’sini (n=111) ise yüksek lisans tezinden oluşmaktadır. Türlerine göre tezler incelendiğinde yüksek lisans tezlerinin sayısının doktora tezlerinin sayısına göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonucun sebepleri doktora programlarının sayısının az olması, bu programa alım şartlarının yüksek lisans programlarına göre daha zor olması ayrıca yüksek lisans programlarının süre açısından doktora programlarına nazaran kısa sürmesi olarak nitelendirilebilir (Gökmen vd., 2017, s. 1-25). Coşkun ve diğerleri (2014) ise bunun sebebini, doktora öğreniminin daha zor bir süreç olması ile açıklamışlardır. Nitekim araştırmanın bu bulgusu yapılan benzer çalışmaların bulgusuyla örtüşmektedir (Tosuntaş vd., 2019; Gökmen vd., 2017; Davies vd., 2010). Aynı şekilde yine benzer sonuçlara ulaşan araştırmalar mevcuttur (Delen 2021; Erdem Aydın ve diğerleri, 2019).

1.b. Tezlerin yayımlandıkları yıllara göre dağılımında elde veriler kapsamında yüksek lisans tezinin en fazla 2010 ile 2006 yıllarında olduğu görülmektedir. Bu yılları, 2009 yılı 8 yüksek lisans tezi ile izlemektedir. Doktora tezinin en fazla olduğu yıl 2017’dir. 2010 yılında doktora tezinin olmaması dikkat çekmektedir. 2006 ve 2010 yılları arasında (2007 yılında kısmen bir azalmaya rağmen) belirgin bir artış söz konusudur. 2010 yılından sonra ise yüksek lisans tezlerinde nispeten bir azalma görülmesi uzaktan eğitimle ilgili programlarının bir kısmının kapatılması ile var olan ilginin azalması (Özök, 2009) veya uluslararası literatürde genel olarak çalışılmaya başlanılan kitlesel açık çevrimiçi dersler (MOOC) uygulamasının ülkemizde son yıllarda çalışılmasının (Aydın, 2016) etkisinin olduğu düşünülmektedir. 2019 yılının sonunda dünya genelinde meydana gelen covid-19 salgını nedeniyle ülke genelinde uzaktan eğitime geçilmesi uzaktan eğitimi daha çok ön plana çıkarmıştır (Ertuğ, 2020). Özen ve Baran 2016 ile 2018 yılları arasında Proquest veri tabanında yayınlanan uzaktan eğitim tezlerinin yönelimlerini incelediği çalışmasında 2016 yılından 2018 yılına doğru gidildikçe tez sayılarının düştüğü sonucuna ulaşmış ve araştırma bulguları ile kısmen örtüşmektedir.

1.c. Tezlerin tamamlandığı üniversitelere göre dağılımı, uzaktan eğitim alanında %16 yüzdesiyle en fazla lisansüstü çalışmaların Gazi Üniversitesinde (f=25) yapıldığı, bunu %9 ile Anadolu Üniversitesi (f=14) ve %5 ile Marmara Üniversitesinin (f=9) izlediği görülmektedir. Gazi üniversitesinde lisansüstü tez sayısının daha fazla olmasının-

da Gazi üniversitesi bünyesinde birden fazla eğitim fakültesinin bulunması sebebiyle yüksek lisans ve doktora açısından birden çok programın olması (Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2016) gösterilebilir. Eskişehir Anadolu Üniversitesi ve Gazi Üniversitesindeki tez sayılarının diğer üniversitelere göre fazla oluşuyla ilgili araştırma bulgusu diğer araştırmaların bulgularında da benzer şekilde üst sıralarda olduğu görülmektedir (Şimşek vd., 2009; Gökmen vd., 2017; Aydın vd., 2019).

1.d. Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin enstitülerine göre dağılım, lisansüstü çalışmaların enstitülerine göre en çok %35 ile eğitim bilimleri enstitüsü ve %31 oranıyla sosyal bilimler enstitüsü, %22 oranıyla fen bilimleri enstitüsü takip etmektedir. Uzaktan eğitim alanı disiplinler arası bir alan olduğu için çeşitli enstitülerde de yer aldığı tabloda görülmektedir. Eğitim Bilimleri enstitüsünde tamamlanan tezlerin çoğu genel olarak paydaşların görüşleri, uzaktan eğitimde öğrencilerin başarısını etkileyen etmenler ile ilgiliyken, Fen Bilimleri Enstitüsünde tamamlanan tezlerin çoğu web tabanlı uzaktan eğitim ile uzaktan eğitimde çağdaş program ve yazılımların üretilmesi üzerine yapıldığı görülmektedir. Eğitim Bilimleri enstitüsünün en fazla tez sayısına sahip olmasını uzaktan eğitimin genel olarak eğitim bilimleri bünyesinde çalışılıyor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

1.e. Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin anabilim dallarının göre incelenen lisansüstü çalışmaların anabilim dallarına göre en çok %19 ile bilgisayar ve öğretim teknolojileri anabilim dalı ve %17 ile eğitim bilimleri anabilim dalı oluştururken, % 9 ile de işletme anabilim dalı takip etmektedir. Anabilim dallarına ilişkin bulgulara bakıldığında yüksek lisans tezlerinin en çok Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı kapsamında yapılması da alanın doğasında var olan bir özellik olarak teknoloji ve bilgisayar kullanımını gerektirmesinden kaynaklanmaktadır. Bazı benzer çalışmaların bulguları araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir (Aydın vd., 2019; Gökmen vd., 2017; Tosuntaş vd., 2019).

1.f. Tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı incelendiğinde %38 Prof.Dr. (f=58) olduğu görülmektedir. Bu danışman unvanını %30 yüzdesiyle Doç. Dr. (f=47) ve %26 'sinin Yrd. Doç. Dr. (f=40) olduğu görülmektedir. Araştırma bulguları Prof.Dr. unvanına sahip araştırmacıların tez sayılarının daha fazla olduğu görülmektedir.

2.a. Lisansüstü çalışmalarının incelenen özet bölümlerinde; amaç, yöntem ve sonuca detaylı bir şekilde yer verilmesine ilişkin bulgulara göre çalışma kapsamında

incelenen lisansüstü çalışmaların %85'inde 89 yüksek lisans tezinde özet bölümünde çalışmanın amacı açıkça ifade edilmiş ve yöntem ile elde ettiği bulgulara değinilirken, doktora tezlerinde ise 42 tanesinde özet bölümünde çalışmanın amacı açıkça ifade edilmiş ve yöntem ile elde ettiği bulguları detaylı bir şekilde ele almışlardır. Lisansüstü çalışmaların %15'inde (n=24) ise 2 tane doktora tezi ve 22 tane yüksek lisans tez özetlerinde detaylı bir şekilde amaç, yöntem ve sonuca dair bulgularından bahsedilmemiştir. Ayrıca çalışmaların %100'ünde (n=155) özet kısmının İngilizcesi abstract/summary şeklinde yer verilmiştir. Lisansüstü çalışmaların birçoğu tez aşamasından sonra makale dönüştürülerek daha geniş bir kitleye hitap etmesi açısından beklenen düzeyde olduğu saptanmıştır.

2.b. Araştırma kapsamında incelenen 155 tezden 22'si nitel, 99'u nicel ve 31 tanesi ise karma (nitel ve nicel) çalışma modeline uygun yapılmıştır. Fakat incelenen 3 çalışmada araştırma yaklaşımına yönelik bir bilgi belirtilmemiştir. Uzaktan eğitim alanında yayınlanmış lisansüstü çalışmaların %50'si (n=78) yüksek lisans, doktora tezlerinde ise %14'ünde (n=21) nicel araştırma yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Bu sıralamayı sırasıyla karma %20 (n=31) ve nitel %15 (n=22) yüzdeleriyle araştırma yöntemleri izlemektedir. Tezlerde kullanılan araştırma yaklaşımına ait bulgularda en fazla nicel araştırma yaklaşımının kullanılması benzer araştırmaların (Berge ve Mrozowski 2001, s. 9; Davies vd., 2010, s. 50; Gökmen vd., 2017, s. 18) bulguları ile örtüşmektedir. Gökmen vd., (2017, s. 18) tarafından da vurgulandığı gibi bilimsel çalışmalarda ülkemizde en fazla kullanılan araştırma yöntemi nicel araştırmalar olduğundan, çalışma kapsamında olan tezlerde de genellikle tercih edilen araştırma yönteminin nicel yöntem olması beklenen bir bulgu olmuştur. Ayrıca 2000-2008 yılları arasındaki uzaktan eğitimle ilgili yapılmış makalelere (Zawacki-Richter vd., 2009) bakıldığı zaman da araştırmalarda nicel araştırma yaklaşımının daha fazla kullanılmış olması araştırma bulgularını desteklemektedir.

2.c. Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü çalışmalarda araştırmanın önemini belirtmesine ait bulgular incelendiğinde lisansüstü çalışmaların %31'inde (n=48) araştırmanın önemi belirtilmemişken, %69'unda (n=107) araştırmanın önemi belirtilmiştir. Çalışmanın amaçlarında yola çıkarak toplanan verilerin hangi kuramsal veya sorunun pratik çözümünde ve nasıl kullanılabileceğinin ortaya koyulmasıdır. Bu anlamda araştırmanın önemini belirtmesi çalışmalarda önem arz etmektedir. Ancak

incelenen çalışmaların %31'inde (n=48) çalışmanın önemini belirtmemiş olması önemli bir bulgudur.

2.d. Lisansüstü çalışmaların araştırma desenlerine ait bulgular incelendiğinde nitel araştırma desenlerinden içerik analizi %8 (n=12) bir orana sahip olduğu görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu ile Gökmen vd., (2017, s. 21) tarafından yapılan araştırmada nitel analizler için en çok içerik analizinden yararlandığı bulgusuna ulaşılmış olması, araştırmanın sonucu ile kısmen örtüşmektedir. Araştırma sonucunda, tercih edilen diğer nitel araştırma desenleri ise durum analizi deseni %6'luk (n=10) ve gözlem %1 (n=1) şeklindedir. Nicel araştırmalarda ise %31'i (n=50) betimsel- tarama modelinde tasarlanmışken, ilişkisel tarama modelleri ise %19'luk (n=31) bir tercih oranına sahiptir. Deneysel desen çalışması nicel araştırmaların %15'ini (n=24) oluştururken, keşfedici desen çalışması %1'lik oranla tercih edilmiştir. Ilgaz (2018) çevrimiçi öğrenme araştırmalarında, Uygun ve Sönmez (2019) mobil öğrenme konulu araştırmada, Erdem Aydın ve diğerleri (2019) ve Gökmen ve diğerleri (2017) uzaktan eğitimle ilgili çalışmalarda nicel desenlerin daha fazla kullanıldığının belirtilmiş olması araştırmanın bulgusuyla örtüşmektedir. Araştırmanın analizlerinde kuram/model oluşturma yaklaşımı kullanılmış olan araştırmalar, nicel araştırmalar içinde %19'luk (n=31) bir oranla en çok kullanılan desen olma özelliği taşımaktadır. Araştırma tarama modelinin n=28 olarak bulunması, uzaktan eğitimle ilgili yapılmış olan makale (Berge ve Mrozowski, 2001; Bozkurt vd., 2015) ve tez araştırmalarında (Davies vd., 2010) en fazla tarama araştırmaların olduğunu sonucuna varılması araştırmanın sonucuyla kısmen çelişmektedir. Çalışma kapsamında incelenen tezlerin bazıları ise karma modellenli araştırma özelliği göstermektedir.

2.e. Lisansüstü çalışmaların örneklem seçme tekniğine bakıldığında, uygun örnekleme çalışmaların %39'unda (n=61) iken, amaçlı örnekleme kullanılmış olan araştırmaların %20'lik (n=31) bir oranla ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Uzaktan eğitimle ilgili yapılmış araştırmalarda genellikle uzaktan eğitimin faydasının belirlenmesi amaçlandığından araştırmacılar uzaktan eğitim alan öğrencilere yönelmiştir. Bunun sonucunda araştırmacılar var olan gruplar üzerinden çalışma yapmış olabilmektedir (Baydaş, Küçük, Yılmaz, Aydemir ve Göktaş, 2015; Erdoğan ve Çağiltay, 2009). Bu sonuç basit seçkisiz yöntemle örneklem seçilmesi olasılığını azaltmaktadır. Nitekim bu çalışmada basit seçkisiz yöntemle örneklemin seçilmesini az sayıda olması (n=1) bu bulguyla örtüşmektedir. Çalışmaların %23'ü (n=36) örneklem=evren, yani evrenin ta-

mamına ulaşılarak incelenmeye çalışılmıştır. Basit tesadüfi örneklem %20 (n=9) ve küme örnekleme %5 (n=6) oran ile kullanılmıştır. Çalışma kapsamında incelenen doktora tezlerinde ise en çok seçilen örnekleme yöntemi ise uygun örneklem yöntemi elde edilen bulgular arasındadır. Uygun örnekleme seçme yöntemi araştırmacılara zaman, maliyet, iş gücü gibi yönlerden kolaylık sağladığı için ağırlıklı olarak kullanılmaktadır (Erdogmuş ve Çağıltay, 2009; Göktaş vd., 2012). Araştırmada örneklem seçme yöntemi açısından elde edilen bulgulara bakıldığında genel olarak nicel ve nitel çalışmalarda, hedef kitlenin uzaktan eğitim alan öğrenciler olması açısından araştırmacıları uygun veya amaçlı örneklem seçimine yönlendirmiştir diyebiliriz. Aynı şekilde Gökmen ve diğerleri (2017) uzaktan eğitimle ilgili yapılan tezlerde örnekleme seçme yöntemi belirtilmiş olan tezlerde en çok uygun ve amaçlı örneklem seçme yönteminin kullanıldığını tespit etmiştir.

2.f. Uzaktan eğitim alanında yapılmış lisansüstü çalışmalarda kullanılan çalışma grubu incelendiğinde en çok tercih edilen çalışma grubunun %37 ile (n=57) öğrenci olduğu görülmektedir. Öğrenci grubunda ise çoğunlukla uzaktan eğitim alan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Uzaktan eğitimden faydalanan grubun teknoloji ile bağımsız öğrenme alışkanlığı edinmiş öz-yönelimli öğrenme (Uysal, 2015) ve teknolojiyi kullanma yeterliliğinin, hazırbulunuşluk (Demir-Kaymak ve Horzum, 2013) seviyesinin yeterli olması gerekmektedir. Araştırmanın bu bulgusuna paralel olarak farklı araştırmalarda da hedef kitle olarak lisans öğrencilerinin ön plana olduğu belirlenmiştir (Gökmen vd., 2017; Horzum vd., 2013; Bozkurt vd.,2015). Öğrenci grubunu ise %36 ile (n=55) diğer grubunun takip ettiği görülmektedir. Diğer ile kastedilen; Uzman, Kurum ve Kuruluşlarda çalışan personellerden oluşmaktadır. Lisansüstü çalışmaların genelinde çalışma grupları üzerinde uzaktan eğitimin etkisi ya da uzaktan eğitime yönelik geliştirilen modellerin denemesi yapılmıştır.

2.g. Uzaktan eğitim alanında yapılmış lisansüstü tez çalışmaları örneklem büyüklüğüne göre incelendiğinde 0-50 arasında örneklem büyüklüğü n=16, 51-100 arasındaki örneklem büyüklüğü n=19, 101-200 arasında örneklem büyüklüğü n=18 olarak bulunmuştur. Örneklem büyüklüğü n=51 ile 201 ve üzeri olarak bulunmuştur. Lisansüstü çalışmalarda n=43 ile diğer örneklem büyüklüğü oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü belirtilmemiş olan n=6 olan çalışma bulunması araştırmanın dikkat çeken bulguları arasındadır.

2.h. Tezlerde kullanılan veri analiz tekniğine ilişkin elde edilen bulguların sayıları ve yüzde değerleri saptanmıştır. Veri analiz teknikleri içerisinde İçerik Analizinin %28 yüzüyle (n=61) önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Gökmen vd., (2017, s. 21) tarafından yapılmış olan araştırmada nitel analiz yöntemleri içinde en fazla içerik analizinden yararlandığı bulgusuna ulaşılması bu araştırmanın sonucuyla tamamen örtüşmektedir. İkinci sırada ise t-testi %16 yüzdesiyle (n=34) ve ANOVA %12 yüzdesiyle (n=32) izlemiştir. Bunları sırasıyla betimsel istatistikler %12 (n=27) ve normal dağılım göstermeyen analizlerde uygulanan Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis ile yapısal eşitlik modeli veri analiz yöntemleri izlemektedir. İncelenen lisansüstü çalışmalarda birden fazla veri analiz tekniğinin uygulandığı elde edilen bulgular arasında yer almaktadır. Nicel veri analiz yöntemlerine açısından bakıldığında; ilişkili t-testi, Mann-Whitney U testi ve tek faktörlü ANOVA testinin nispeten fazla olduğu belirlenmiştir. Davies vd., (2010; s. 52), Gökmen vd., (2017, s. 21), Göktaş vd., (2012, s. 187), Horzum (2013, s. 91) Kılıç-Çakmak vd., (2015, s. 135) ve Şimşek (2009, s. 947) tarafından yapılmış olan araştırmalarda da nicel verilerin analizinde kullanılan tekniklerin benzer teknikler olduğu bulgusuna ulaşılması, bu araştırmanın sonuçlarıyla kısmen örtüşmektedir.

2.i. Uzaktan eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama aracı olarak en fazla anket (n=62) kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında analiz edilen lisansüstü tezlerde veri toplama aracı olarak en fazla anket kullanılmış olması, benzer şekilde diğer araştırmaların (Bozkurt vd., 2015, s. 347; Davies vd., 2010, s. 50; Gökmen vd., 2017, s. 19) sonuçlarıyla örtüşmektedir. Sonrasında diğer (sesli düşünme protokolü vb), ölçek, gözlem formu, görüşme formu, doküman inceleme ve başarı testlerinin kullanıldığı görülmüştür. Tezlerdeki bilgilerin analizinde çeşitli yöntemler bulunmakla beraber bu yöntemler esasta nitel veri analizi yöntemleri ve nicel veri analizi yöntemleri olarak birbirinden ayrılmaktadır.

2.j. Araştırmalarda, tezlerde geçerlilik çalışması yapılmasına ilişkin bulgulara bakıldığında incelenen lisansüstü çalışmaların %46'sında geçerlilik çalışması yapıldığı %54'ünde ise geçerlilik çalışması yapılmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu bulgusu çalışmaların yarısından fazlasında geçerlilik çalışması yapılmadığı sonucuna bizi götürmüştür. Bu açıdan Gökmen vd., (2017, s. 21)'nin de benzer bulgular elde etmesi çalışmanın sonucuyla örtüşmektedir.

2.k. İncelenen lisansüstü çalışmaların %45'inde (n=69) güvenilirlik çalışması yapılmış, %55'inde (n=86) güvenilirlik çalışması yapılmamıştır. Araştırmalarda güvenilirliğe dair elde edilen bulgular sağlamlık ve inandırıcılık derecesini belirlediğinden çalışmalara güvenilirliğe ait bulguları dâhil etmek gereklilik arz eden bir konudur. Dolayısıyla lisansüstü çalışmaların yarısından fazlasından güvenilirlikten bahsedilmemiş olması önemli bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.1. Tezlerde güvenilirlik kanıtı olarak kullanılan yöntemlere bakıldığında uzaktan eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerinin 105 tanesinde ise herhangi bir güvenilirlik kanıtı belirtilmemiştir. Güvenilirlik analizi yapılmış olan çalışmaların 47 tanesinde Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı, 2 tanesinde KR-20, bir tanesinde ise tekrar-test-tekrar hesaplamalarıyla güvenilirlik kanıtı olarak ortaya konduğu tespit edilmiştir. Lisansüstü tezlerin güvenilirlik derecelerini belirtmek kullanılan güvenilirlik yöntemlerinden n=105 ile en çok herhangi bir güvenilirlik yönteminin belirtilmemiş bulgusuna, sonrasında ise grup için kişilerin veya olguların birbirine olan yakınlık ya da uzaklıklarını belirlemek amacıyla Cronbach's Alfa güvenilirlik analizinin yapıldığı görülmüştür. Şimşek ve diğerleri (2009) eğitim teknolojisi konusunda 2000 ile 2007 yılları arasında yayınlanan lisansüstü tezleri inceledikleri araştırmasında veri toplama araçlarının güvenilirliğinin belirtilmediği ve bu bulgunun önemli bir problem olarak karşımıza çıktığını belirtmektedir. Bu bulgu araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

3.a. Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü çalışmaların bulgular kısmındaki ilgili çalışmalarla ilişkilendirilmesine ilişkin bulgularda, araştırmaların 145'inde bulguların ilgili çalışmalarla ilişkilendirildiği 10' unda bulgular kısmına yer verilmesine rağmen yapılan başka çalışmalarla ilişkilendirme yapılmadığı görülmektedir.

3.b. Çalışmada daha önceden yapılmış olan yabancı çalışmalara yer verilmesine ilişkin veriler, lisansüstü çalışmaların kapsamında belirlenmiş olan araştırmaların 148'inde daha önce yapılan yabancı çalışmalara verilirken 7 çalışmada daha önce yapılan yabancı çalışmalara yer verilmediği bulgusuna varılmıştır.

5.2. Öneriler

Türkiye'de, özellikle yükseköğretimde, yeni teknolojik iletişim araçlarının gelişmesiyle uzaktan eğitim ile ilgili çalışmaların daha fazla yapılmasına ve öğrenciler tarafından etkin olarak kullanılmasına imkan sağlamıştır. Ayrıca küreselleşen dünyada bireylerin uzaktan eğitimde yeniliklere açık olmaları ve gelişen teknoloji ile iletişim

kurmaları, fiziksel bir ortam olmadan okul dışında öğrenmenin de mümkün olduğunu göstermiştir. Aynı zamanda web üzerinden uzaktan eğitim yoluyla gerekli tüm bilgilere erişim, okul dışında gerçekleşen öğrenmeyi kolaylaştırmasıyla daha kullanışlı bir hale gelmiştir. Yükseköğretimde uzaktan eğitimin kullanımı, eğitim kalitesini artırarak ve maliyetleri düşürerek faydalı olabilmektedir. Uzaktan eğitimin öneminin açıkça anlaşıldığı günümüzde, uzaktan eğitim ile ilgili ayrıntılı araştırmalar yapılması, eksiklerin fark edilip geliştirilmesi adına yarar sağlayacaktır.

Türkiye'de uzaktan eğitim alanında yapılmış olan 155 adet lisansüstü çalışma çeşitli özellikleri göz önüne alınarak incelenmiştir. Bilimsel bir araştırmada olması gereken tüm özellikler açısından incelenmiş ve özellikle çalışmaların geçerliliği ve güvenilirliği esas alınmıştır. Bu minvalde eğitim bilimleri alanında mevcut durumu analiz etmek için genel olarak nicel çalışmalar yapıldığı gözlenmiştir. Uzaktan eğitimin kullanıcıları olan öğrencilerin temel alınarak onların çalışmaya dâhil edilmesiyle amaca yönelik örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında araştırma sonuçlarından ortaya çıkan verilere dayalı ve gelecekte bu tema üzerinde çalışacak olan araştırmacılara yönelik öneriler verilmiştir.

5.2.1. Araştırma Sonuçlarından Elde Edilen Verilere Dayalı Öneriler

Lisansüstü çalışmaların incelenmesi sonucunda elde edilen veriler ışığında öneriler şu şekildedir:

- 2000 ile 2021 yılları arasında uzaktan eğitim alanında 44 doktora tezi yazılırken, yüksek lisans tezlerinde bu sayı 111'e çıkmaktadır. Dijital dönüşüm araştırmalarının arttığı ve eğitimsel engellerin ortadan kalktığı günümüz dünyasında, uzaktan eğitim alanında bilimsel çalışmaların sayısının artırılması ve doktora öğrencilerinin bu alanda çalışmaya teşvik edilmesi gereklidir.
- İncelenen lisansüstü çalışmalar genel olarak nicel niteliktedir. Veri toplama aracı olarak anket ve ölçekler kullanılması katılımcıların görüşlerini tam olarak yansıtamama riski taşımaktadır. Ayrıca anket e-postalarını doldurmak insanlar için bir külfet haline gelmesi sebebiyle nicel çalışmaların yanı sıra nitel çalışmalara da yer verilmelidir.

- Uzaktan eğitim alanında tasarıma dayalı araştırmaların daha çok yapılması ülkemizdeki teknolojik alt yapı gereksinimlerinin karşılanması adına yararlı olacağı düşünülmektedir.
- Araştırmalarda üniversitelerin uzaktan eğitimde kullandığı sistem kayıtlarının analiz edilerek diğer uzaktan eğitim sistemleri ile karşılaştırılması daha nitelikli bir eğitim sistemine ulaşılmasına ve sistemden kaynaklı mağduriyetlerin azaltılmasına yardımcı olabilir.

5.2.2. Gelecekte Çalışma Yapacak Olan Araştırmacılar İçin Öneriler

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular ışında gelecekte çalışma uzak eğitim konulu çalışma yapacak araştırmacılar için aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- Eğitim alanındaki tezler genellikle, uzaktan eğitimdeki öğrencilerin başarılarını etkileyen faktörleri konu alan çalışmalar olmuştur. Ayrıca uzaktan eğitim programlarını geliştirmek için araştırmalar yapılmıştır. Uzaktan eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen yeni uygulamalar ve programlar geliştirilmesine yönelik araştırmalar yapılabilir.
- Nitel araştırmalar vaka çalışmalarına odaklanırken, nicel araştırma tarama analizine odaklandığından lisansüstü çalışmaların bir tarafa yığılmasını engellemek için araştırmacılar farklı tasarım kullanmaya teşvik edilebilir.
- Araştırma kapsamına alınan tezler, YÖK Tez Merkezi'nde yayınlanan erişim izni olan ve başlıklarında "uzaktan eğitim" ibaresi yer alan yüksek lisans ve doktora tezlerinden oluşmaktadır. Gelecekteki çalışmaların başlığında uzaktan eğitim teriminden bahsedilmese de, içeriğinde uzaktan eğitim olan başka çalışmalarında dâhil edilmesi gerekebilir.
- Uzaktan eğitim alanında yapılan lisansüstü çalışmalar, nicel veya nitel yöntemlerden ziyade, sayısal verileri daha iyi açıklayabilecek ve derinlemesine araştırmaların yapılabileceği karma yöntem çalışmalarının geniş kapsamlı ve etraflıca yapılması uzaktan eğitimin irdelenmesini sağlayabilir.
- İlerde yapılacak olan uzaktan eğitimle ilgili çalışmalarda nicel veya nitel veri toplanmasında kullanılan yöntemlerin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması-

nın ve verilerin karşılaştırmalı açıklanmasının daha ayrıntılı yapılması gerekmektedir.

- Uzaktan eğitimde, öğrenci sistem kayıtlarını, öğrenenin başarısını, bilgisini ve uzaktan eğitime yönelik tutum ve davranışlarını analiz etmek amacıyla daha fazla ayrıntılı araştırma yapılması başarı sağlamak adına faydalı olacaktır.
- Araştırma sonuçlarından daha genel bilgiler elde edilmesi adına karma yöntemin kullanıldığı araştırmaların sayısının artırılması uzaktan eğitim alanında daha kapsamlı bilgilere ulaşılmasını sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Ada, S., Baysal, Z. N. (2013). Pedagojik-Androgojik Formasyon ve Türkiye’ de Öğretmen Yetiştirme. Ankara: Pegem Akadem
- Adıgüzel O.C. ve Berk Ş. (2009). Mesleki ve teknik ortaöğretimde yeni arayışlar: yeterliğe dayalı modüler sistemin değerlendirilmesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,6(1),220-236.
- Akdemir, Ö. (2011). Yükseköğretimimizde uzaktan eğitim. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 1(2), 69-71.
- Akgün,E.(2019). 2023 Eğitim vizyonunda dijital dönüşüm.
<https://setav.org/assets/uploads/2019/03/233p.pdf>. Erişim tarihi: 15.07.2021.
- Akpınar, Y. (2003). Öğretmenlerin yeni bilgi teknolojileri kullanımında yükseköğretimin etkisi: İstanbul okulları örneği. The Turkish Online Journal of Education Technology, 2(2), 79-96
- Aktay, S. ve Keskin, T. (2016). Eğitim Bilişim Ağı (EBA)İncelenmesi. Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi, 2(3), 27-44.
- Aktaş, C. (2007). Enformasyon Toplumu Bağlamında Türkiye. Selçuk İletişim Dergisi, 4(4) , 181-193
- Akyürek, M. İ. (2020). Uzaktan Eğitim: Bir Alan yazın Taraması. Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi, 4(1), 1-9.
- Al, U., ve Tonta, Y. (2004). Atıf analizi: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü tezlerinde atıf yapılan kaynaklar.
- Alkan, C. (1987). Açık öğretim “Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Alkan, C. (2011). Eğitim Teknolojisi. (8. bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Antalyalı, Ö. L. (2004). Uzaktan Eğitim Algısı ve Yöneylem Araştırması Dersinin Uzaktan Eğitim İle Verilebilirliği, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Aşkar, P. (2003). Uzaktan eğitimde temel yaklaşımlar ve uzaktan eğitimde öğrenci (katılımcı) olmak. Uzaktan Eğitim Teknolojileri ve TCMB’de Teknoloji Destekli Bilgisayar Eğitimi Konferansı, Uzaktan Eğitim Teknolojileri T.C. Merkez Bankası İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü, Ankara
- Ateş, Ö. T. (2016). Yükseköğretimde Uzaktan Eğitimin Sayısal Verilerle Değerlendirilmesi. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(1), 22-40.
- Atıcı, B. (2010). Uzaktan Eğitim. Web: <http://web.firat.edu.tr/uzem/pdf/m2.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Avşar, İ. İ. (2011). Moodle ile Temel Bilgi Teknolojileri Dersinin Uygulama Süreci. Akademik Bilişim’11-XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 2-4 Şubat, İnönü Üniversitesi, Malatya.

- Aydemir, M. (2018). Uzaktan Eğitim Program, Ders ve Materyal Tasarımı. Eğitim Yayınevi.
- Aydın, C. H. (2016). Current status of the MOOC movement in the world and reaction of the Turkish higher education institutions. https://eadtu.eu/images/publicaties/TurkeyComparing_Institutional_MOOC_strategies.pdf adresinden erişildi.
- Aydın-Erdem, İ., Kaya, S., İşkol, S. & İşcan A. (2019). Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim bölümünde yayınlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin içerik analizi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 9(3), 430-441.
- Babur, A., Kiper, A., Çukurbaşı, B., Özer, E. A., Tonbuloğlu, İ., Küçük, Ş., & Horzum, M. B. (2016). 2009-2013 Yılları Arasında Uzaktan Eğitim Dergilerinde Yayımlanan Makalelerin Yöntemsel Açından İncelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 123-140.
- Bademci, V. (2017). Ölçme Ve Araştırma Yöntembiliminde Çağdaş Gelişmeler Ve Yeni Standartlar 1: Geçerlik, Ölçümlerin Kullanımlarının Ve Önerilen Yorumlarının Bir Özelliğidir, *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi/JRES*, 4(1), 63-80,
- Baş, T. (2005). Anket nasıl hazırlanır, uygulanır, değerlendirilir. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E., & Şahin, E. (2020). Korona virüs (Covid-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma. *Akademi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 368-397.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Baydaş, Ö., Küçük, S., Yılmaz, R. M., Aydemir, M. ve Göktaş, Y. (2015). Educational technology research trends from 2002 to 2014. *Scientometrics*, 105(1), 709-725. doi:10.1007/s11192-015-1693-4
- Berge, Z. L., & Mrozowski, S. (2001). Review of research in distance education, 1990 to 1999. *American Journal of Distance Education*, 15(3), 5-19, doi: 10.1080/08923640109527090
- Bilgiç, H. G., & Tüzün, H. (2015). Yükseköğretim kurumları web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yaşanan sorunlar. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 26-50.
- Bilgin, A., Oksal, A., ve Şenşekerci, E., (2006). Merkezi epistemolojik inançlar ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 371-381.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 85-124.
- Bozkurt, A., Akgün-Özbek, E., Yılmazel, S., Erdoğan, E., Uçar, H., Güler, E., ... Aydın, C. H. (2015). Trends in distance education research: A content analysis of journals 2009-2013. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 16(1), 330-347-363. <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/1953/3261> adresinden erişildi.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012) Bilimsel araştırma yöntemleri (21. baskı.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çakmak, E. K., Kukul, V., Çetin, E., Berikan, B., Kandemir, B., Pamukçu, B., ... & Marangoz, M. (2015). 2013 yılı eğitim teknolojileri araştırmalarının incelenmesi: AJET, BJET, C&E, ETRD, ETS ve L&I Dergileri. Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama, 5(1), 126-160.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. Eğitim ve Bilim, 39(174), 33-38. doi: 10.15390/EB.2014.3412.
- Çoban, S.(2013). “Uzaktan ve Teknoloji Destekli Eğitimin Gelişimi”, İstanbul: XVI. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildiri Kitabı.
- Coşkun, İ., DüNDAR, Ş., & Parlak, C. (2014). Türkiye’de özel eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (2008-2013). Ege Eğitim Dergisi, 15(2), 375-396.
- Çukadar, Sami ve Çelik, Sönmez (2003). “İnternete Dayalı Uzaktan Öğretim ve Üniversite Kütüphaneleri”, Doğuş Üniversitesi Dergisi, Cilt:4 Sayı:1, ss. 31-42.
- Davies, R. S., Howell, S. L. & Petrie, A. (2010). A review of trends in distance education scholarship at research universities in North America, 1998-2007, International Review of Research in Open and Distance Learning, 11(3), 42-56-50-52.
- Delen, A. (2021). Türkiye’de e-öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalar-daki eğilimler: 2004- 2020 dönemi tezlerin incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Konya.
- Demir, E. (2014). Uzaktan Eğitime Genel Bir Bakış. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , (39).
- Demir-Kaymak, Z. ve Horzum, M. B. (2013). Çevrim içi öğrenme öğrencilerinin çevrim içi öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri, algıladıkları yapı ve etkileşim arasındaki ilişki. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 13(3). 1792-1797. doi: 10.12738/estp.2013.3.1580
- Demirci Güler, M. P. ve Irmak, B.(2018). Fen eğitiminde teknoloji kullanımı üzerine yapılan çalışmaların içerik analizi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(3), 2473-2496.
- Demirci, C., Arıkan, E. ve Onuk. D. (2018). Akademik yayın değerlendirme formu. Yayımlanmamış ölçüm aracı.
- Demirci, M. Ve Horzum, M. B., Özkaya M. ve Alpaslan M. (2013). Türkçe uzaktan eğitim araştırmalarının incelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(2), 79-100.
- Demirel, Ö. (2007). Eğitimde program geliştirme.
- Diñer, S. (2018). Bilimsel Araştırmalarda İçerik Analizi: Meta-Analiz, Meta-Sentez ve Betimleyici İçerik Analizi. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7 (1), 176-190.

- Ekici, G. (2003). Uzaktan eğitim ortamlarının seçiminde öğrencilerin öğrenme stillerinin önemi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24(24).
- Erdem Aydın İ., Kaya S., İşkol S., İşcan A., (2019). Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim bölümünde yayınlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin içerik analizi. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 9(3). doi: 430-441. 10.5961/jhes.2019.343
- Erdoğan, F. U. ve Çağiltay, K. (2009). Türkiye’de eğitim teknolojileri alanında yapılan master ve doktora tezlerinde genel eğilimler. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 11-13 Şubat içinde (s. 389- 393), Şanlıurfa: Harran Üniversitesi.
- Ergin, D. Y. (1995). Ölçeklerde Güvenirlilik ve Geçerlik. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri
- Ertuğ, C. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, 6(2), 11-53.
- Ertürk, M. (2006). Yaşam Boyu Öğrenim İçin Uzaktan Öğretim Yöntemleri. 1. Uluslararası Mesleki ve Teknik Eğitim Teknolojileri Kongresi Bildiri Kitabı, 1.
- Eygü, H. ve Karaman, S. (2013). Uzaktan eğitim öğrencilerinin memnuniyet algıları üzerine bir araştırma. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3(1), 36-59.
- Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (2016). Programlar. <http://egtbil.gazi.edu.tr/posts/view/title/programlar-163600?siteUri=egtbil> adresinden erişildi.
- Gökmen, Ö.F., Duman, İ. & Horzum, M.B. (2016). Uzaktan eğitimde kuramlar, değişimler ve yeni yönelimler. Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd), 2(3), 29- 51. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/402011>
- Gökmen, Ö. F., Uysal, M., Yaşar, H., Kırkkale, A., Güvendi, G. M. & Horzum, M. B. (2017). Türkiye’de 2005-2014 yılları arasında yayınlanan uzaktan eğitim tezlerindeki yöntemsel eğilimler: Bir içerik analizi. Eğitim ve Bilim, 42(189), 1-18-19-21-25.
- Göktaş, B. ve Erdem, R. (2006). Sağlık yönetimi alanında yapılan tezlerin profili. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 1(1), 53-63
- Göktaş, Y., Küçük, S., Aydemir, M., Telli, E., Arpacık, Ö., Yıldırım, G. ve Reisoğlu, İ. (2012). Türkiye’de eğitim teknolojileri araştırmalarındaki eğilimler: 2000-2009 dönemi makalelerinin içerik analizi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. 12(1), 177-187-199.
- Gürol, M., & Sevindik, T. (2004). Uzaktan Eğitimin Teknoloji Boyutu. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.
- Hızal, A. (1983). Uzaktan Öğretim Süreçleri ve Yazılı Gereçler, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları, Ankara.
- Horzum, M. B., Özkaya, M., Demirci, M. & Alpaslan, M. (2013). Review of Turkish distance education research, Inonu University Journal of The Faculty of Education, 14(2), 79-91-100.
- Ilgaz, H. (2018). Bireysel farklılıklar kapsamında çevrimiçi öğrenme araştırmalarına ilişkin sistematik bir derleme. Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi, 11(4), 1003-1018.

- Irmak, B. ve Güler, M. P. (2018). Fen Eğitiminde Teknoloji Kullanımı Üzerine Yapılan Çalışmaların İçerik Analizi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(3), 2473-2496.
- Işık, A. H., Karacı, A., Özkaraca, O., & Biroğul, S. (2010). Web tabanlı eş zamanlı (senkron) uzaktan eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı analizi. Akademik Bilişim 2010, 10-12 Şubat, Muğla Üniversitesi.
- İşman, A. (2006). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. Sakarya. Değişim Yayınları.
- İşman, A. (2011). Uzaktan Eğitim (4.basım). Ankara: Pegem Akademi.
- İşman, A., Altınay, Z., & Altınay, F. (2004). Roles of the students and teachers in distance education. Turkish Online Journal of Distance Education, 5(4).
- İzmirli, S. ve Akyüz, H. İ. (2017). Eş zamanlı sanal sınıf yazılımlarının incelenmesi. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 13(4), 788-810.
- Karadeniz, A. ve Akpınar, E. (2015). Web tabanlı öğretimin ilköğretim öğrencilerinin akademik başarılarına etkisi. Eğitim ve Bilim, 40(177), 217-231.
- Karatepe, F., Küçük Gencay, N. ve Peker, B. (2020). Öğretmen adayları senkron uzaktan eğitime nasıl bakıyor? Bir anket çalışması. Journal of Social and Humanities Sciences Research, 7(53), 1262-1274.
- Karkın, A. M. (2011). Müzik bilimleri alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 1(2).
- Kaya, Z. (2002)Uzaktan Eğitim(1.Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kaya, Z.(2012)Uzaktan Eğitim web: <http://www.canaktan.org/egitim/egitim-metodoloji/uzaktan-egitim.htm> adresinden erişilmiştir.
- Kırık, A. M. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. Marmara İletişim Dergisi, (21), 73–94. doi:10.17829/midr.20142110299
- Kırmacı, Ö. ve Sami, A. C. A. R. (2018). Kampüs Öğrencilerinin Eşzamanlı Uzaktan Eğitimde Karşılaştıkları Sorunlar. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 14(3), 276-291.
- MEB, 2021a, <http://egitek.Meb.Gov.Tr/UzaktanEgitim/UzaktanEgitim.Html>
- MEB,2021b, <http://egitek.meb.gov.tr/KapakLink/UzaktanEgitim/UzaktanEgitim.html>
- Midkiff, S. P. &Da Silva, L. A. (2000). Lever aging the web for synchronous versus a synchronous distance learning. International Conference on Engineering Education 2000, Ağustos 14-18, Taipei, Taiwan. doi=10.1.1.5. 3925&rep=rep1&type=pdf
- Moore, M. G. ve Kearsley, I. G. (1996). Distance education: A systems view. Wadsworth Publishing Company
- Moore, M. G. (1990). The Effect of Distance Learning: A Summary of The Literature, The Pennsylvania State University
- Öncü, H. (1994). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Matser Basım San. Ve Tic. Ltd. Şti.
- Özarslan, Y. (2008). Uzaktan eğitim uygulamaları için açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri. XIII. Türkiye'de İnternet Konferansı, ODTÜ, Ankara, 55- 60.

- Özbay, Ö. (2015). Dünyada ve Türkiye’de uzaktan eğitimin güncel durumu. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (5), 376-394.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343
- Özen, E. & Baran, H. (2019). Uzaktan eğitimde yönelimler: 2016-2018 Yılların arasında proquest veri tabanında yayınlanan tezlerin içerik analizi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 28-40.
- Özer, B. (1989). Türkiye’de Uzaktan Eğitim: Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi’nin Uygulamaları.
- Özgen, N., Özbek, R. ve Çelik, H. C. (2006). Coğrafya eğitiminde bilgisayar destekli öğretimin dersin hedeflerine ulaşma düzeyine etkisi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 261-270.
- Özkök, A. (2009). Çevrimiçi öğrenme ortamlarında disiplinlerarası yaklaşım. *Akademik Bilişim 2009*, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Saba, F. (2000). Research in distance education: A status report. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 1(1), 1-9.
- Saykili, A. (2018). Distance education: Definitions, generations, key concept sand future directions. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 5(1), 2-17.
- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M. ve Dündar, H. (2014). Eğitim ve Bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 430-453.
- Şenel, A., & Gençoğlu, S. (2003). Küreselleşen dünyada teknoloji eğitimi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(12), 45-65.
- Şimşek, A., Özdamar, N., Uysal, Ö., Kobak, K., Berk, C., Kılıçer, T. & Çiğdem, H. (2009). İki binli yıllarda Türkiye’deki eğitim teknolojisi araştırmalarında gözlenen eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 941-947-966.
- Taşpınar, M. (2015). Kuramdan uygulamaya öğretim ilke ve yöntemleri (7. Baskı). Ankara: Edge Akademi Yayıncılık.
- TDK (2020). <https://sozluk.gov.tr/>.
- Timuçin, E. (2010). Bilişim teknolojileri öğretim yöntemleri. Şahin S. (Ed.), *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi özel öğretim yöntemleri I-II içinde* (95–136. ss.). Ankara: Pegem Akademi.
- Tosuntaş Ş.B., Emirtekin E., & Süral İ., (2019). Eğitim ve öğretim teknolojileri konusunda yapılan tezlerin incelenmesi (2013-2018). *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 9(2), 277-286. <https://doi.org/10.5961/jhes.2019.330>
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*.(1.baskı) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Yayınları.
- Uygun, D. ve Sönmez, A. (2019). Mobil öğrenme üzerine güncel çalışmalarla ilgili bir içerik analizi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 53-69.

- Uysal, M. (2015). Çevrim içi öğrenme ve karma öğrenme öğrencilerinin teknoloji ile öz-yönelimli öğrenmeleri ve sorgulama topluluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi: Yapısal eşitlik modeli (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Weller M. J.(1999) "A web based, distance education course on computers and the Internet for entry-level students". Proc.ICEE 99,Ostrava,Czech Republic,August 10-14th,1999.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9.Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi Yayınları.
- Yükseköğretim Kurulu. (2016). Fakülteler/Enstitüler Hakkında Genel Bilgiler. <https://istatistik.yok.gov.tr/https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Zawacki-Richter, O., Bäcker, E. M. ve Vogt, S. (2009). Review of distance education research (2000 to 2008): Analysis of research areas, methods, and authorship patterns. International Review of Research in Open and Distance Learning, 10(6), 21-50. <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/741/1433> adresinden erişildi.
- 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu,<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.p>

EKLER**EK-1: Akademik Yayın İnceleme Formu****AKADEMİK YAYIN İNCELEME FORMU****1. Tezin Yapıldığı;**

- 1.1. Üniversite:
- 1.2. Enstitü:
- 1.3. Anabilim dalı:

2. Tezin Yapıldığı Yıl;**3. Tezin türü**

- 3.1. Yüksek lisans
- 3.2. Doktora

4. Danışman Ünvanı;

- 4.1. Prof. Dr.
- 4.2. Doç. Dr.
- 4.3. Yrd. Doç. Dr.

5. Amaç, yöntem ve sonuç kısmını kapsayacak ayrıntılı bir özet (abstract) verilmiş mi?

- 5.1. Evet
- 5.2. Hayır

6. Araştırmanın Yöntemi;

- 6.1. Nicel
- 6.2. Nitel
- 6.3. Karma araştırma (mixedresearch)
- 6.4. Belirtilmemiş

7. Araştırmanın önemi belirtilmiş mi?

- 7.1. Belirtilmiş
- 7.2. Belirtilmemiş

8. Hangi araştırma desenleri kullanılmıştır?

- 8.1. İçerik analizi
- 8.2. Durum çalışması
- 8.3. Eylem araştırması
- 8.4. Kültür analizi
- 8.5. Tarihi araştırma
- 8.6. Olgubilim (fenomoloji) çalışması
- 8.7. Deneysel desen
- 8.8. Korelasyon
- 8.9. Tarama
- 8.10. Nedensel karşılaştırma
- 8.11. Meta-analiz
- 8.12. Kuram/model oluşturma
- 8.13. İlişkisel
- 8.14. Betimsel Araştırma

9. Araştırmada örneklem seçim yöntemi hangi yolla yapılmıştır?

- 9.1. Basit tesadüfi örnekleme
- 9.2. Tabakalı örnekleme
- 9.4. Amaçlı örnekleme

-
- 9.5. Küme örnekleme
 - 9.6. Maksimum çeşitlilik
 - 9.7. Örneklem yok (örneklem=evren)
 - 9.8. Belirtilmemiş
 10. Araştırmanın örneklem büyüklüğü nasıldır?
 - 10.1. 0-50 arası
 - 10.2. 51-100 arası
 - 10.3. 101-150 arası
 - 10.4. 151-200 arası
 - 10.5. 201 ve üzeri
 - 10.6. Belirtilmemiş/Diğer/Doküman inceleme
 11. Araştırmanın hedef kitlesi (çalışma grubu) nedir?
 - 11.1. İlköğretim(ilkokul-ortaokul) öğrencileri
 - 11.2. Ortaöğretim(lise) öğrencileri
 - 11.3. İlköğretim(ilkokul-ortaokul) öğretmenleri
 - 11.4. Ortaöğretim(lise) öğretmenleri
 - 11.5. Okul yöneticileri
 - 11.6. Denetmen
 - 11.7. Veli
 - 11.8. Üniversite öğrencileri
 - 11.9. Üniversite öğretim elemanları
 - 11.10. Belirtilmemiş/Diğer
 - 11.11. Doküman
 12. Hangi veri analiz teknikler kullanılmıştır?
 - 12.1. t- testi
 - 12.2. anova
 - 12.3. manova
 - 12.4. ancova
 - 12.5. korelasyon
 - 12.6. regresyon
 - 12.7. çoklu regresyon
 - 12.8. faktör analizi
 - 12.9. mannwhitney u testi
 - 12.10. diğer
 - 12.11. kruskalwallis h testi
 - 12.12. wilcoxon
 - 12.13. pearson
 - 12.14. kolmogrov-smirnov
 - 12.15. tukeyhsd
 - 12.16. betimsel istatistik(yüzde ve frekans)
 - 12.17. levene testi
 - 12.18. eta kare
 - 12.19. spearman
 - 12.20. dunnet c
 - 12.21. sheffe testi
 - 12.22. lsd testi
 - 12.23. benforonni testi
 - 12.24. içerik analizi
 - 12.25. yapısal eşitlik modeli
 13. Hangi tür veri toplama araçları kullanılmış?
-

-
- 13.1. Anket
 - 13.2. Ölçek
 - 13.3. Görüşme formu
 - 13.4. Gözlem formu
 - 13.5. Başarı testi/ başarı puanı
 - 13.6. Tutum ölçeği
 - 13.7. Doküman inceleme
 - 13.8. Çalışma yaprakları
 - 13.9. Öğrenme günlükleri
 - 13.10. Alternatif test(beceri testi-kavram testi-algı testi-yetenek testi)
 - 13.11. Açık uçlu soru
 - 13.12. Örnek olay
 - 13.13. Diğer (sesli düşünme protokolü vb)
 14. Veri toplama araçlarının geçerlik çalışması yapılmış mı?
 - 14.1. Evet
 - 14.2. Hayır
 - 14.3. Belirtilmemiş
 15. Veri toplama araçlarının güvenilirlik çalışmaları yapılmış mı?
 - 15.1. Evet
 - 15.2. Hayır
 - 15.3. Belirtilmemiş
 16. Veri toplama araçlarının güvenilirliğinin belirlenmesi için yapılan çalışmalar nedir?
 - 16.1. Test-tekrar-Test
 - 16.2. Cronbach alfa
 - 16.3. Eşdeğer form
 - 16.4. Test yarılama
 - 16.5. KR-20
 - 16.6. KR-21
 - 16.7. Cohen'skappa
 - 16.8. Belirtilmemiş
 - 16.9. Guttman
 - 16.10. Hotelik T testi
 17. Araştırma ile ilgili daha önce yapılan yerli veya yabancı çalışmalara yer verilmiş mi?
 - 17.1. Evet
 - 17.2. Hayır
 18. Bulgular ilgili çalışmalarla ilişkilendirilmiş mi?
 - 18.1. Evet
 - 18.2. Hayır
 19. Yararlanılan yerli /yabancı kaynak sayısı?
 - 19.1. Yeterli
 - 19.2. Yetersiz
 20. Tezlerde geçen anket, ölçek, form vs. varsa bunlar ekte verilmiş mi?
 - 20.1. Evet
 - 20.2. Hayır
-

EK-2: Akademik Yayın İnceleme Formu İzni

EK-3: İncelenen Tezlerin Listesi

Yazar ad/soyad	Yıl	Tezin türü	Tezin adı
Cemal ÇOK	2021	Yüksek lisans	Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime İlişkin Öz-Yeterlik Algısı ve Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimde Karşılaştıkları Engeller
İsmail Erkut ERGENÇ	2021	Doktora	Çevrimiçi (Online) Uzaktan Eğitim Hizmetlerinde E-Hizmet Kalitesi Boyutları; Bir Kalite Fonksiyon Göçerimi Ve Ahp Uygulaması
Nur GÜNGÖRDÜ	2021	Yüksek lisans	Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Genel Öz yeterlikleri İle Uzaktan Eğitimde Kodlama Etkinliklerindeki Öz yeterlik Algılarının İncelenmesi
Güler SHAIKH	2021	Yüksek lisans	Uzaktan Eğitim Sürecinde İngilizce Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi
İsmail GÜNEY	2021	Yüksek lisans	Öğretmenlerin Bilişim Teknolojileri Öz Yeterlik Algıları İle Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki
Orkun ŞEN	2021	Yüksek lisans	Uzaktan Eğitim Yoluyla Gerçekleştirilen Yönetici Eğitimi Faaliyetlerinin Yayılım Süreçlerinin İncelenmesi
Abdulkerim AKMAN	2021	Yüksek lisans	İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları
Erdem YUMBUL	2021	Yüksek lisans	Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi
Emrah ALTUN	2020	Yüksek lisans	Eğitmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Pedagojik Yeterliliklerinin Uzaktan Eğitim Ders Videoları Aracılığıyla İncelenmesi
Mustafa Bülent KESGİN	2020	Yüksek lisans	Türkiye'de Endüstri 4.0 İle Dijitalleşen Açık Ve Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Destek Hizmetleri Üreticisi İşletmelerdeki İstihdama Etkisi
Furkan KAYA	2020	Yüksek lisans	Yükseköğretimde Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Dersinin Uzaktan Eğitim Yoluyla Verilmesine İlişkin Öğrenci Görüşleri (Kastamonu Üniversitesi Örneği)

Ayşe YILMAZ	202 0	Doktora	Açık Ve Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Öğrenimi Bırakma Ve Öğrenime Devam Nedenlerinin İncelenmesi
Muhammed Emre ÇOLAK	202 0	Doktora	Uzaktan Eğitim Sınavlarında Bakış Algılaması İle Kopya Tespitinin Modellemesi
Ayşin Gaye ÜSTÜ	202 0	Doktora	Uzaktan Eğitim Merkezlerinin Uygulama Deneyimlerine Dayalı Kampüs Tabanlı Çevrim İçi Derslerin Yürütülme Sürecinin İncelenmesi
Gülleman ERDAL	202 0	Doktora	İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim Yaklaşımının Estetik Dersini Alan Öğrencilerin Akademik Başarılarına Ve Estetik Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi
Belkıs ORHAN	202 0	Yüksek lisans	Uzaktan Eğitimin Öğrencilerin Türkçe Derslerine Yönelik Akademik Motivasyonlarına Yansımaları
Süleyman ARI	201 9	Doktora	Açık Ve Uzaktan Eğitimde Görme Engellilerin Desteklenmesi AÖF Ders Kitapları İçin Erişilebilirlik Araştırması
Emrah ORAKCIOĞ- LU	201 9	Yüksek Lisans	Türkiye’de Uzaktan Eğitim Temalı 2013-2018 Yılları Arasında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi
Memnüne KOKOÇ	201 9	Yüksek lisans	Öğrencilerinin Bağlılık Düzeylerinin Akıllı Telefon Bağımlılıkları, Öz-Düzenleme Ve Öz-Yeterlik Becerileri İle İlişkisinin Modellenmesi
Seher ÖZCAN	201 9	Doktora	Uzaktan Eğitim Veren Kurumlarda Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Öğretime Bağlılığının İncelenmesi
Ömer ÖZ	201 9	Yüksek Lisans	Endüstri 4.0’ın Açık Ve Uzaktan Eğitim Sistemine Etkilerine İlişkin Uzman Görüşleri,
Sait YEŞİLFİDAN	201 9	Yüksek Lisans	WEB Tabanlı Uzaktan Eğitimde Ders Vermekte Olan Öğretim Elemanlarının Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri: Alternatif Bir Çözüm Olarak E-Mentorluk

Tuğçe ENFİYEÇİ	201 9	Yüksek Lisans	Çevrimiçi Ortamlarda Lisansüstü Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Topluluk Hissi, Motivasyon Ve Akademik Başarısı Arasındaki İlişki Ahmet Yesevi Üniversitesi Örneği
Esrin PALAS BOZKURT	201 9	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitimde Kullanılan Videolu Yöntemlerin Ön Lisans Öğrencilerinin Matematik Başarılarına Etkisi
Erdem ÖZÜÇELİK	201 9	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Kullanımı Uludağ Üniversitesi Örneği
Semra ÜLKÜ	201 8	Yüksek lisans	İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları
Kürşat ERSOLAK	201 8	Yüksek lisans	Çevrimiçi Uzaktan Eğitim Programlarında Katılım Örüntülerinin Ve Başarıya Etki Eden Unsurların İncelenmesi
Deha SEVGİN	201 8	Yüksek lisans	Halkla İlişkilerde Yeni Medya Ve Uzaktan Eğitime İlişkin Bir Model Önerisi
Feride SEL	201 8	Yüksek lisans	Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Çevrimiçi Öğrenci Bağlılık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi
Okan YUNGUL	201 8	Doktora	Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Çalgı (Gitar) Eğitiminde Uygulanabilirliği
Kamil ÇELİK	201 8	Doktora	Genişletilmiş Teknoloji Kabul Modeli: Uzaktan Eğitim Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma
Denizer YILDIRIM	201 8	Doktora	Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Akademik Başarıları, Etkileşim Ve Gezinme Örüntülerinin İlişkisel Çözümlemesi
Sezgin GÜLTEKİN	201 8	Yüksek lisans	Uzaktan Eğitim Öğrenme Yönetim Sistemini Kurumun İhtiyaçlarına Göre Belirlemek İçin Bir Öneri Sisteminin Geliştirilmesi
Ümmügülsüm AYVAZ	201 8	Yüksek lisans	Uzaktan Eğitimde Algılanan Hizmet Kalitesinin Tatmin Ve Tercih Üzerine Etkisinin Yapısal Eşitlik Modellemesi İle İncelenmesi

Serkan BOZKURT	201 7	Yüksek lisans	Uzaktan Eğitim Yayıncılığında Sinematografik Tasarımın Önemi Ve Etkileri: Bülent Ecevit Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama Ve Araştırma Merkezi Örneği
Türker ELİTAŞ	201 7	Doktora	Uzaktan Eğitim Lisans Sürecinde Yeni İletişim Teknolojileri: Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi
Betül TONBULOĞLU	201 7	Doktora	Uzaktan Eğitim Programlarının Paydaş Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi
Başak GÖK	201 7	Doktora	Üniversitelerde Uzaktan Eğitim Programlarının Hizmet Kalitesi Ve Etkinliğinin Değerlendirilmesi
Ömer DOĞU	201 7	Doktora	Web Tabanlı Uzaktan Eğitim ve Danışmanlığın Miyokard Enfarktüsü Geçirmiş Bireylerin Tedaviye Uyumu ve İyilik Durumuna Etkisi
Fadime GÜRKAN	201 7	Yüksek Lisans	Açık Ve Uzaktan Eğitimde Öğrenim Gören Öğrencilerin Mobil Öğrenmeye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi
Pelin ÇELİK	201 7	Doktora	E-Hizmet Kalitesi Ölçümü: Uzaktan Eğitim Hizmeti Veren Kamu Üniversiteleri Örneği
Merve ERGÜNEY	201 7	Doktora	İnternet Yoluyla Uzaktan Eğitim Uygulamaları: Sorunlar Ve Çözüm Önerileri
Hasan UÇAR	201 6	Doktora	Uzaktan Eğitimde Motivasyon Stratejilerinin Öğrenenlerin İlgileri, Motivasyonları, Eylem Yeterlikleri Ve Başarıları Üzerine Etkisi
Fatih Serdar YILDIRIM	201 6	Doktora	Uzaktan Eğitim Ve Etkinliklerle Öğretmen Ve Öğrencilerin Bilimin Doğası Hakkındaki Görüşlerinin Geliştirilmesi: Biyoloji Dersi Örneği
Ali ORHAN	201 6	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitimle Yürütülen Yabancı Dil Dersi Öğretim Programının Bağlam, Girdi, Süreç Ve Ürün (CIPP) Modeli İle Değerlendirilmesi
Özgün BURSALIOĞLU	201 6	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitime Uygun Mobil Destekli Çevrimiçi Sınav Sistemi

Ahmet Gökhan ULU- ÇAY	201 6	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim Yönetimi Ve Türkiye'deki Vakıf Üniversitesi Uygulamaları (İKÜ E-MBA Yüksek Lisans Program Örneği)
Serhat ALTIOK	201 6	Yüksek lisans	Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Programlarında Uygulanan Yüz Yüze Öğrenme Etkinlikleri Ve Uzaktan Eğitim Yolu İle Gerçekleştirilebilirlikleri
Enis KARAÇAM	201 6	Yüksek lisans	Teknik Servis Çalışanlarının Mesleki Yeterlilik Ölçümü İçin Uzaktan Eğitime Dayalı Bir Sınav Model Önerisi
Ramazan YAVUZ	201 6	Yüksek lisans	Eğitim Programları Ve Öğretimi Bilim Dalı Eğitim Fakültesi 1. Sınıf Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Tutumları İle İngilizce Dersine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki
Esmâ YILDIZ	201 6	Yüksek lisans	Çevrimiçi Ortamlarda Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Topluluk Hissi, Akademik Başarı Ve Katılımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Merve YILDIZ	201 5	Yüksek lisans	Uzaktan Eğitim Programlarında Ders Veren Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitime Yönelik Bilgi, İnanç Ve Uygulamaları Arasındaki İlişkiler
Murat KILINÇ	201 5	Doktora	Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Etkiliği Üzerine Bir Araştırma (İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı Örneği)
Rıdvan ŞİRİN	201 5	Yüksek lisans	İngilizce Dersinin Uzaktan Eğitimine Yönelik Öğrenci Görüşleri
Fatih BALAMAN	201 5	Doktora	Eğitim Programları Ve Öğretim Bilim Dalı Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Meslek Yüksekokulu Öğrencilerin İnternet Programcılığı 2 Dersindeki Akademik Başarılarına Etkisi
Ömer Faruk AKMEŞE	201 5	Yüksek lisans	Uzaktan Eğitimde Ders İçeriği Oluşturma Platformu
Elvan KOL	201 5	Yüksek Lisans	Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı Farklı Programlardaki Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarına Uyum Aşamalarının İncelenmesi

Ekrem BAHÇEKAPILI	201 5	Doktora	Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Bireysel Özellikler İle Yordanması
Münevver ESGİCE	201 5	Yüksek lisans	Açık Ve Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Okul Bırakma Sebepleri
Kübra BAĞCI	201 5	Yüksek lisans	Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemini Kullanmaya Devam Etme Niyetini Etkileyen Faktörlerin Yapısal Eşitlik Modeli İle İncelenmesi
Gülay EKREN	201 4	Yüksek lisans	Türkiye’de Uzaktan Eğitim Yönetiminde Liderlik Anlayışı
Osman YILDIZ	201 4	Doktora	Makine Öğrenmesi İle Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Performanslarının Değerlendirilmesi
Naim KURT	201 4	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitimde Akademik Başarıyı Etkileyen Faktörler
Mücahit ÖZTÜRK	201 4	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitimde Öğretimi Ayrıntılaşma Kuramına Göre Yapılan Programlama Öğretiminin Değerlendirilmesi
Hatice Gökçe BİLGİÇ DOĞAN	201 4	Doktora	Yükseköğretim Kurumlarında Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Programları Bileşenleri: Uygulamalar Ve Sorun Alanları
Mustafa ERSOY	201 4	DOKTORA	Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Tam Öğrenme Modelinin Öğrencilerin Başarı Ve Tutumlarına Etkisi
İrem AYDIN MENDERES	201 4	Yüksek Lisans	Yükseköğretimin Yönetimi Programı İngiltere Open University İle Avustralya New EnglandUniversity ’de Yükseköğretimde Uzaktan Eğitim Yönetiminin karşılaştırılması Ve Türkiye için Bir Model Önerisi
Emine Didem BİBER	201 4	Yüksek Lisans	Bankalarda Yürütülen Hizmet İçi Eğitim Programlarında Uzaktan Eğitimin Başarıya Etkisi
Hasan UMURHAN	201 4	Yüksek Lisans	Öğretim Elemanlarını Uzaktan Eğitime Teşvik Eden Unsurlar: Gazi Üniversitesi Örneği

Tülay DARGUT	201 3	Yüksek Lisans	PTV’de Uzaktan Eğitim Amaçlı Sosyal Ağ Oluşturma
Abdullatif KABAN	201 3	DOKTO- RA	Uzaktan Eğitim Kalite Standartlarının Belirlenmesi Ve Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Sisteminin İncelenmesi
Bahaddin KAVRAT	201 3	Yüksek Lisans	Çevrimiçi Uzaktan Eğitimde Öğretici Yeterliliklerin Belirlenmesi
Hakan KÖR	201 3	Yüksek lisans	Uzaktan Eğitim ve Örgün Eğitimin Çok Yönlü - Çapraz Karşılaştırılması: Kırık-kale Üniversitesi ve Hitit Üniversitesi Örneği
Muhammet BERİĞEL	201 3	Doktora	Ortaöğretim Fen Ve Matematik Alanları Eğitimi Anabilim Dalı Matematik Eğitimi Bilim Dalı Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarına Uyum Süreçlerinin İncelenmesi
Gülendam UYGUÇ- GİL	201 3	Doktora	Açık Ve Uzaktan Eğitimde Bir Pazarlama İletişimi Aracı Olarak İnternet Sitele-ri Ve Yönetimi
Melih ENGİN	201 3	Doktora	Üniversitelerde Teknoloji Yoğun Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Üretim, Uygulama Ve Yönetim Süreçlerinin İncelenmesi
Ahmet POLAT	201 3	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sorgulama Topluluğu Algılarının Akademik Gündülenme Ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Cumhuriyet Üniversitesi Örneği)
Abdullah Yasin	201 3	Yüksek lisans	Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitim Algısı
Osman DABAN	201 2	Yüksek Lisans	Gündüz Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Özellikleri Ve İstihdam Beklentileri: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği
Adem AKBIYIK	201 2	Doktora	Uzaktan Eğitim Ortamlarında Sosyal Yazılım Kullanımının Kabulünü Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma

Ertuğ CAN	201 2	Doktora	Açık Ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyinin İncelenmesi
Recep BAŞARICI	201 2	Yüksek Lisans	İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim Programlarında Öğrenme Stratejileri Kullanımı
Aslı TIRNOVALI	201 2	Doktora	Uzaktan Eğitimde İnternet Tabanlı Eğitim Programlarının Temel Boyutlarına Yönelik Öğrenci Ve Öğretim Elemanlarının Görüşleri Ve Öneriler
Yasin YALÇIN	201 2	Yüksek Lisans	Türkiye’de Uzaktan Eğitim Programları İçin Akreditasyon Standartlarının Delphi Tekniğiyle Belirlenmesi
Melis Pınar ODACI-OĞLU	201 2	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim Programlarının Tasarım- lanma Süreci Ve UZEM Yönetici Görüş- leri
Mine KAYA	201 2	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitimde Öğrenenlerin Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenme Beceri- leri: Uzaktan İÖLP Örneği
Serap ÖZLE ARI	201 2	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim İçin Bir Çağdaş Değer- lendirme Portalı Tasarımı
Fatih Gülüşen	201 1	Yüksek Lisans	Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Eğitim Programlarının Erişilebilirlikleri- nin Değerlendirilmesi
Tolga DURSUN	201 1	Doktora	Uzaktan Eğitimde Hizmet Kalitesinin Ölçümlemesi Ve Eğitim Sektöründe Bir Uygulama
Emel YILDIZ	201 1	Yüksek Lisans	WEB-Tabanlı Senkron Derslerin Öğret- men Adaylarının Uzaktan Eğitime Karşı Tutumları Ve Senkron Teknolojileri Ka- bulleri Üzerine Etkisi
Başak GÖK	201 1	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitimde Görev Alan Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Algısı
Elif Kara ÖZTÜRK	201 1	Yüksek lisans	Fiziksel Engelliler İçin Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Modeli Önerisi
Özden ÖZLÜ	201 1	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim Metoduyla Sürdürülebi- lirlilik Eğitimi Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma

Beyza ÖZER	201 1	Yüksek lisans	Uzaktan Eğitim Programlarının Öğrenci Ve Öğretim Üyesi Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi (Sakarya Üniversitesi Örneği)
Selma HÖÇÜK	201 1	Yüksek Lisans	Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programına Katılan Öğrencilerin Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörler
Serpil KOÇDAR	201 1	Doktora	Uzman Görüşlerine Göre Türkiye’de Uzaktan Eğitim Programlarının Akreditasyonu
Ufuk ÇEKİÇ	201 0	Yüksek lisans	Uzaktan Eğitim Sistemi Tasarımı
Yasemin KILIÇ	201 0	Yüksek Lisans	Eş Zamanlı Ve Eş Zamansız Uzaktan Eğitim Ortamlarındaki Çevrimiçi Etkileşimlerin Yapısal Çözümlemesi
Gülistan YADİGAR	201 0	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim Programlarının Etkinliğinin Değerlendirilmesi (G.Ü. Bilişim Sistemleri Uzaktan Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans Programı Örneği)
Cihat ERGİN	201 0	Yüksek Lisans	İlköğretim Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Bakış Açıları (Van İl Örneği)
Abdülbaki ESAROĞ- LU	201 0	Yüksek Lisans	Havaalanlarında Çalışan Personelde Uzaktan eğitim Yöntemi İle Hizmet İçi Eğitim Verilmesi Ve Sonuçlarının değerlendirilmesi
İlker KAYABAŞ	201 0	Yüksek Lisans	Yapay Zeka Sohbet Ajanlarının Uzaktan Eğitimde Öğrenci Destek Hizmeti Olarak Kullanılabilirliği
Nurullah Sakin GÜ- ZEL	201 0	Yüksek Lisans	Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sisteminde Öğretim Gören Yükseköğretim Öğrencilerinin Yönetim Sürecini Algılamaları
Vildan ATEŞ	201 0	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim Programlarında Kullanılmakta Olan Öğrenme Yönetim Sisteminin Ders Verenler Açısından Değerlendirilmesi
İmral IŞIK	201 0	Yüksek Lisans	Biyomedikal Uzmanlarının Uzaktan Eğitiminde Etkileşimli Öğrenme Nesnelерinin Görüntülenmesi İçin Web Sayfa Tasarımı

Özgür ÇİNİ AYTEKİN	200 9	Yüksek Lisans	Web 2.0'ın Tasarıma Getirdiği Yeni Yaklaşımlar Doğrultusunda Web Standartlarına Uygun Uzaktan Eğitim Portalı Tasarımı
Turan Tolga VURANOK	200 9	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim İle Teknik Öğretmenlerin Bilgi İhtiyacının Karşlanması
Ayşe Çiğdem YENAL	200 9	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim
Ali GÖKDEMİR	200 9	Yüksek Lisans	İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemi Geliştirilmesi: Öğrenme Modüllerinin Oluşturulmasında Robert Gagne' Nin Öğrenme Adımlarının Kullanılması
Eren KESİM	200 9	Doktora	Okul Yöneticilerinin Uzaktan Eğitim Yoluyla Yetiştirilmeleri İçin Eğitim İhtiyaçlarına Dayalı Bir Program Modeli Önerisi
Basri ŞEN	200 9	Yüksek Lisans	Bedensel Engellilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sisteminden Yararlandırılması
Fidan HAKKARİ	200 9	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim Ders Materyali Hazırlamada İçerik Tasarımı, Senaryo Hazırlama Ve Uygulaması
Emre DİNÇEL	200 9	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim Teknolojilerinde Ters Ajax İle Çoklu Ortam Aktarımı
Özlem KANLI	200 9	Yüksek Lisans	Güncel Teknolojilerle Geliştirilmiş Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sisteminin Örnek Uygulama Üzerinden Değerlendirilmesi
Fulya KOYUNOĞLU	200 8	Yüksek Lisans	Sistem Yaklaşımı Açısından Uzaktan Eğitim: İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi Model Önerisi
Volkan DEMİRKİRAN	200 8	Yüksek Lisans	Web'e Dayalı Bilgisayar Destekli Uzaktan Eğitim Otomasyon Sistemleri
Rıdvan KENANOĞLU	200 8	Yüksek Lisans	Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Öğrenci Başarısına Ve Bilgisayara Yönelik Tutumlarına Etkisi

İlknur AYDOĞDU KARAASLAN	200 8	Doktora	Uzaktan Eğitimde Etkin Erişim Sitesi Tasarım Modeli Ve Bir Uygulama
Onur İŞBULAN	200 8	Yüksek lisans	Uzaktan Eğitim Web Sitesinin Kullanılabilirlik Düzeyi (SAÜ Örneği)
Zeliha DEMİR	200 8	Yüksek lisans	Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Akademik Güdülenme Düzeyleri (SAÜ Örneği)
Özel SEBETÇİ	200 8	Doktora	Birden Fazla Kazaya Karışmış / Kural İhlali Yapmış Sürücülerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitim İle Yeniden Eğitilmesi İle Kazaların Çevresel Ve Teknik Araştırması
Hale ILGAZ	200 8	Yüksek lisans	Uzaktan Eğitimde Teknoloji Kabulünün Ve Topluluk Hissinin Öğrenen Memnuniyetine Katkısı
Özlem KANLI	200 8	Yüksek lisans	Güncel Teknolojilerle Geliştirilmiş Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sisteminin Örnek Uygulama Üzerinden Değerlendirilmesi
Cihangir COŞGUN	200 7	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim İçin Web Tabanlı Bir Platform Geliştirilmesi Ve Mekanik Derslerine Uygulanması
Erdal IRMAK	200 7	Doktora	Uzaktan Eğitim Amaçlı İnternet Tabanlı Laboratuvar Uygulaması
Emine (AKÇİN) ŞENYUVA	200 7	Yüksek Lisans	Hemşirelik Eğitiminde Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Uygulaması: “Hasta Eğitimi Dersi Örneği”
Serdar SAVAŞ	200 7	Yüksek Lisans	Web Tabanlı Uzaktan Eğitimde İki Farklı Öğretim Modelinin Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi
Birim BALCI	200 7	Doktora	Web-Tabanlı Uzaktan Eğitim Ve Bir Altyapı Tasarımı
Faruk YILDIRIM	200 7	Yüksek Lisans	Öğretmenlerin Hizmet içi Eğitiminde Yönelik Uzaktan Eğitim Platformu Tasarımı
Abdullah Alper ERTEM	200 7		Aile Hekimlerinin Eğitiminde Uzaktan Eğitim Yönteminin Kullanılabilirliği (Düzce İli Örneği)
Meral ÇALIMFİDAN	200 7	Yüksek Lisans	İnternete Dayalı Uzaktan Eğitim Ve Uzaktan Hizmet İçi Eğitim Yöntemiyle Bilgisayar Eğitimi Hakkında Öğretmen Görüşleri (Tuzla Örneği)

Sinan AYDIN	200 7	Doktora	Veri Madenciliği Ve Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Sisteminde Bir Uygulama
Tarık İÇTEN	200 6	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim Öğrencileri İçin Web Tabanlı Çevrimiçi Sınav Sistemi Uygulaması Geliştirilmesi
Mustafa YENİAD	200 6	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitimde Kullanılmak Üzere Web Tabanlı Bir Portal Yazılımı Geliştirme
Serdar ÇİFTÇİ	200 6	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin Ders Çalışma Etkinliklerinin Log Verileri Analiz Edilerek İncelenmesi
Cem ÇERKEZOĞLU	200 6	Yüksek Lisans	Kara Kuvvetleri Komutanlığında Uzaktan Eğitim Uygulamaları
Ferhat Kadir PALA	200 6	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim İçin Eğitim Yönetim Sistemi Ana Modülünün Hazırlanması
Sinan YALÇINKAYA	200 6	Yüksek Lisans	Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemi Ve Çukurova Üniversitesi Öğretim Elemanlarının Yatkinlikleri
Gamze YÜCEL	200 6	Yüksek Lisans	Bağımsız Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi Hakkında Uzaktan Eğitime Dayalı Aile Eğitim Programının Etkililiği
Serpil KOÇDAR	200 6	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim Ders Kitaplarının Geribildirim Açısından Değerlendirilmesi: Anadolu Üniversitesi'nin Uzaktan Eğitim Veren İşletme Ve İktisat Fakülteleri Örneği
Çağatay ZIRHLIOĞLU	200 6	Yüksek Lisans	Türkiye Genelinde Ve Bölgeler Arasında Bilgisayar Kullanımı Ve Uzaktan Eğitim İle İlgili İstatistiksel Analiz
Yılmaz DELİL	200 5	Yüksek Lisans	Yönetici Asistanları Ve Büro Çalışanlarının Hizmet İçi Eğitimleri İçin Bir Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Programı Önerisi
Ümit KUMAŞ	200 5	Yüksek Lisans Tezi	Mimarlıkta Uzaktan Eğitim Ve Tarihi Belgelerin Saklanması İçin 3 Boyutlu Sanal Model Önerisi
Mehmet Can ŞAHİN	200 5	Yüksek Lisans	Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Etkililiği: Bir Meta Analiz Çalışması

Esra TURHAN	200 5	Doktora	Okul Yöneticilerinin Geliştirilmeye İhtiyaç Duydukları Yönetimsel Süreçlere Ve Uzaktan Eğitim Teknolojilerine İlişkin Görüşleri (Eskişehir İli Örneği)
Murat KÖKLÜ	200 5	Yüksek Lisans	İstatistik Derslerinin Uzaktan Eğitimle İstatistiksel Güvenilirliği,
Yusuf YALÇIN	200 5	Yüksek Lisans	Fırat Üniversitesi Öğretim Elemanları İçin Yeni Bir Uzaktan Eğitim Sisteminin Tasarımı Ve Modellenmesi
Cem ÖZEL	200 4	Yüksek Lisans	Türkiye’de İnternete Dayalı Uzaktan Eğitim Ve Üniversite Kütüphaneleri
Biröl GÜLNAR	200 3	Yüksek Lisans	Bilgisayar Ve İnternet Destekli Uzaktan Eğitim Programlarının Tasarımı, Geliştirme Ve Değerlendirme Aşamaları (SUZEP Örneği),
Burçin İSPİR	200 3	Yüksek Lisans	Uzaktan Öğrenme- Öğretme Sürecinin Dijital Televizyon Yayıncılığı İle Desteklenmesi- Açık Öğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı İçin Model Önerisi
Hayati ÇAVUŞ	200 2	Yüksek Lisans	İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitime Pratik Yaklaşım
Murat KARABATAK	200 2	Yüksek Lisans	WEB’e Dayalı Uzaktan Eğitimde Otomasyon
Hasan Erdiñ KOÇER,	200 1	Yüksek Lisans	Uzaktan Eğitim Web Tasarımı